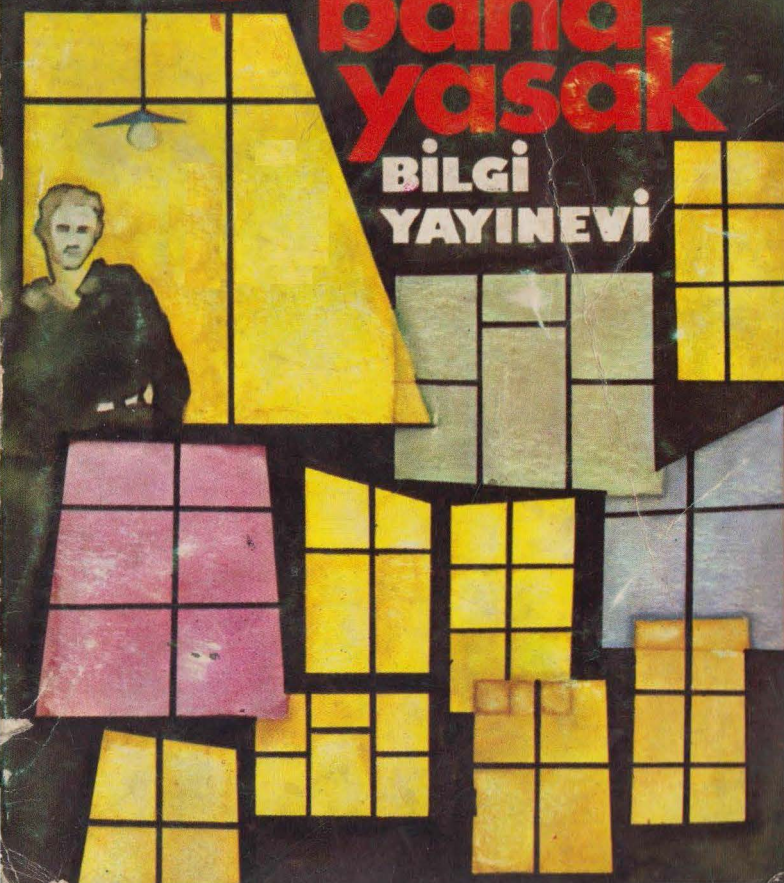
oktay akbal

yalnızlık bana yasak

BİLGİ YAYINEVİ

BİLGİ YAYINLARI : 243
HİKÂYE DİZİSİ : 40

Birinci Basım 1967

İkinci Basım
Nisan 1976

BİLGİ YAYINEVİ

Tunalı Hilmi Cad. 94
Tel.: 26 60 48 - 26 70 84
Kavaklıdere - Ankara

Babıâli Cad. 19/2
Tel.: 22 52 01
Cağaloğlu - İstanbul

OKTAY AKBAL

Yalnızlık Bana Yasak

BİLGİ YAYINEVİ

kapak düzeni: fahri karagözoğlu

BİLGİ BASIMEVİ - ANKARA

İÇİNDEKİLER

Yalnız Bana Yasak 7
Dar Oda 13
Canlılar Cansızlar 21
Cervantes Şatosu 42
Bir Şeyler Kırılacak 50
Bursa'da Toulouse-Lautrec 70
Gondol 78
Pencere Önleri 84
Aslı Çıkmazı 91
Haliç Rüzgârı 99
Kitaplar Yalnızlığı Çoğaltır 109
Boş Sevi 116
1935'te Bir Akşam 123
Bayraktı Kapı 131
Fehmiye Hanımla Oğlu 148

YALNIZLIK BANA YASAK

Tek başıma kalamıyorum. İkinci bir kişi beliriyor birden. Hem bildik biri, hem yabancı. Hem dost, hem düşman. Çevremi boş bulunca gelip yerleşiyor yanıma. Oturuyorsam, karşı koltukta. Sokaktaysam, bir adım önümde. Koluma giriyor. Yüzüme gülüyor. Kaşlarını çatıyor. Hemen kalabalığa dalmalıyım. Hemen radyoyu açmalıyım. Hemen biriyle konuşmalıyım. İlk karşılaştığım adamdan ateş istemeliyim, yol sormalıyım. Bir kadına bakmalıyım. Bir kahveye, bir sinemaya dalmalıyım...

Yasak bana insansız sokaklar, boş park kanapeleri, kimsesiz yollar. İlle garlara gitmeliyim. Sinemalar, meydanlar, kahveler. Yüzler, yüzler görmeliyim. Çirkin, uzun, sıska. Gözler renk renk. Şapkalar, paltolar, ıslak, tozlu. Yanıma yaklaşamamalı. Kulağıma dudaklarını değdirememeli. Sesini duymamalıyım. Bana durmaksızın kendimi hatırlatmamalı. Beni kendi üzerimde düşünmeye sürüklememeli.

Gereği var mı on yıl önceye dönmenin? Bir geceyi, bir akşam üstünü yeniden yaşamanın? Hayır, yapacak. On yıl, yirmi yıl ön-

cenin karışık öyküsünü duyuracak. Yanlışlıklar mı yapmışım, ters bir adım mı atmışım, bir çıkmaza mı girmişim, ille ille hatırlatacak! Biliyorum onları. Terslikler, yanılgılar çok. Yaşamım dolu onlarla. Ne olacak? Ben geçtim onları. Ben o insan değilim. Başka bir kişiyim artık. Her gün bir yeni insan değil miyiz? Geçti o anılar. O anılardaki kişi. Bak, kilom başka, paltom başka, elbisem başka. Deri, deri de başka. İçimdeki düşünceler, üzüntüler, sevinçler, düşler başka. Duygular başka. Öyleyse ne var o eski şeyleri tekrarlıyacak? Evet, o yollara sapmamalıydım, o yanılgılara düşmemeliydim. O kitabı kapatmalı, başka kitabı açmalıydım. Yeni yönlere doğru koşmalıydım. Doğru belki de dedikleri. Belki yanlış büsbütün. Kim bilebilir? Geçmiş, geçmiştir. Yeniden yaratılmaz ki! Ne istiyor öyleyse benden? Niye ayrılmaz ardından? Niye hep beni kıstırmaya uğraşır?

Yalnızlığı severdim. Açılırdım. Bir yol tutardım, bir saat, iki saat giderdim. Çoğu zaman hiç bir şey düşünmezdim. İnsanlara yaklaşmak istemezdim. Onları hep uzaktan severdim. Seyretmesi daha hoştu insanları. Konuşunca birşeyler yitirirlerdi. Elle dokununca bozuluveren oyuncaklara benzerlerdi. Uzaktan sevmek daha iyiydi. Kadınları da. Genç kızlar vardı hoşlandığım. Bir defa bile konuşmamıştım. Beni belki de tanımazlardı. Görünüşlerine yakışan birer kişilik uydururdum onlara. Alışmıştım buna, en kalabalık yerlerde bile yalnız olabilirdim. Uzun uzun mektuplar yazardım, yırtar

atardım. Yalnızlığımın tadını duyardım iyice. Her çareye baş vururdum bunun için. Dostluklardan kaçardım. İnsanların toplu hayatından ürkerdim. Hep tek başıma olmak isterdim. Kendime yetmek. Kendi başıma bir evren kurmak.

Yalnızlığım içinde zaman yitirdim. Yıllar geçti, farkında olmadan. Aynalarda biri vardı, arada bir bana bakan. Her zaman çıkmazdı karşıma. Arada bir garip garip beni süzerdi. Tam saçımı tararken, tam traş olurken, tam kravatımı bağlarken birden belirirdi. Kalakalırdım. Yüzümü keserdim. Gözlerimi başka yana çevirirdim. O yanda belirirdi bu defa. Kapatırdım göz kapaklarımı, bakışı içimde yaşardı. Bir şeyler anlatmak isterdi. Giderek aynalara bakmaz oldum. Traş olmayı seyrekleştirdim, kravat bağlamadım. Anlamıştım: bir düşmanım vardı artık. Tanıyordum onu. Bir vitrine bakarken elini camdan bana uzatıyordu, başını sallıyordu. Bir kapıdan geçerken ayağımdan çekiyordu. Hele boş sokaklarda beni bir yakalamasın! Kolumu sımsıkı tutar, başlardı konuşmaya. Kulaklarım uğuldardı. Söz açardı çocukluğumdan. İlkokul günlerimden. Hep de unutmak istediklerimi hatırlatırdı. Bir çocuğa çelme takmıştım okul merdiveninde. Tepetaklak yuvarlanmıştı. Ne çok unutmak istemiştim bu olayı. Unuttum da. Yaşlı bir kadını terslemiştim. Yalanlar söylemiştim, çevreme yaymıştım. Sorumluluk nedir bilmeden. Bunları hep tekrarlıyordu. Bunlar gibi daha neleri.

Artık ondan korkuyordum. Gitgide içimde yerleşiyordu. Kıvrıla kıvrıla hortumunu derinliklere uzatıyordu. Donmuş kaskatı kesilmiş eski çirkin anılar yığınını kazıyordu. Boşuboşuna akıp geçmiş günler kopuk parçalar halinde cın çın ötüyordu. Bendim hepsinin kahramanı. Bendim o anlamsız kişi. Bendim. Bendim hep. Zordu dayanmak. Duymak, anlatmak istemiyordum. Kaçmak, kurtulmak... İnsanlardı tek kurtarıcı. Kalabalık, aydınlık, sokaklar, tramvaylar, gürültüler, sinema salonları, kahveler. Ondan kurtulmak için başvurmadığım çare kalmadı. Tavla partilerinde birinci oldum. Kaptıkaçtılarda usta kesildim. İyiydi, insanlar konuştukça iyiydi. Hep o içinde bulunduğum ânı yaşıyordum. Hep geleceğe doğru gidiyordum. Geçmişi hatırlamıyordum. Sinemalar da öyleydi. Silâh sesleri kızılderililer, danslar, hep avutucu şeylerdi. Ne kadar çok silah patlarsa, ne kadar çok insan öldürülürse, o kadar iyiydi. Tramvay duraklarında yağmur altında bekleşenlere katılıyordum. Genç kızlar, kadınlar, öğrenciler arasında kendini duyuramıyordu. Bazan eski anılara sığınarak yanıma yaklaşıyordu. Bir genç kız okul çantasını sallıyarak tramvay bekliyor. Tamam. İçime bir şeyler doluyordu. Yalnızlığımın acısını duyuyordum. Kaçırılmış fırsatlar, aptallıklar. Yıllar öncesi bu duraklarda bekleyişlerimi, eli boş dönüşlerimi. Sinemada bazan bir benzeyiş, bir anış, bir gülüş beni geçmişe sürüklüyordu. Sevmiyordu beni hiç. Küçümsüyordu. Ömrünü havaya uçurmuş biri sayıyordu. Çılgına çeviriyordu. Beni geçmiş yanılgılarımla başbaşa kalabileceğim

günlere iteliyordu. Bir aynaya baksam gözlerimin içinde güldüğünü görüyordum. Garip bir sevinç duyar gibiydi acılarıma. Aynaları kırmak, geçmişi geleceği ortadan kaldırmak istiyordum. Çaresi yoktu. Ne yapacağımı bilemiyordum. Karşıma çıkan ilk insana koşup «Ateşiniz var mı?» diyordum. Ya da bir kadına gereksiz yere çapkın çapkın bakıyordum. Uzaktan geçen bir tanıdığı görür görmez koşup koluna giriyordum.

Yalnızlık bana yasak. Hep insanların arasında olmalıyım. Kalabalıkta bile tek başıma kalmamalıyım. Büyük kentlerde yalnızlık derinden duyulur. Ben küçük kentlerde hiç yaşamadım. Milyonluk kentlerin bulvarlarında tadılan bir yalnızlık var ki onu önlemek zor. Parklardaki kenar semtlerdeki yalnızlık ise daha başka... Oturuyorum bir sokak kanepesine, kendimi deniyorum. Belki gelmez yanıma diye. Belki unuttu diye. Eski yalnızlığımı yeniden tadarım diye. Denizi gören bir sıra var ağaçların altında. Oraya, sağa sola bakıyorum. Evrenden kopup kendimi dinliyorum. Yok, yok ortalıkta. Açıyorum kitabımı bir sayfa okuyorum içimden. Başımı kaldırıyorum. Tekrar çevreme bakıyorum. Yok, yok. Düşmanım yok. Dost geçinen o düşmanım yok... Gözlerim denizde kayan bir vapura ilişiyor. Dumanlar salıyor maviliğe. Ufacık, minicik. Nereye gider bu duman, havada ne olur? «O duman senin içinde» diyor biri. Kapkara dumanlar sarıyor çevremi. Gene o karmakarışık konular, geçmişin olanca tozu, yanılmalar, aldanmalar birer

kitap sayfası gibi açılı açılıveriyor. Yanıbaşıma gelip yerleşmiş. Ayak ayak üstüne atmış. Tıpkı bir dişi. Düşmanlığı dostluğu anlaşılmıyan bir sevgili. Yasak bana yalnızlık. Hiç bitmeyecek bir yasak. Çaresiz kalkıyorum. Onu koluma takıyorum. Geçmişin karanlık yollarına doğru ağır ağır yürüyorum.

DAR ODA

Arada sofa var. Yer muşambaları sökük. Yürürken ayak takılır, hep de karanlık. Bir lamba yanarmış eskiden. Şimdi bozuk. Kimse değiştirmeyi düşünmüyor, gereğini duyan yok böyle bir şeyin. Gün çekilir çekilmez sofa kapkara. Duvarları yoklaya yoklaya odama gidiyorum. Yavaş yavaş. Dakikalar sürüyor üç adım yeri geçmek. Dört kapı var bu sofaya açılan. Hepsi de gıcırtılı. Merdivenden kim çıksa duyulur. Yan odaya bir kadın mı geldi, bilirim. Sarhoş bir arkadaşın yolu mu düştü, bilirler. Öksürsen, karyolanı fazla gıcırdatsan, yan odadakiler türlü düşler kurmuşlardır. Hepimiz türlü düşler kurarız. En ufak çıtırtıda. En ufak ses titreşiminde.

Benim odam en ufağı, en darı, en çirkini. Altıncı katta. Penceresi tavana yakın. Yağmurun yağışını seyretmek hoş olur. Kar tepede birikir. Bazan kuşlar gelir konar. Sokağı görmek için sandalyenin üstüne çıkmak gerek. Sokak kuşbakışı görülür. İnsanlar minicik birer böcek. Arabalar çocuk oyuncakları. Bambaşka bir dünyayı seyretmeye benzer bu. Görmek de-

ğil de sezmek. Sandalye üstünde çok durulmuyor. Yoruluyor insan, başı dönüyor. Ama hoş bir şey altıncı kattan dış yaşamı seyretmek. Bir genç kız karşıki eve girmek üzere. Bir kamyon geçti...

Karanlık hep birden bire düşerdi. Dar odaya dönerdim. Aydınlık biterdi yer üstünde. Yatağıma uzanır, göğün koyulaşmasını seyrederdim. Odanın duvarları birbirine yaklaşırdı geceleri. Gözlerimi yumunca duvarlar birbirlerine doğru birer adım atarlardı. Kollardım duvarları. Aldatmaya çalışırdım. Gözümü yumar, sonra hemen açardım. Duvarları suçüstü yakalamak isterdim. Bir açar, bir kapardım gözlerimi. Elektrik ampulü ile iki tavan köşeleri arasını ölçerdim. Bir dakika önceye göre bir kısalma var mı diye. Duvarlar yürürdü. Göremezdim bir türlü. Uykularımda beni sıkıştırırlardı. Ter içinde uyanırdım. Duvarları iterdim, uzaklaştırırdım. Uykumu kaçırırdı duvarlarla uğraşmak. Tavanı seyrederdim saatlerce. Bir resim çizmişlerdi tavanın sol köşesine. Kim yapmış, ne zaman, nasıl? Açık saçık bir resim. Üç beş çizgi, o kadar. Uzun uzun baktıkça çizgiler tamamlanırdı. Bir insan vücudu, bir kadın oluverirdi. Başucumdaki lambayı yakardım. Kımıldamaya başlardı. Bildik kadınlara benzerdi. Bir gün esmer, bir gün kumral. Serüvenler yaşardık. Yıllar geçerdi serüvenlerimizde. Bazan tek dakikada. Bazan bir saatte. Çılgınlıklar. Korkunç sevişmeler. Sonra kalkar yerine dönerdi. Gene üç beş çizgi oluverirdi. Lambayı söndürürdüm.

Duvarlar özgürdü. İstedikleri gibi uzaklaşıp yaklaşabilirlerdi. Beni ezebilirlerdi. Çocukluğumu düşünürdüm. Hastalık gecelerini. Ateş kırkı bulunca kendimi daracık bir yerde bulurdum. Her defa. Hep de aynı yerde. O kadar daracıktı ki sığamazdım. Bağırırdım, iterdim yastıkları, anneme sarılırdım. İstemezdim o daracık yeri. Duvarlar üstüme kapanmamalıydı. Hiç. Bu oda işte o korkunç düşlerdeki gibi. Belki de o. Burayı çocuk yaşımdan beri tanıyorum. Biliyorum. Ben küçükken bu ev gene burdaydı. Bu odada başka insanlar yaşıyordu. Bu duvarlar gene yaklaşıp uzaklaşırdı. Başkalarına. Başkalarını korkutmak için. Savaşlar oldu. Şehirler yıkıldı. Bu oda kaldı. Duvarlara bir şey olmadı. Kaç kişiyi korkuttu, kaç kişinin düşlerini çirkinleştirdi, kimbilir!

Camda bir el geziniyor gibiydi. Hafifçe. Rüzgâr yapıyordu bunu. Ürperdim. Lâmbayı yaktım. Saati aradım. Gece yarısıydı. Bekliyordum. Kulaklarım en küçük çıtırtıyı alıyordu. Sofada ses yoktu. Merdivenlerde de. Oysa gelecekti. Öyle demişti. Önce kapının gıcırdaması gerekli. Bir gıcırtı duysam, tamam. Yok. yok. gıcırtı falan. Her zaman böyle olurdu. Kapısı açılırdı. Sofada terlik sürtülüşleri. Çok hafif, çok. Kimseyi uyandırmadan. Yürümüyormuş gibi yürüyerek. Sayardım. Dakikalar geçerdi. Gelemezdi. Belki o değil de, bir başkası. Dört oda vardı, başkaları yaşıyordu bu dört odada. Onlardan biri olabilirdi. Değildi ama. Adımlarından belliydi. Oydu. Sırtında eski mantosu. Mantosunun içinde ipek gecelik.

Onun içinde çırılçıplak. Mantoyu biriyle karşılaşırsa diye giyerdi. Gecenin yarısında mantoyla nereye gidecek? Kendini böyle aldatırdı işte. Bir çeşit avunma. Kiracılar bilmemeli odama geldiğini. Bütün komşular bilir oysa. Daha kapıdan ilk adımı attığında hasta ihtiyar kadın yatağından doğrulup başucu lambasını yakacaktı. Anlıyorum, nereye, ne yapmaya gittiğini dercesine. Zevk alır bundan. İstediği kakar yavaş yürüsün, hafif atsın adımlarını. Yanımdaki öğrenci de kesik kesik öksürecek ille. Adımları durur o anda. Sanki ayakları yerden kesilmiştir, havalanmıştır...

Birden gerçekten kopardım. Kendimi unuturdum. Lambanın kısık aydınlığında duvarları seyrederdim. Karşı evlerin bombalar altında yıkıldığı geceyi düşünürdüm. O gece de bu odada. Yalnız bir insan yaşıyordu elbet. Tek başına. Ya kadın, ya erkek. Uzaktan yavaş yavaş yaklaşan bir cehennem gürültüsü. Nasıl sığmıştı o gürültü bu odaya? Bu karyolada yatan kadın, ya da erkek yastıklara, yorganlara nasıl sarılmıştı? Yanında biri varsa nasıl buruk bir tat duymuşlardı sevişmelerinde. O sevişme ölüme karşı bir baş kaldırış olmuştu. Bir meydan okuyuş. Yaşamanın hep sürüp gideceğini gösteren. Ama kime? Hiç değilse kendilerine gösteren, kendilerini inandıran bir davranış. Uçaklar inip çıkıyor, projektörler bulutları tarıyordu. Herkes sığınaklara koşmuştu. Bütün ev boşalmıştı. Bir, bu odada, bu dar odada iki insan ölümle alay ediyordu. Bu altıncı katın daracık odasında. Birbirine yaklaşıp uzaklaşan bu du-

varlar arasında. Yapışık, tek iki insan. Karşıdaki evler yıkılınca, onlarda sevişmenin en derin zevkini tadmışlardı. Kalkıp pencereden bakmaya bile üşenmişlerdi. Varsın yıkılsındı ne varsa. Varsın dünyada kimsecikler kalmasın. Varsın bu ev de çöksün. Daha iyiydi. Erkek için de, kadın için de. Alevlerin yanıp sönüşü odayı garip renklere boyuyordu. Gözlerin pırıltıları değişmiyordu hiç. Sevi pırıltılarıydı. Işıltı, dudaklarda gene başkaydı...

İstiyorum ki bu erkek savaştan izinle gelmiş bir er ya da bir subay olsun. İki yıldır şehre dönmemiş. Bir kadınla ilk defa yatmış. Sokakta, lokantada, en iyisi mahallenin alçak tavanlı sinemasında karşılaşmışlar. İki defa bakışmak yetmiş anlaşmalarına. Erkek için bu kadarı çok bile. Bayağı bir erkek işte. Aşka, kadına susamış bir erkek nasılsa, öyle. Kadın beni daha çok yoruyor. Yüzünü görüyorum. Onbeş yıl öncenin çizgileriyle. Bugün o çizgiler yok. Başka çizgiler gelmiş. Görürsem o kadını tanır mıydım? Yaşamışlarsa, o erkek, o kadını bugün görse tanır mı? Kimbilir belki de her gün sokakta kaşılaşıyorlar. Bir birlerini tanımıyorlar. Tanısalar da aldırmıyorlar. Kısacık bir selâmlaşma yetiyor. Kadın kendi evreninde, erkek karısiyle çocuklariyle. Belki de bu sokaktalar. Belki de bu evde. Hâlâ. Sevişiyorlar, hâlâ kaçamak. Hâlâ dar odalarda. Hâlâ o bombalar altındaki ateşle...

Bir adım. Yürüyordu. Gene. Odaya doğru. Sofanın ortasındaydı şimdi. Kimbilir neler

kurarak. Bana kızgındı. Odasına gelmemi isterdi hep. Gitmezdim. Sofadan korkardım. İlle de geceyarısı olacaktı. Bir kere gittim. Komşuların öksürükleri, lâmba yakıp söndürmeleri arasında. Odasını bir daha hatırlamak istemedim. Uzun bir odaydı. Resimlerle doluydu duvarlar. Kara yüzlü resimler. Üniformalı erkekler. Çember çeviren çocuklar. Gelinlik giymiş mutlu kadınlar. Hepsi ölüydüler. Loş ışıkta bunların bir zamanlar var olduklarına inanmak imkânsızdı. Sanki hiç yaşamamışlardı. Bu dünyadan geçmemişlerdi. Korkutmuşlardı beni. Oysaki çoğu bu evin insanıydılar. Bu evde, bu odada yaşamışlardı. Bu resimlerden çoğu onundu. Resimlerini seyrederken o da beni seyrediyordu. Yarı soyunuk. Ayakları çıplak. Kollarını boynuma uzatmış. Resimleri teker teker incelemiştim. En korkunç yerleri gözleriydi. Yaşıyordu resimlerdeki gözler. Çocuklarının, kocasının anasının gözleri. Yıllarca geriden bakıyorlardı. Sanki o resimler çekilirken bir gün, çok uzakta bir gün, yıllar yıllar sonra bir gün, o sevdikleri kadının yabancı bir erkeğin kollarında çırılçıplak halini görmüşlerdi. Onun avaz, avaz bağırmamak için dudaklarını ısırışını seyretmişlerdi. Çocuklar, analarını, erkek karısını, ana-baba kızlarını o resim çekilirken bugünkü haliyle görmüşlerdi işte. Resimlerdeki acılık, karanlık bundandı. Sertlik, düşmanlık bundandı. O gözleri çıkartmalıydım. İğneyle, teker teker. Sonra yatabilirdik. Son çamaşırı da attı. Ayaktaydı, çıplak. Yatağı bozulmamıştı. Beklememişti beni saatlerdir. Ayna karşısında kendini seyrederek. Duramamıştım

o resimlerin karşısında. Soyunamamıştım. Ona yaklaşamamıştım. Görünmez eller itiyordu beni dışarı. Dar odadan bir kol uzanmış beni çekiyordu. Kaçmıştım. Koşarak sofayı geçmiştim, odama girip kapıyı kilitlemiştim... Sonra bir hafta ona görünmedim. İşine erken gidiyordu. Bense yatıyordum. Akşam üstü çıkıyordum. Bilerek karşılaşmaktan kaçınıyordum. Gene o odaya gitmek, gene o yüzleri görmek, gene o görünmez ölülere değmek... Bir geceyarısı sofada bitip tükenmez çıtırtılar duydum. Belki bir saat. Duvarlar üzerime kapandı. Lâmbayı kısıp bekledim. Kapıyı araladım. Oydu. Eski mantosu sırtında. Attı, gecelikleydi. Yorganı açtım, girdi «Beni ısıt donuyorum» dedi.

Gene kapıyı açacak. Çıtırtılar bitecek. Dar oda genişliyecek önce, sonra daha da daralacak. Karşı boş arsada büyük bir yapı gece içinde yükselecek. Bombalar düşecek. Uçaklar geçecek tepeden. Alevler gökleri yalayacak. Yıllar önceki bir sevişme anısı yeniden yaşanacak. Çılgın gibi verecek kendisini. Tam o büyük bombanın düştüğü an. O an verecek!..

«O gece burada mıydın?»
Karşılık vermedi. Ölü gibiydi.
«Kocan savaştaydı, değil mi?»
Başını boynuma gömdü.
«Ya çocuklar?»

Kocası savaşta, çocuklar dedelerinin evindeydi. Yalnızdı. Savaş yorgunu erkek de yalnızdı. Yalnızlar, yalnızlıklarını yenmişlerdi.

Bombalar, alevler, yıkıntılar arasında. Bu dar odayı seviyordu. Bu duvarları. Bu yırtık kâğıtları. Dokunmamıştı hiçbirine. O geceki gibi saklamıştı. Yalnız hoşlandığı erkeklere kiralamıştı. Kendi odası saymıştı. Yüzlerce anısı birbirine karışmıştı bu oda içinde. Ama tek bir anısı vardı en üstte kalan. O bombardıman gecesindeki kadının anısı.

Söylemedi, hiçbirşey. Ama söylemekten beterdi. Duvarlar anlattı öyküsünü. Yatak çok gıcırdıyordu. İki kişi olunca hele. O gece de böyle miydi? Uçak gürültüleri, bomba sesleri, çığlıklar arasında karyola gıcırtısı nasıl duyulurdu? Yalnızdım. Bir de baktım ki yalnızdım. Pencereye iri damlalar düşüyordu. Lâmbayı yaktım. Duvarları seyrettim. Aynada çakan şimşeği gördüm. Dar oda daha da daraldı. Duvarlar iyice yapıştılar birbirlerine. Dört yönden sarıldılar. Canlı yiyen bitkiler gibi. Yağmur, şimşek, gece, kadın, erkek, gelmiş, gelecek, savaş, resimler, gözler... Hiçbiri hiçbiri yoktu artık. Varsa yoksa bu dört duvar, bu dar oda.

CANLILAR CANSIZLAR

İnanmıyorlar, gülüşüyorlar. Pis pis. Sarı dişlerini göstererek. Hepsi kahvedeydi, yalvardım, gelin 5 dakikacık, ne olur. Güldüler. Biri tekme savurdu. Kara suratlısı küfür etti. Kahveci tuttu kolumdan sokağa itti. Yüzümü yağmura çevirdim. Çirkin bir akşam üstüydü. Sonra camın ardında tavla oynayanları seyrettim. Canım bir sigara yakmak istedi. Hoştur yağmurda sigara içmek. Yok sigara ceplerimde. Tütüncüye koştum. On kuruş uzattım. Vermedi. Güldü o da. Herkes gülüyor nedense. Geldiler başkaları, beni ittiler...

Bir gün inandıracağım hepsini. Gerçeği göstereceğim. Kızı kaptırmıyacağım onlara. Hem inanmasınlar, gülsünler, beni tekmelesinler, hem de kız onların olsun. Yağma yok! Kız benim. Ben buldum onu. Ben yarattım. Onlar önünden geçip gittiler sabah akşam. Göremediler, bilemediler. Oysa oradaydı. Camın ardındaydı. Birini bekliyordu. Kendisini anlayacak birini. Ben anladım. Onun yaşadığını, soluk aldığını, kımıldadığını, düşler kurduğunu. Şarkı söylediğini. Şarkı söylüyor ya! Kimse duymuyor, ben duyuyorum. Ne zaman radyoda oynak bir hava olsa dudaklarını oynatıyor hafifften. Akşam üstleri, vitrinin önü kalabalıkken. Nasıl göremezler, nasıl anlayamazlar? Oysa ba-

kıyorlar. Kadınlar inceden inceye. Erkekler türlü düşler kurarak. Bakıyorlar, görmeden. Öylesine işte. Bir benim canlı olduğunu bilen. Bunun için bekliyor her gece. Seviyor. Evet, seviyor. Aynalarda çirkinim. İnsanların gözleri de ayna Ama onun gözleri düzeyi gören bir ayna değil. Derine inebiliyor. Tanıyor beni, anlıyor. Sırtında ister kürk, ister manto, ister mayo olsun, benim o, benim.

O kış gecesinden beri. Canlı olduğunu gördüğüm gecede. İçmiştim. Tramvay bekliyordum, gelmiyordu. Belki de yoktu tramvay. Işıklı vitrinlere dalıp gitmiştim. Herşey ölüydü. Çamaşır makineleri, halılar, radyolar, düdüklü tençereler. Tek bir canlı yoktu caddede. Köpek bile, kedi bile. Kar hafif hafif serpeliyordu. Vitrinler sıcak bir dünya gibiydi. İnadına yazı hatırlatmak istiyorlardı sanki. Mankenlere paltolar, elbiseler giydirmişlerdi. Yaşlı bir adam. İhtiyar paltosunu elinde tutuyordu. Şemsiyesi kolundaydı. Yolculuğa çıkar gibiydi. Genç kız yakası kürklü bir manto giymişti. Delikanlı koyu elbisesi içinde dışardaki soğukla eğleniyordu. Cansız bir dünyanın insanlarıydılar. Derken onu gördüm. Kırmızı bir mayo giymiş. Vitrinin köşesine oturmuştu. Elinde plâj çantası, ayaklarında tahta ayakkabı. Koskoca bir güneş şemsiyesinin altındaydı. Karlı geceyi seyrediyordu sıcacık dünyasından. Mayo ile kar. Sarı saçlar, ince, iri mavi gözler. Dudakları ufacık, kıpkızıl. İnsana mutluluk dolu bir takım şeyler hatırlatıyordu. Zenginliği, seviyi, güneşi. Yaklaştım. Burnumu cama dayadım. Daldım

gittim. Vitrinde saatler, radyolar vardı. Koca bir saat tıkır tıkır işliyordu. Küçücük bir kuş iki defa çıkıp öttü. Sarışın manken ellerine dayanmış oturuyordu gülümseyerek. Vücudu gergin, iki eli arkada. Saatleri seyrettim teker teker, küçük kuşu yakalamak istedim. Sonra ona döndüm yeniden. Bu defa uzanmıştı yere. Demin oturuyordu, şimdi uzanıvermiş. Derken çok tuhaf bir şey oldu. Kız başını bana döndürdü, gözünü kırptı. Uzun kirpikleri açılıp kapandı. Tam o sırada yan sokaktan iki gece işçisi çıktı. Durağa sindim. Geldiler, beni görmeden, vitrini seyretmeğe başladılar. İyice yorgundular. Gene de gözleri mayolu sarışındaydı. Şişmanı «Canlı gibi baksana» dedi. Öteki «Böyle bir karısı olsa insanın» diye iç çekti. «Olur mu hiç» dedi şişman. «Hayatta yok ki böyle güzeller, manken işte.» «Sen öyle san» dedi arkadaşı. «Plâja, Florya'ya git de gör, bunların sahicilerini.» Baktılar, baktılar. Daldılar düşlere. Kızıl mayolu kız onlara neler hatırlattı, neler duyurdu kimbilir? Ben de yavaşça uzanıp baktım. Deminki gibiydi. Gene doğrulmuş, ellerini yere dayamış... Anladım birden insanların karşısında cansızdı. Ben bakınca canlanıveriyordu. «Valla bunu yapana pes» dedi şişman. «Gâvur işidir herhalde, Almanya'dan mı gelir, Amerika'dan mı?» Daha çok bakacaklardı. Tramvay yokuşun başında belirince düşlerden sıyrıldılar. Çok hızlı geliyordu son tramvay. Durmaz diye korktular. Koştular.

Yalnızdık şimdi. Cadde bomboş. Tramvayın inleyişi azala azala söndü. Neon ışıkların sesi

duyulmaya başladı yeniden. Alnımı gene cama dayadım. Cam sıcaktı. Artık birşey yoktu evrende. Vitrinde başka tahta mankenler yoktu, eşyalar yoktu, radyolar, saatler... Yalnız mayolu sarışın vardı. Kar da yoktu. Yalnız bir köydeydik. Bir plâj şehrinde. Yanıbaşımdaydı. Yere uzanmıştı, termostan limonata boşaltıyordu. Bacaklarına, sırtına krem sürüyordum. Avuçlarımda bir karıncalanma duyuyordum. Derisinin pürtüklerine parmaklarım takıldıkça içim ürperiyordu...

Sonra ayağa kalktı. Bana doğru iki adım attı. Ötekiler baktılar, dudak kıvırdılar. Başını çaresizlikle salladı. Döndü yerine, oturdu eskisi gibi. Ant içerim. Böyle oldu herşey. Kelimesi kelimesine. Donuyordum. Yazlık köyünden dönmüştüm. Buzlu rüzgârlar çevremde çınlıyor, soğuk iliklerime işliyordu. Donuyordum. Gözlerime inanamıyordum. Benimdi artık. Benimdi. Onu camlar ardında bırakmamalıydım. Canlıydı çünkü. Etten kemiktendi. Camları kırmalı, onu sırplayıp kaçırmalıydım. Odama götürmeliydim. Öylece. Kıpkızıl mayosuyle. Paltoma sararak. Küçük mayolu haliyle kalmalıydı. Başka bir şey giyinmeden. Çıplak, boyalı, her haliyle benim...

Elim camda dolaştı. Bir yumrukta kırılır mıydı? İri bir taş iyi iş görürdü. Yerlere baktım. Karanlık yan sokaklara daldım. Demir bir çubuk buldum. Koşa koşa geldim. İki bekçi duraktaydı. Soluk soluğaydım. Gözgöze geldik bekçilerle. Elimi arkaya sakladım. Korkuluydular. Gecenin üçünde bir adam. Tere batmış

soğuk havada. Bir tanesi bana doğru yürüdü. Karanlık köşeye çekildim. Sonra birden daldım yan sokağa çubuğu attım. Bir düdük öttü. Biri «Dur kaçma» diye bağırdı. Kaçtım. Kaçtım. Bilmediğim sokaklara. Kapı önlerinde gizlendim. Kamyonların altına yattım. Bulamadılar, göremediler. Kurtaramadım onu o gece. Ne de daha sonra. Sabaha karşı gittim hep onu seyrettim. Hep canlıydı. Hep bana güldü. Yalnız bana. Gündüzleri mankendi sadece, hep öyle dimdik duruyordu. Dudaklarında donmuş bir gülüşle. Ne giydirirlerse memnun, mutlu. Bir gün yazlık bir elbise, bir gün manto, bir gün gecelik, bir gün gelinlik...

Dayanamadım bu korkunç gerçeğe. Kendime saklamak istedim. Yapamadım. Kahvede anlattım önüme gelene. Meyhanelerde sıralarımı mezeler gibi dağıttım. Güldüler hep. Pis pis sarı sarı. Gelmediler bile. Bir kez bile o vitrinin önüne gitmediler. Hep güldüler. Sırtıma yumruklar attılar. Küfür ettiler. Anlamadılar. Anlamıyorlar. Yalnızım. Üşüyorum. Hep o vitrinin önündeydim. Fırsat kolluyorum. Bir gece iri bir taş elimde. Yaklaşacağım. Şangır şungur edecek camlar. Sırtıma alacağım. Doğru yokuşa koşacağım. Görenlere aldırmadan. Benim, benim diyeceğim. Bu lâcivert gözler, sarı saçlar, upuzun bacaklar, manikürlü eller. Benim, benim, benim...

•

Kendini birşey sanıyor! Gelinliği o giymiş, mavi ipek tuvaleti o giymiş, mayoları o giymiş!

Gelen geçen en çok onu seyrediyormuş! Şımarık!.. Aklı fikir oynaşta. Buraya niye atmışlar? Bu yüzden işte. Güzelse, bizlerden üstünse ne işi var kenar caddede? Orasını söylemiyor hiç. Beyoğlundaki mağazadan onu kim kaçırmış, getirmiş buraya satmış? Bilmiyoruz sanıyor...

İlk geldiği günü hatırlıyorum. Vitrinde yer aldığı sabah! Gözleri çökü çöküktü. Saçları dağınık. Getiren delikanlı parayı patrondan aldı. Tam seksen lira. Sonra gitmesi gerekirdi. Gidemedi delikanlı. Bir süre vitrinin önünden ayrılmadı. Belliydi aralarında birşey olduğu. Kaç gece kalmış kimbilir odasında. Söylemedi. Sözde dilimizi öğrenememiş daha. Yalan, ne desek anlıyor, ama içi kötü. Gâvur kızı işte. Delikanlı, sevgilisinden kopar gibiydi o gün. Kaç gün geldi geçti, onu seyretti. Bizimkinde bir caka, bir poz. Delikanlıya bakmaz, yanında duran başka erkeklere göz süzer. Neden kızmış çocuğa? Bir ara bizim ihtiyarla dost oldular, o zaman anlatmış. Delikanlı Beyoğlu'ndaki o büyük mağazada tezgâhtarmış. Gelir gider yanından geçermiş. Ne zaman bunu soyarlar, yeni roplar giydirirler, yanı başında dururmuş. Bizimki de hoppa Alman kızı. Bakmış genç işi önemsiyor. Göz süzmüş, gülümsemiş. Çocuk deliye dönmüş. Nasıl yapsa da gece mağazada kalsa, nasıl? Bir geceyi beraber geçirmek. Bir türlü olmamış. Haftalar geçmiş. Günün birinde bir gece delikanlı kapıya anahtar uydurmuş. Girmiş içeri, dalmış vitrine. Bunu vurmuş sırtına caddeye fırlamış. Nasıl gidebilmiş evine? Kimseler görmemiş mi? Evde ne olmuş? Sorulur

mu hiç. Deliye dönmüş delikanlı. Bu yosma ile günlerce gecelerce beraber kalmış işte. Ne iş güç, ne sokak, ne de başka bir insan yüzü. Sonra parasız kalınca tutmuş onu bizim patrona satmış. Çirkindi delikanlı iyice. Birkaç gün vitrinin önünde dolaştı. Sonra kayboldu.

Bizim gibi değil o. Avrupa malı. İncecik dudaklar, dik göğüsler. Bu semt dükkânlarında yok onun bir eşi. Hepimiz bura yapısıyız. O ise Avrupalı. Almanya'nın güney şehirlerinden. Müşteri ona gelir, seyirci ona. Patron da üstüne titriyor. En yeni elbiseler ona, en pahalı kumaşlar ona. Vitrinin ön yeri onun. Tabiî bizler yanında sönük kaldık. Vitrinin en güzel yeri benimdi eskiden. Gelinlikler, mayolar, döpiyesler, gecelikler hep bana giydirilirdi. Semt delikanlıları bana hayrandı. Ama o geleli hepsi değişti. Keşke beni satsalar. Başka bir vitrine yerleşsem. Varsın şehir dışında olsun. Küçücük bir dükkân olsun. Ama yalnız ben olayım sevilen...

Bir de kendini beğenmiş! Dostluk diye bir şey bilmez. Yüzüme bakmaz. Geceyarılarına kadar ayakta dikilirim. O ise yerlere uzanır. Şezlonglarda keyif çatar. Gene de mutlu değil. Aklı fikri Beyoğlu'ndaki vitrinde, Almanya anılarında. Arada bir küfreder. O gence, o çirkin delikanlıya. Onu o mağazadan kaçırdığı için. Kendini unutmuş. O tatlı geceleri unutmuş. Bir iki kere nasılsa konuşmuştu benimle: «Deprem ya da yangın olsa da hep gebersek» dedi. Savaşta bir bombardıman

görmüş. Mağaza yıkılmış, ona birşey olmamış. Gene öyle birşey olsun istiyor. İçi kötü dedim ya. Acımıyor bize. Ne canlılara, ne cansızlara. Kendisi için dünyayı yıkacak. Alnının yazısına katlansa ya. Bilmiyor bunu, bilmek istemiyor. Bize kızıyor, kinle, nefretle kızıyor. Bir kurtarıcı bekliyor. Gene öyle tutkun bir genç. Gelsin onu kurtarsın. Götürsün ana caddedeki eski mağazasına. Sinemalardan çıkanlar onu seyretsinler. Erkekler iç geçirsinler. Türlü düşlere dalsınlar. Kadınlar üzerindeki elbiselerle ilgilensinler. O elbiseleri kendileri giyinmiş sansınlar. İsteği bu. Daha da ötesi. Gene yurduna dönsün. O büyük Alman şehirlerinde ışıl ışıl vitrinlerde parlasın. Birşeyi unutuyor yalnız. Artık genç olmadığını. Genç gibi görünmek genç olmak değildir ki. Hesapladım bir defa, kırkını geçmiş, ama on sekizinde genç kız. İnsanları çıldırtan göğüsler, bacaklar. Hep öyle kalmak istiyor. Öyle kalacak. Ama görünüşte. Gerçekte değil.

•

Ne demişti geçen gün? «Ha canlılar, ha cansızlar. Bizler de otuz kırk yıl, bilemedin altmış yıl gezip dolaşan, konuşan birer manken değil miyiz?» Son tramvaya onbeş dakika var daha. Yürümek istiyorum eve kadar. Ama yalnız başıma .Oysa yalnız değilim. Başkalariyle birlikte yürümek, başkalarının dünyasına karışmak demek. Kaç defa onların dünyasının kişisi oldum. Hoşuma da gitmedi değil. Herkes gibi olmak. Gündelik endişelerin yükünü duymak.

Kar altında yürürdük. Ellerinde çantalar, sefer tasları. Eski kalın paltoların yakaları kalkık, porsuk şapkalar alınlarda. Dertlerini dinlerdim. Biri ev yaptırmıştı, borcu vardı. Hep onu nasıl ödeyeceğini anlatırdı. Birinin karısı kaçmıştı. Küfür ederdi hep. Ama kadın geriye dönce kollarını açacaktı, bilirdim. Başka biri her gün dizdiği tarihi tefrikayı dün gece bıraktığı yerden anlatırdı. Hepsi basımevi işçileriydi. Çoğu ile aynı basımevindeydik. Dizici-ler, operatörler, çıraklar. Akşam üstü basımevine gelirlerdi. Dizgi odasında yerlerini alırlardı. Kimi makinesini temizler, kimi ilânları dizer, kimi çerçeveleri hazırlar, kimi provaları basardı. Her akşam aynı saatte aynı iş! Aynı saatte kaçamak bir yemek. Aynı şakalar, takılmalar. Bizler de pek ayrı değildik onlardan. Bir kat aşağıdaydık. Günün haberlerini yazardık, okurduk, düzeltirdik, başlık atardık, sayfa düzenine korduk. Her gece aynı korkulu haberler. Aynı çeşitten politikacılar, devlet adamları. Aynı zamanın aynı yavaşlıkla geçişi. İş bitince aynı ferahlığı duyardık. Tramvaya yetişmeliydik. Saate bakar, duruma göre ya koşar, ya da ağır ağır caddeye doğru yürürdük. Vitrinleri seyrederdik. En çok seyrettiğimiz yerlerden biri yorgancının vitriniydi. Düşlere dalardık. Pembeli mavili yorganlar, yastıklar hep de açık saçık düşlere sürüklerdi. Neon ışıklar gecenin ikisinde, üçünde ne hoştu! Sonra da yan dükkânın önünde durur, vitrinlere, buz dolaplarına bakardık. Mankenler bize canlıymış gibi gelirdi. Hele kadın eşyaları. Bayağı konuşurlardı. Gecelikler, mayolar, ayakka-

bılar öyküler anlatırlardı. Üç beş erkek yanyana sıralanır, bakardık. Dakikalarca konuşmadan. Bilirdim herkes kendi düşünden hoşnut tu. Az çok birbirine eş düşler kurarlardı zaten. Söyliyemezlerdi düşlerini birbirlerine. Söylenmeyen düşler güzeldi. Kelimelere sığmazdı insanın düşleri. En basitininki bile. Sözcüklerdi herşeyi çirkinleştiren.

Bir gece bir gazeteci arkadaş vitrindeki mankenlere baktı baktı da: «Ha biz, ha onlar» dedi, «Ha canlılar, ha cansızlar. Bizlerin tek farkımız, yaşadığımızı sanmamız. Onlarınki, yaşamadıklarını..» Baktım, atkısını iyice sarmıştı. Kolunda bir sürü dergi, tomar tomar kâğıt. Ufacık bir odaya gidecekti. Soğuk, boş, anlamsız bir oda. Öğleye doğru yatağından doğrulup birşeyler yazacaktı. Kendisinin de inanmadığı bir şeyler. Oturduğu zaman yazmaya alışmıştı. Kalemi kendiliğinden işliyordu. Bir makine gibi. Belirli işler, davranışlar için kurulmuş bir makine. Bir çeşit robot. Ah, kendimi de bir an için dışımdan görebilsem. Nasıl bir manken olduğumu anlasam. Yok, herkes başkasını görüyor. Başkasını tanıyor. Tanımak zorunda. Tanıdığını sanmak zorunda. Başkaları birer manken de biz değiliz. Öyle geliyor herbirimize. Ha şu tahta cansızlar, şu kadınlar, erkekler, ha şu geceyi gündüze katarak koşuşan, uyuklayan, susan, seven, üzülen canlılar. Canlı taslakları.

Gene o mankeni seyrediyoruz. Vitrine kondu konalı her gece tramvayı onun önünde bekliyoruz. Gözler onda. Diziciler, çıraklar, ya-

zarlar, sekreterler ona hayran. Kolsuz çırak, dudağını ısırıyor bakarken, Şişman şefi göbeğini kaşıyor. Garip bir manken bu. Gözleri, kendine bakanın gözlerinde. Her dakika anlamını değiştiriyor. Ya da bize öyle geliyor. Bazan kendimi çevrenin dışında duyuyorum. Daha çok yalnızken oluyor bu. Yalnızken ona daha dikkatli bakıyorum. Cansız olduğuna kendimi inandırmak istiyorum iyice. Sanki dipdiri bir genç kızı vitrine yerleştirmişler. Bir iki saat için. Beklesem, saatlerce sonra, günlerce sonra kımıldayacak. İnce uzun bacaklarıyle sokağa çıkacak. Ya sevgilisine, ya dostuna koşacak. Ama yalnız değilim. Biri kolumu dürtüklüyor. «Böyle kadın olamaz. Yoktur yeryüzünde» Sonra «Var mıdır» diyor. «Varsa?» Var mıdır? Var olan kim zaten? Bizler var mıyız gerçekten? Kendimizi, birbirimizi aldatıyoruz belki de. O sarışın mankeni cansız sanıyoruz. Başkaları yok mudur bizleri de cansız sayan?

Yalnız yürümeliyim. İlerliyorum. Kimselere görünmeden. Tramvay varsın gelsin. Ben yürürüm. Bir sigara beliriyor yanıbaşımda. Bir bakış. Dostça, ılık «Yürüyelim» diyorum, «Tramvay nasıl olsa gelir, ilerde bineriz». Gündelik yaşamın öykülerini dileyeceğim. Yaşadığımıza inanmak için, birbirimizi inandırmak için gerekli konuşmalar bunlar. Neon ışıklar ses veriyor. Uzaktan, çok uzaktan tramvayın uğultusunu duyuyorum.

•

Eva, Eva, Eva... Hep bu ses. Küçük bir kız-

dı. Mağazanın önünden geçerdi her gün. Hep annesiyle. Babasını pek az gördüm. Askerdi, savaştaydı. Bir defa karısı ve kızıyla vitrinin önünde durdu. Hep o günü yaşarım. Katedralde ayın vardı. Kalabalık dakikalarca önümden geçti. Yorgun erkekler. Yaşlı kadınlar. Çökmüş genç kızlar. Beni uzun uzun seyrettiler. Sonra Eva'yı gördüm. Annesinin elinden kurtuldu bana doğru koştu. Beni gösterdi parmağıyle. Babası baktı dikkatle. Karısına «Eva büyüyünce böyle olacak» dedi. Sarı saçları vardı Eva'nın. Ben nasıldım. Kendimi hiç seyretmedim aynada. Ayna nedir bilmedim. Büyüyünce bana benzeyecekmiş. Eva on yaşlarındaydı. Büyüyecekti, birkaç yıl sonra genç kız olacaktı. Her gün önümden geçerek. Beni seyredecek. Giydiğim elbiseleri özleyerek. Bir gün o giysileri kendi sırtında göreceğini düşleyerek. Benim aynamdı o. Babası, annesiyle ne kadar mutluydu! Sonraları onu hep yalnız gördüm. Evleri Katedral'in karşısındaki sokaktaydı. Okula gider gelirdi. Bir iki yıl geçti. Eva büyüyordu. Gelip geçerken hep beni seyrediyor, bana gülümsüyordu. Gizli bir dostluk vardı aramızda. Birbirimizin aynasıydık. Ben onda yaşanmamış bir geçmişi görüyordum. O bende yaşayacağını umduğu bir geleceği. Sonra savaş kızıştı. Kent gece gündüz bombalandı. Yüzlerce uçak gökleri yırttı. Bir geceyarısı herşey değişti. Mağazanın kepenkleri inikti günlerdir. Sokağa düşen bir bomba camları parçalanmıştı. Biz cansızlar karanlıktaydık. Çırılçıplaktık. Soba yanmıyordu. Soğuktu. Üşüyorduk. Loşlukta birbirimize bakmaya utanıyorduk. Saçlarımı da çı-

karmışlardı. Eva beni görse acırdı. Dostluğunu geri alırdı. Geleceğini görmek istemezdi. Beni çirkin bir tahta parçası sayardı. Ben ancak ışıklı vitrinlerde, renk renk kumaşların altında güzelim. Böyle saçsız, çıplak halimden utanıyorum. Noel gelmişti. Birkaç gün kalmıştı vitrinlerin hazırlanmasına. Bir arkadaşımız Noel baba olacaktı. Kırmızı elbise, beyaz sakal, sırtında çuval. Ben Prenses olacaktım. Başımda taç. Karşımda yakışıklı bir Prens. Ne olduysa Noel'den bir gün önce oldu. Karanlıkta birbirimizin üstüne yığıldık. Çırılçıplak, paramparça. Birimizin kolu kopmuştu. Camlar yeniden tepemizde parçalandı. Sokağımız, meydanımız yoktu artık. Eski bir düştü bir gün öncesi. Kentin yarısı yerle birdi. Ben boylu boyunca devrilmiştim. Belki birkaç gün öylece kaldım. Kepenk kopukları, cam kırıkları arasında. Sonra geldiler, ortalığı düzelttiler, mağazanın içini temizlediler. Kepengin artakalanını söktüler. Sokağı görebildim o zaman. Sokak kalmamıştı ortada. Her yan yıkıntıydı. Eva'yı düşündüm. Evleri yakındaydı. Bu bombardımanda ayakta kalamazdı. Günler geçti. Bizim mağaza kırık vitriniyle işletmeye açıldı. İhtiyatlı patron camı hemen taktırmadı. Çok pahalıydı cam. Gene uçaklar kente saldırabilirdi. Biz, sokağın ortasında gibiydik. Gelen geçen bizi elliyor, okşuyordu. Senlibenli olduk canlılarla. Zaten ayakta kalabilen kaçımızdık? Canlı olsun, cansız olsun. Ben hep Eva'yı arıyordum. Yoktu. Haftalar geçti. Bir sabah gördüm onu. Bir arabadaydı. Elle itilen bir arabada. Annesi yavaş yavaş götürüyordu, arabayı. Baktım,

bacaklarını örtmüşlerdi. Birşey olmuştu bacaklarına. Annesi beni gördü. Eva bana bakmadı hiç. Bakamadı sanki. Bakamıyordu. Bende geleceğini göremiyordu. Yitip giden bir geleceği istemiyordu. Son görüşüm oldu bu Eva'yı.

Sonra beni aldılar, sandıklara koydular. Trenlere bindim. Adamlar sırtlarında taşıdılar. Karanlıktı hep. Birden güneş vurdu yüzüme. Başka ülkedeydim. Genç bir kız giydirdi, süsledi beni. Vitrine yerleştirdi. İlk defa yeni yüzler gördüm. En güzelleri bendim mankenlerin. Hep beni seyrediyorlardı. Sinemalar yakındaydı. Her gün yeni giysilere bürünüyordum. Açık giysiler. Vücudumu gösteren şeyler. Sütyenle kalmak çok hoştu. Dolgun göğüslerimi en çok yaşlılar ve çocuklar seyrederlerdi. Bacaklarımı da sigaralı erkekler. Çok güzeldi burası. Yavaş yavaş konuşulanları anlıyordum. Vitrindekiler beni çekemiyorlardı. Mağazadaki tezgâhtar kızlar bana benzemek istiyorlardı. Hele bir delikanlı vardı, yalnız kalır kalmaz yanıma gelirdi. Göğüslerimi okşardı. Eteklerimi kaldırırdı. Utanmazdım hiç. Çirkin bir çocuktu. Hem iğrenirdim, hem hoşlanırdım. O güne dek hiçbir erkek bana böyle bakmamıştı. Hele eliyle okşaması. Bilmediğim şeylerdi bunlar. Bir sabahtı. Vitrine bir perde çekmişlerdi. Tezgâhtar kız beni soymuştu. Sıska bir kızdı bu. Çok boyanırdı. O gün bir kazak vardı üstümde. Çekti çıkardı. Çıplaktım. Eliyle göğüslerimi tuttu. Uçlarına indi. Mağaza boştu. Yalnız o çocuk vardı ötede. Kız kimse görmüyor sanıyordu. Oysa o çocuk görüyordu. Kız, bana kısa

bir gecelik giydirdi. Saçlarımı dağıttı. Baby Doll bana çok yakışırdı. Bir an seyretti geriye çekilip. Beni, kendisi sandı. Sonra perdeyi açtı. Güneş birden yüzüme vurdu. İnsanlar birikiverdiler hemen. Yercesine bakıyorlardı. Çirkin çocuk da dışarı çıktı. Beni seyretti uzun uzun. Gözleri çok tuhaftı. Kıskanç bir insanın gözleriydi. Sonra gece oldu. Herkes gitti. Kepenkler indi. Birden kendime geldim. Birisi beni kucaklamıştı. Üstüme birşey örtmüşlerdi. Karanlık bir yere saptığımızı duydum. Epey gittik. Bir odada gözlerimi açtım. Bir odun sobası gürül gürül yanıyordu. Çirkin çocuk beni yatağına oturttu. Karşıda bir ayna vardı. Bacaklarımı görüyordum orda. Çok güzeldim. Kadınlığımı duydum birden. Çocuk çirkindi, olsun onu istiyordum. Kollarımı uzatabilseydim. Geldi, beni soydu. Her tarafımı karıştırdı, oynadı. Yatırdı, kendi de yanıma uzandı. Kadındım artık. İlk defa. Yıllardan sonra. Bir erkeğin kadınıydım. O odada günlerce kaldım. Gecelerce. Bir gece beni parçaladı. Saçlarımı çıkardı. Bacaklarımı çıkardı. Kollarımı çıkardı. Birden her parçamı bir yana fırlattı. Tekmeledi. Büyü bozulmuştu. Beni tanımıştı. Aldandığını anlamıştı. Bir daha yüzüme bakmadı. Sonra bir gün beni kâğıtlara sardı. Götürdü birine sattı. Küçük bir mağazaydı burası da. Bir süre gidip geldi, o daracık vitrinde beni seyretti. Sonra bir daha görünmedi.

Şimdi yalnızım. Burası çok çirkin. Tramvaylar hep dolu. İnsanlar zayıf, kara. Gündüzleri de geceleri de gözleri üzerimde. Neon ışık-

lar tepemde. Güneşi hiç görmüyorum. Işıklar sabaha kadar yanıyor. Bir an kendimi dinleyemiyorum. Sarhoşlar bana tutkun. Gece serserilerinin düşlerindeyim. Hele biri var. Bana düşman. Sevişinden düşman. Kimseler olmayınca geliyor alnını cama dayayıp seyrediyor. Konuşuyor, anlatıyor, kızıyor. Korkutuyor beni. Bir gün camı parçalayacak. Beni alıp kaçıracak. Öyle ince ki cam. Küçük bir taş yeter. Şimdi karanlık bastı iyice. Vitrindeki arkadaşlar kendi havalarında. Bakmıyorum onlara hiç. Sarışın bir genç kız üstümdeki mayoyu inceledi. Eva bu Eva. Benim Eva'm. Kendimi o gençlik günlerinde sandım. Derken bir bomba düşecek. Uçaklar uğuldayacak. Camlar kırılacak. Eva yok olacak, bir daha geçmeyecek, büyümeyecek... Sarhoşların saati geliyor. Sonra gece işçileri, bekçiler. Sokak kedileri, köpekler. Gecelerce, gecelerce...

•

O durakta hiç inmiyorum. Önünden tramvayla geçiyorum. Bazı günler üç beş defa. Onu uzaktan seyrediyorum. Yolu uzatıyorum tramvayla. Olsun. Onu görüyorum. İnsem, vitrine yaklaşsam. Beni tanır mı? Başını mı çevirir? Sevinir mi yoksa? Bir utanç sarıyor içimi onu her görüşümde. Hep uzaklarda. Hep ötelerde bir yere bakıyor. Belki de o korkunç ânı yaşıyor. O paramparça olduğu geceyi. Hatırladıkça ürperiyorum. Hep de geceleri gelir aklıma. Karımı seyrederdim yanımda. Saçları hep gözlerinin üstündedir. Seviştikten sonra kızgın kız-

gın bakar. Sanki onu kırdım, parçaladım! Hiç konuşmaz. Öyle zamanlarda hep onu hatırlarım. O kızgın sevi gecesini. Unutmak isterdim çok. İnsan niye silip atamaz bazı tadsız anıları? Unutmak istediğimiz şeyleri en çok hatırlarız hep. Karımı seyrederken düşünürüm. Kafası ayrı, bacakları ayrı, vücudu ayrı bir yaratık. Öteki gibi. Birbiriyle ilgisiz. Bacaklarını okşarım. Omuzunu öperim, homurdanır yalnız. Öteki ne de öyle davranmıştım. Canlı olduğunu anlamak için. Gecelerce onu sardım. Sıcaktı, ılıktı, soğuktu. Nasıl istersem öyleydi. Nasıl düşünürsem öyleydi. İstediğim gibi bir kadındı. Herşeyiyle. Ses çıkarmazdı ne yapsam. Hiç, hiç. Herşeyi kabul ederdi. Karıma da aynı şeyleri yapmak istedim. Kızdı çok. İtti. O, itmezdi. Sesi çıkmazdı. Çok sessizdi yalnız. Bir geceydi. Onun cansızlığını birden anlayıverdim bir anda. Tek bir andı kendimi bulduğum. Bir ölüydü yanımda çıplak yatan. Başını avuçlarıma aldım, çıkıverdi. Başsız vücuda sarıldım. Garip şeyler geçti içimden. Çektim bacaklarını kopardım. Kolları da. Kopuk başı elime aldım. Saçlarını da çıkardım. Yatağıma yaydım. Sonra her parçayı odanın bir köşesine fırlattım. Yattım öylece, uyudum. Düşlerde nice sarışınlar gördüm. Kopuk başlı. Tek elli. Tek bacaklı. Sabah, güneş kesik başa vurmuş. Baktım beni seyrediyor. Gecelerce mutluluğuma ortak olan vücut isteklerime boyun eğen bu dudaklar, bacaklar, kollar. Hepsi bana kırgındı. Gerçeği ortaya çıkarmıştım. Boştu gerçeğin içi. Düşün için de boştu. Hepsi boştu. Boşluktaydım. Sevdiğim kadın yoktu. Yoktu. Hiç bir za-

man var olmamıştı. Takmaydı. Her şeyi yapma, iğreti Kalpsiz, ruhsuz.

Şimdi bakıyorum da, yanımda uyuyanı seyrediyorum da, anlıyorum. Canlı ile cansız arasında pek bir ayrım yok. Varsın bu konuşsun bağırsın inlesin. Bir an geliyor ki cansız gibi oluyor. Bir kere, anlamıyor. Anlamıyor. Söylese de, konuşsa da. O da cansız, ruhsuz, kalpsiz. Bir ölü. Yatakta kımıldıyor durmadan. Sevişirken inliyor. Sıçrıyor ikide bir. Bütün ayrılığı bu kadar. Öteki susardı hep. Susardı. Hep ötelerdeydi. Yatarken de, kendini verirken de. Hep ötelerde. Hep uzaklarda. Başkalarıyla da böyle serüvenler yaşadı mı? Çok düşündüm. Her sabah onu seyrederken bu aklımda. Benden önce ona kadınlığını kim duyurdu? Bir ben miyim, bir ben? Utanıyorum düşüncelerimden. Serüvenimden. Çirkin, garip, inanılmaz. Güzel bir bakımdan da. Karıma sarılırken onu hatırlıyorum. Karımı onun yerine koyuyorum. Elim gidiyor boynuna. Bileklerine. Bunlar da takma mı? Bu kol da çıkar mı yerinden? Saçlar, saçlar da? Onu çırılçıplak soyup mağazadan kaçırdığım geceyi hep görürüm. Soğuk odama getirişimi. Karımla her gece yatarken aynı anda bulurum kendimi. Hele ilk gecelerde. Sanıyorum ki, bu canlı kadın, odur. Ya da o takma bacaklar, kollar, gözler, saçlar bunda bir araya gelmiştir. Şaşırdım karımın canlılığına, hep şaşıyorum! Nasıl evlendim. Nasıl ötekini başımdan attım. Nasıl gecelerce yaşadığım o cansız kadını bırakıp canlısını kollarıma aldım. Ben miydim bir cansız-

la yatan, yaşayan gecelerce. Korkunç ürpertici bir düş. Düşte yaşanan bir gerçek. Herşey düş zaten. Her geçen dakika büyük bir düşün küçük parçaları. Yaşam, düş, oluyor sonunda tümüyle. Düş yaratıklarıyız, canlı sayılan düş görüntüleriyiz. Hepimiz, hepimiz.

Karımla geziyorum caddede. Akşamları çokluk. Vitrinlere bakıyoruz. Çok seviyor ışıklı vitrinleri. Güzel mankenlerde süslü giysiler. Ben mankenlere bakamıyorum. Hep o geçmişteki anılar. Bilmiyor, anlamıyor. Bir tahta mankenin kendinden önceki yerini. Utanıyorum. Mankenler bakıyorlar bana. Onlar anlıyorlar. Serüvenimi biliyorlar. Şehrin bütün mankenleri biliyor. Gece yarıları el ayak çekilince aralarında konuşuyorlar.

Tramvay durdu birden. Tam o vitrinin önünde. İşte karşımda. Beyaz bir eteklik, beyaz bir blûz. Hep o eski günlerin güzel Alman kadını. Hep yıllar önceki gibi. Yaşlanmıyor hiç. Hep taze ılık, çekici. Bakıyor bana, konuşuyor. Bağlılığını anlatıyor eski anılara. Önümü seyrediyorum. Elimdeki gazeteyi koparıp koparıp atıyorum.

•

İnanmıyacaklar hiçbir zaman. Varsın inanmasınlar. Alnımı cama dayadım. Serin. Çöktüm oracığa. Kimseler yok. Gün ışıyacak az sonra. Kasap arabaları geçti. Bekçiler geçti. Son tramvay geçti. Sarhoş taşıyan taksiler geçti. Herşey geçti. Anılar, serüvenler, yaşamalar.

Bitti. Kimse inanmadı. Kimse beni dinlemedi. Bir benim bu gerçeği bilen. Bir ben. Şu sarışın manken yaşıyor diyorum. Konuşuyorum. Konuşuyor, istiyor beni diyorum. Gözlerimi dikiyorum bakıyorum dakikalarca. Ancak o zaman başlıyor canlanmaya. Benim için can kazanıyor. Gülüyor, sesleniyor, anlatıyor birşeyler. Arkadaşlarına beni gösteriyor. O yaşlı adam, genç delikanlı, esmer kız başlıyorlar gülmeye. Çöküyorlar yere, cama alınlarını uzatıyorlar. O hep ayakta, mahzun, acılı. Uzak ülkelerde. Onunla eğleniyor ötekiler. Gülüyorlar durmadan.

Yağmur yağıyor. Kaldırımlardan seller geçiyor. Vitrin yıkanıyor. Damlalar alnımdan süzülüyor. Onu kurtarmalıyım. Bu arkadaşlarından. Her gün onu seyredenlerden. Binlerce gözden. Binlerce istekten. Binlerce tutkudan. Soymuşlar gene. Kızıl mayo çok yakışıyor. Kimbilir gün ışığında nasıl seyrediyorlar? Yercesine kurtarmalıyım onu. Kendime ayırmalıyım. Kimseye göstermeden. Kimseye. Öteki mankenler üstüne yürüyorlar. Camda damlalar çoğaldı. İçerisi bulanık. Esmer kız kolunu tuttu. İhtiyar adam tekmeliyor. Delikanlı mayosunu soyacak. Olmaz olmaz. O benim. Bütün kent buna tanık. O benim. Kaldırımlar. Tramvaylar Köpekler. Yıldızlar...

Koşuyorum. Koşuyorum. Ne yapmak için? Sesim çıkmıyor. Tıkanıyorum. Sokaklara sapıyorum. Çıkıyorum başka sokaklardan. Tekrar geliyorum. Eğiliyorum, kopuk bir kaldırım ta-

şını söküyorum. Güçlükle kaldırıyorum. Kaldırıyorum. Yağmurdan içerisi görülmüyor. Kaldırıyorum. İki elimle. Sonra birden taş iniyor camın üstüne. Bir dünya yıkılıyor. Bir şimşek çakıyor o anda. Gök gürlüyor kızgın. Vitrine giriyorum. Sağı solu tekmeliyorum. Kollarımda o var. Parmakları yanaklarımda. Sıkıca sarılıyorum. Fırlıyorum caddeye. Düdükler ötüyor. Koşuyorum. El fenerleri sokaklardan parlıyor. Birşeyler oluyor. Birileri konuşuyor ardımdan. Köşeye siniyorum. Onu dizime yatırıyorum. Göğsüne başımı dayıyorum. Karanlık dost. Elle tutuşuyoruz dost karanlıkta. Sımsıcak. Capcanlı. Kalbi hızlı vuruyor. Bir aydınlık yüzümde. Artık inanacaklar. Cansız sanılan bir yaratığın canlı olduğunu anladım. Vitrinden kurtardım onu. Anlayacaklar. İnanacaklar. Düşlerimin gerçekliğine. Gülmeyecekler pis pis. Sarı dişleriyle. Gülmeyecekler. Gülemeyecekler.

CERVANTES ŞATOSU

— Fikret OTYAM'a —

Kişi her an bir şeyden kopar. Bir kentten, bir anıdan, bir seviden... Küçüklü büyüklü kopuşlarla geçer yaşam. Kopuk parçalar çoğunlukla yeniden bitiştirilemez. Ya da tersine bitişir. Başka kopuşlara başlangıç olmak üzere. Bilemeyiz, nerden koptuğumuzu, ne zaman, niçin koptuğumuzu. Fark etmeyiz bile. Birden duyuveririz. Bir uçuruma düşercesine...

Nedir kopan şimdi? Bir şey var kopan. Anlıyorum, bulamıyorum neyin nesi olduğunu. İspanyol şarkıları. Viski kadehleri. Esmer kadınlar. Duman, duman. Gidiyor F. plâk makinesine para atıyor. Durmadan şarkılar değişiyor. Birbirine benzer, ama ayrı ayrı havalar. Bozukluğu kalmayınca ben veriyorum. Hep İspanyol şarkıları dinliyoruz. Başka plâk yok. Yeni, eski İspanyol şarkıları. Bir şeyler anlatıyor F. Bıyıklarını çekiştiriyor. Kadehleri tokuşturuyoruz. Ben de ne çok gülüyorum! Bir şeyler anlatıyorum. Az ötede üç kız var. Şarkıya katılıyorlar. Hepsi esmer, hepsi İspanyol. Adlarını sorsam, ya Maria, Manuela, Consuela. Martha İspanyol adı değil galiba. Keşke Martha'nın adı Consuela olsaydı. Düşlerin biçimi

değişirdi. Martha'nın düşü başka, Consuela'nınki başka. Melâhat'ınki gene başka. Kişiler de, düşler de adlara göre.

F. kalkıp makineye para atınca kızlar seviniyorlar, gülüyorlar, el çırpıyorlar. Bir tanesi, saçları kızıla çalan, kalktı bir yerlere gitti. Baktı bize. F. de ardından. Yalnızım. Ne garip, şu gürültü içinde yalnızlık. Gene koptum. Kendimden bu defa. Dıştan seyrediyorum kendimi. İşte herhangi bir kişi. Biraz yorgun, biraz üzgün, biraz kendince. Oturmuş bar sandalyesine, viski içiyor. Dışarda kar diz boyu. Burası sıcak. Kızları seyrediyorum. Olsa olsa utangaç bir adam bu. Kızlarla konuştu konuşacak. Bekliyor kızlar da. Kopuyorum gene. Kendim oluyorum. Bir şeylere bağlanıyorum. Bir şeyleri bitiştiriyorum. Yollar, denizler, evler. Uçaklar, vapurlar. Başka yüzler, başka sokaklar. Bir yerde bıraktıklarım var. Kitaplar anımsıyorum önce. Sürü sürü. Boy boy. Yüzlerce, çoğu sandıkların içinde tutuk. Sonra eski kâğıtlar. Yırtık defterler. Büyüklü ufaklı. Okul günlerinin gündelik anıları. İlk seviler, serüvenler. Açsam bir tanesini şimdi. Kırık dökük parçaların dünyasına girsem yeniden. Hep büyük harfler. Adlar. Yerler. Kopuşlarla dolu o defterler de. Sonra kişiler. Yaşlısı, genci. Sevdiklerim, sevmediklerim. Sevdiğimi sandıklarım. Beni sevenler, sevmek istemiyenler, sevemiyenler. Sevmek istediklerim, sevemediklerim. Bağlı olduklarım, bağı koparmak istediklerim. Beni bekliyenler. Beklemiyenler... Bir yerlerde bunlar. Kiminden kopmuşum büsbütün. Kimi

ile kopup kopup bağlanmışım. Yeniden kopup bağlanacağımı bilerek...

F. gelemedi. Şarkılar bitti. Kızlar bakıyorlar. Para atmalı. Kalkıyorum, bir şarkı seçmeli. İşte Granada. Nasıl işler bu makine? Başım dönüyor. Bir el elime değdi. Consuela yanımda. İri, parlak küpeler görüyorum yalnız. Bir tuhaf İngilizcesi. Parayı alıp atıyor. Ne güzel değişti o! Sıcak, yumuşak. Kopuşlar bitti. Bağlanışlar başladı şimdi. Sıcaklığa doğru akarak. Granada, Granada... Ben İspanya'yı hiç görmedim. Filmlerde gördüm, o kadar. Çok sıcakmış. Hep güneşli midir? Kadınların hepsi bu yüzden mi esmer? Bunlar gibi. Uzun küpeler, incecik parmaklar. Granada, Gırnata'nın İspanyolcası işte. Kızların yanında iki delikanlı belirdi. Konuşup gülüşüyorlar. Delikanlılar gittiler gene geldiler. Uzaklaştı her şey. Sanki film çeken makine birden geri geri gitti de beyaz perde küçüldü. Dürbünün tersinden çevremi seyreder gibi oldum. Çok çok ötelerdeyim. Elimde viski kadehi uzaklardayım. Granada'da belki. Belki daha ötede.

İki çift dansediyordu. Uzun, ama çok uzun bir yemek masasındaydık. Hepimiz beyaz gömlekler giymiştik. Koyu elbiseler, traşlı yüzler, taranmış saçlar. En güzel konuşmalar. Pazarlık görünüşler. Yedik içtik, güldük, yerli yersiz konuştuk. El Chico, El Chico. Danslar seyrettik, şarkılar dinledik. Viskiler içtik. Bir garip çevrede biz bizeydik. Kulaklarıma garip öyküler anlatanlar vardı. Kimlerdi bunlar? Tanı-

dıklarımdı ama kimlerdi, bilmiyordum. Anlamsız şakalar, gereksiz sözler. Dışarda kar vardı. Gelirken görmüştüm. Kar, soğuktu. Ne iyiydi karın soğuk oluşu! Ne de çok gülüyorduk. Ne vardı gülecek, anlamıyordum. Gene de gülüyordum. Birbirimize neler söylüyorduk. Yemekler ısmarlıyorduk. Çıplak kızları seyrediyorduk. Resimler çektiriyorduk. Şarkılara katılıyorduk. Bir garip kişi vardı benim yerimde. Tanıyamazdım kendimi bir an durup seyredebilsem. Hoşnuttum bundan. Kendinden böylesine uzaklaşması iyiydi kişinin. Hep böyle sürse. Kendimi kimse hatırlatmasa. Herkes gibi kalsam böylece. Hep böyle...

F. kızdı birden. Niye, anlamadım. Küfretti sessizce. Bir şeye bozulmuştu. Söylemedi, ama anladım yapacağı işi, önüne baktı bir süre. Bulmuştum kendimi, çevremden kopmuştum. Ne danslar, ne içkiler, ne o tatsız kahkahalar, bomboş suratlar. Aldatamazdı bunlar, beni kendimden uzaklaştırmazdı. F. yavaşça kalktı. Kimse farketmedi. Ben de kalktım. Hiç konuşmadan paltolarımızı giydik. Soğuktu çok. Bir süre sokak sokak dolaştık. Tipi dinmişti. Greenwich Willage gece yarısı uykudaydı. Hep yabancı sokaklardı. İlk defa gördüğüm köşebaşları, vitrinler. «Sanatçılar buralarda yaşarmış» dedi F. Uykudaydı hepsi. Sıcak yataklarında. Sevgililerinin yanında. Ya da bilmediğimiz yerlerde içkileriyle başbaşa. Her yer kapalıydı bu saatte, kitapçılar, galeriler. Baktık, bir yer açıktı, ışıl ışıldı. Camın ardından içeriyi seyrettik önce. Resimler asılıydı. Hüzünlü in-

san portreleri, acılı evler, görünüşler. Uzun yüzlü kadınlar. Milo'nun galerisiydi burası. Girdik içeri. Resimler bizi kendi dünyalarına alıverdiler. Ben yabancı bir evin merdiveninde oturdum. Gelip geçen uzun yüzlü kadınları seyrettim bir süre. F. hep o uzun yüzlü kızlarla konuştu. Ayrıldık bu dünyada, buluştuk sonra. Beyaz saçlı Milo bizi resimlerin dünyasından gerçeğe indirdi. Ressamdı Milo'da. Martha'ydı bu resimleri yapan. Balerinmiş, hem ressam, hem dansöz. Broadway'deymiş çalıştığı yer. Gece yarısı Geenwich Village'deki evine dönermiş. Önce Milo'ya uğrarmış. Bir hafta olmuş sergisini açalı. İki tablosu satılmış ancak. İçkiler sundular bize. Yarım yamalak İngilizceyle Türkiye'den, Amerika'dan, sanattan söz açtık. F.'yi oturttular bir tuvalin başına. Bir resim yap dediler. Boyalar yığın yığındı. F. oturdu, üç beş çizgide bir Anadolu kızını canlandırırdı. Yalınayak bir Elif. Dünyasında yalnız bir kız. Kocaman elli, kocaman ayaklı, minicik yüzlü. Karlı Greenwich Village gecesinde bozkırın kızı Elif geliverdi. Dilinde bir türkü «Eminem, Eminem». F. koptu bizden, gitti uzaklara. O köylere. O insanlara... Toplandılar çevremize. F.'nin Elif'ine dalıp dalıp gittiler. Elif her fırçada anlam kazandı. Büyüdü, yaşlandı, çile çekti. F.'le Elif kaynaştılar. Anlaştılar iyice. Milo resimler çekti. Yarı bitmiş Elif'i kaptı F.'den... Çerçeveledi, vitrine koydu hemen. Sevinçliydik, mutluyduk hep. Konuşuyorduk, ne konuştuğumuzu, nece konuştuğumuzu bilmeden. F. de konuşuyordu. Gözleriyle, elleriyle, bıyıklarıyla. Hepimiz dosttuk. Yıllardır ta-

nışıyorduk. Milo, Martha, Elif, F. ve ben... Bir Martha yoktu. Resimleri vardı yalnız. Baktım resimlerine Martha'yı buldum. Ufak bir resmini seyrettim balerin kılığında. «Kuğu Gölü»nde. Başka bir resmi vardı, Japon dansı yaparken. Çizdiği tablolarda donuk bir dünya yaşıyordu. Kirli bir dünya. Yıkanmaz, arınmaz, aydınlanmaz bir dünyaydı bu. Soluk kişilerle, anlamsız serüvenlerle. Mutluluk aramıyan yitik kişilerdi hep. Anlamışlardı böyle bir şeyin gerçekte olmadığını. Kopmuşlardı bir yerden, bir şeyden...

Yok İspanyol havaları artık. F. yanımdaydı. «Kızlar» dedim. Kimse yoktu. «Gittiler be» dedi, «Uyudun sen» O oğlanlar o kızları alıp odalara götürdüler. Ya Martha? «Belki Milo'ya gelmiştir Martha» dedim. «Milo kapandı, hep beraber çıktık. Kapandı her yer. Bir burası açık» «Cervantes'in Şatosu burası...» Cervantes. Bir kolu yoktu Cervantes'in. Nesi vardı? Nesi, nesi. F. gitti, yeni bir plâk çaldı. Cervantes bak ne demiş. «Nerde insan varsa orada umut vardır». İnsanla umut. Ne de yakışıyor ya. Milo'nun da, Martha'nın da, Consuela'nın da, F'nin de, benim de var mıydı umutlarımız? Umut muydu o duyular? Umut adı verilebilir miydi? Yoktu böyle şeyler. Umutlanmak bir çocukluktu. Kişi, zamanla umudun var olamıyacağını anlıyordu. Bir başka adıyla aldatmaca. İnsan nerde varsa, orada ancak umutsuzluk olabilir. Daha iyiydi böylesi. Durmaksızın kopan kişiye daha yakışırdı. Umut yoktu, kişi için avuntular vardı. Arayıp bulunan, bulunamıyan, bulunduğu an elden kaçırılan...

Bir gece içinde kopup kopup bağlandıklarımı bir daha hatırlıyamıyacaktım. İstesem de, özlesem de. Hepsi geçip gidecekti. Hepsi «Cervantes Şatosu»nda görülen bir düşe benziyecekti. Milo, Martha, Consuela, Greenwich Village, Times Square, 6. Avenue, şarkılar, gülüşler, dumanlar kopuşlar... Kendimin dışında bir yerlerdeydim. Bırakmıştım kendim sandığım birini çok eski anıların içinde. Yepyeni bir kişi olmak. Dağılıp gitmek, sonra toparlanmak. Martha'yı Milo'ya giden yolun başında beklemek. Tiyatro dönüşü kol kola loş bir apartmanın üst katına çıkmak. Duvarlar boyunca bana bakan tabloları, fotoğrafları seyretmek. Gürültülü plâklar dinlemek. Değişik bir yaşama başlamak. Sonra, sonra yeniden kopmak. Bir «Cervantes Şatosu»nun İspanyol havaları içinde dağılıp gitmek.

F. Elif'i hatırlıyordu. Greenwich Village'in, bir vitrininde bıraktığımız Anadolu kızını. Belki de Martha yarın oradan geçecekti. Dış görünüşüyle kendi çizdiği yaratıklara hiç benzemiyen köylü kızını seyredecekti. Kendisine yakın bulacaktı. Milo'ya nerden geldiğini soracaktı. Öykümüzü dinliyecekti. Karlı bir Mart gece yarısı Greenwich Village'a yolu düşen iki garip kişinin serüvenini. Düşe benziyen bir şeyler bulacaktı bu serüvende. İki yabancı, kıtalar ötesinden geliyorlar, Martha'nın evrenine giriyorlar, sabaha karşı karlı caddelerde yitip gidiyorlar. Martha, Elif'i alacak, götürüp evine, odasına asacaktı. O acılı yüzlerin yanına. Mar

ha'nın düşte veya gerçekte görüp, biribirine karıştırdığı o yaratıkların arasına...

Her an bir kopuş olur içimizde diyordum. Çoğu defa bilinmez görünmez. Neden sonra anlarız, ya da bilmeyiz hiç. Cervantes Şato'sundaki kopuşlarımı da yıllar sonra hatırlıyacaktım. Orada kendimden kopmuştum. Kendim sandığım birinden. O kişiye bağlı nice kişilerden, nice anılardan. Ne iyiydi birdenbire boşalmak, tükenmek. Gereksiz şeyleri atıp kurtulmak. Bir Martha düşü. Bir Milo, bir Consuela, üç beş plâk, viski kadehi değişik bir çevre yaratmıştı bunu. Cervantes Şato'sunda umuttan kopmuştum. Umutsuzluk insanın olduğu yerdeydi. Nerde insan varsa ordan uzaklaşıyordu. Sonraları anladım bunu.

Umuttan koparız, seviden koparız, anılardan, dostluklardan, yaşamadan, hep bir şeylerden, hep bir yerlerden koparız. Kopar kopar bağlanır, bağlanır bağlanır koparız. Bir kopuş bir bağlanış. Yaşadıkça bu böyle. Çaresiz bir kısır döngü. Her an bir yerden, bir şeyden kopmak. Kopacağını bilmek, beklemek. Her an bir şeye, bir yere bağlanacağını bilmek, beklemek. Bir anlam, bir anlamsızlık. Yaşam denen şey, bu.

BİR ŞEYLER KIRILACAK

Saçları yüzüne düşmüştü. Ağlıyordu. Böyle daha güzeldi. Varsın ağlasın. Gözyaşlarının güzellik verdiğini biliyordu. Gitti dut ağacının altında durdu, sırtını bana çevirdi. Hafif bir esin çıkmıştı. Kuşların daldan dala atladığını gördüm. Ayağımın dibinde bir solucan sürükleniyordu. Bir uçurtma birden göğe fırladı. Yan bahçede kuyunun çıkrığı gıcırdıyordu. Derken bir çocuk annesine seslendi. Çok hoştu hepsi. Bir mutluluk veriyordu. Yaşamanın anlamı var gibiydi. Neydi bu anlam? Bilmiyordum. Bir şeyler vardı içimde kurulan, yükselen. Bir şeyler diriliyordu. İlk defa duyulan bir şeyler.

Baktım, ağlamıyor. Bakıyor şaşkın, şaşkın. İlgimi yitirince gözyaşları kurumuş. Saçlarını topladı. Kurdelesini düzeltti. Çiçekli yolların arasında dolaşmaya başladı. Bir yeşillik buldu, oturdu. Otlarla oynamak hoş olmalıydı. Yanına gelmemi istiyordu. Gelecektim, yalvaracaktım, elini öpecektim. Ayağa kaldıracaktım. Kuyudan su çekecektik. Bahçeyi sulayacaktık. Gülleri, karanfilleri. Sonra yorulacaktık. Oturacaktık.

Uzaktan baktım sadece. Gittim, pencerenin önünde çömeldim. Islıkla bir şarkı tutturmak geldi içimden. «Mazi kalbimde bir yaradır». Mazi neydi? Geçmiş denecek şeyler o kadar yakındaydı ki! «Mazi» derken anladığım geçen yıldı, haydi bir de daha önceki yıl, bulanık zaman parçaları. Yara olacak bir geçmiş yoktu. Ne zaman olurdu yaralı geçmişler? Islık uzadı, bir acı duydum ilk defa. Geçmiş, şu andı. Şu deminki an. Dutun altında ağlayışı. Benim kuşları seyredişim. Solucanın ilerleyişi. Komşu çocuğunun sesi. Gitti, hepsi işte. Geçmiş oldu. Yok solucan, toprağın içinde. Kuşlar, başka kuşlar. Çocuk sokakta. İşte geçip giden bu. Bir daha dönmiyecek. Gidecek ardı ardına. «Mazi kalbimde bir yaradır». Duyuyordum bir şeyler. Bu bir şeyler içimde sağlam bir yerlere yerleşiyorlardı. Bir daha çıkmıyacaklardı. Paramparça olsalar da oracıkta kalacaklardı.

Kimse yoktu evde, bahçede. İkimiz yalnız dık. Neyin tartışmasını yapmıştık! Bağırmıştık, biribirimize vurmuştuk. Saçlarını bozmuştum. Ağlamıştı. Kaçmıştı. Bir şeyler kırılmıştı. Mayıs akşamı birden inmişti. Kuşlarıyle, esiniyle, sesleriyle. Geçmiş denen şeyin neler olduğunu anlamıştım. Geçecekti hepsi. Saçları bozulacak, taranacaktı. Taraklar değişecekti. Gözyaşları değişecekti. Bahçeler evler değişecekti. Ben olmıyacaktım onu ağlatan. Bu ağlayışta bir mutluluk bulan ben olmıyacaktım. Belki de bir daha ağlatamıyacaktım. Güldüremiyecektim de. Bitecekti hepsi. Hepsi bu kadarcıktı. Bir gün, geçmiş sayılacak bir gele-

cekte daha neler gizliydi? Bilinemiyen görülemiyen... İlk defa düşünüyordum bunları. Elimde bir dal parçası, toprağa onun adını, kendi adımı yanyana yaza yaza; yaza yaza...

Bir süre birbirimize baktık. Başkalarını gördük yerimizde. O bendi; ben, oydum. Oysa hiç ilgimiz yoktu. Önemli bir arkadaşlığımız da yoktu. Rastlantı sadece. İkimizin de aynı işte olmamız. Biliyordu. Bilmeliydi. Bildiğini göstermeden. Ben de bildiğimi bilmez gelerek. Bir güldürüye benziyordu. Kavuklu ve Pişekâr gibiydik. Konuşacaklarımız hem belliydi, hem değildi. Yaşantılarımızın iç gerçeği eşti, benzerdi. Ama söylemiyorduk. Söylemiyecektik. Başka sözlerdi konuşulan, konuşulacak olan. Maskeler takmıştık. Gerçekleri gizlemiştik. Örtbas etmiştik. Konuşacaktık gene de.

«Her şey o gün başladı» dedi. «Kantinde karşılaştık. Hep bana yaklaşmak ister gibiydi. Yemeğe gittik. Sonra vapura atladık, Bebek'e. Güvertede yalnızdık. Sokuluyordu. Her şey değişti. Sonra hep böyle sürdü. Sana evleneceğimizi bildirdiğim günü hatırlar mısın? Çok mutluydum. Nasıl anlatacağımı bilememiştim. Bir suçluluk duydum. Senin elinden alıyormuşum gibi. Söyliyemedim bir şey. Sonra o anlattı, aranızda önemli bir şey olmadığını. Ben de baktım, doğru. O ara senin bir sevgilin vardı. Kızıl saçlı. Çocukluk arkadaşlığıydı, dedi. O kadar dedi. Sonra evlenme hazırlığımız. Düğünde sen hep oturmuştun. Kızıl saçlıyı ge-

tirmemiştin. Danslar, pastalar, davetliler. Yeni ev, yeni yaşam, yeni bir insan.»

Yalan söylediğini biliyordu. Benim bunu bildiğimi de biliyordu. Ben de biliyordum, sözlerimin yalan olduğunu, onun da bileceğini. Hepsini. Olsun, böyleydi yaşam işte. Hep yalanla doluydu. Hep ters rollerdeydik. İçimizdekileri saklamak zorundaydık hep. Seviyordum. Kızıl saçlıyı bir defa sinemaya götürdüm. Bizim semtin bir kızıydı. Kaç kişiyle gezdi daha önce. Sinemada elini tuttum. Bacaklarımız birbirine yapıştı. Sonra bir daha buluştuk. Konuşunca anlamını yitiriyordu. Bir akşam ayrı tramvaylarla semte döndük. Bir gün sokakta karşılaştık, selamlaşmadık, benden hoşlanmıyordu. Ayrı bir dünyası vardı, kızıl saçlının. Sonra gitti bir işçiyle evlendi. Çocuklar doğurdu. Şişmanladı. Hep o semtte oturdu. Hep göz göze gelirdik. Gizlice gülümserdi. Hep görmesem derdim. Yoluma çıkmasa. Zamanın akıp gidişinin canlı tanığıydı. Bir aynaydı benim için. Yaşlandığımı, her şeyin uçup gittiğini anlatırdı. Buydu işte, onun kızıl saçlı dediği. O da biliyor ki bir anlamsız serüvendi. Ama söyliyecek. Yalan olduğunu bilerek. Ben de yalan olduğunu bilerek başımı sallıyacağım.

*

Telefon çalmıştı. Sesini tanıdım. «Gel» diyordu. Gidemezdim. «Kimse yok evde» diyordu. Kapattım. Önümdeki kâğıtları iteledim. Saate baktım. Gece yarısına yakındı. Dolmuşa atlasam. Yarım saat. Dört kat merdiven de üç

dakika. Ufacık odada yalnız olacaktık. Bir şeyler yeniden kurulacaktı. Yeniden dirilecekti. Kırık parçalar birbirlerine yapışacaktı. Beş dakika geçti. On dakika geçti. İşim bitti. Saat birdi. Telefon bir daha çalmadı. Çok istedim çalmasını. Çalmadı. Sokağa fırladım. Bir dolmuş buldum. Evine koştum. Üst katta bir lâmba yanıyordu. Saatlerce sokak aralarında dolaştım. O lâmbayı gözledim. Sağdan soldan. Kapıya kadar gittim. Zili çalmak için parmağımı uzattım. Yapamadım, yapamadım. Sonraları bu yitik geceyi düşünerek kendimi yediğim oldu. Yitirilmişti. Yitikler bir daha ele geçmezdi. Hele yitik zaman parçaları. Yaşanacakken yaşanmıyan bir zaman parçası. Boş kalmış, ak kalmış bir yaprak...

Günlerce görmedim. Kaçtım ondan. Bile bile. Serüvenin yeniden başlamasını istemedim. Gitseydim o gece, bitmişti. Her şey yeniden kurulmuştu. Her şeyi yeniden kurmak istemedim. Bir akşamüstü sinemaya gitmiştim. İnsanlardan uzaklaşmak istediğim bir günümdü. Sinemanın biçimsiz balkonuna çıkmıştım. En uzak, en boş bir sıraya gidip oturdum. Filim çekilmez bir şeydi. Bense bambaşka evrenlerdeydim. Arada bir filme dönüyordum. Sonra çekip gidiyordum. Bir ara önümdeki koltuklara iki gölge gelip yerleşti. Karanlıkta elele iki insan. Bir kadınla bir erkek. Şimdi onlar çevrelerini göremezler bilirim. Kadın, başını erkeğin omuzuna bıraktı. Elleri birbirinin içindedir. Dizleri bitişik. Bir ara erkek eğildi, kadın çekilmedi hiç. İki dudağın birleşmesi ne hoş olurdu! Tam be-

yaz perdedeki çift öpüşürken onlar da öpüşmeye başladılar. Çirkinleşti öpüşme. Bir oyuna döndü. İğrendim birden. Kalktım yerimden, onlardan uzağa gittim. Arada bir gene onlara bakıyordum. Sevisiz bir oyundu oynadıkları. Dudakları, elleri, bacakları istediği için. Etin dürtüsünü duydukları için. O kadardı hepsi. İğrençti bu yüzden. Derken ışıklar yandı. Kalktılar, benden önce salona indiler. Ben de kalktım. Cigaramı yakarken onları gördüm. Kadınla erkeği, o sevişmeyi oyun sayan kadını. Tanıdım. Selâmlaştık. Geçtim. Sokağa fırladım. Oydu. Erkek, tanımadığım biri. Oydu, oydu dedim. Ne yapacağımı bilemedim. Kitapçılara girdim, parka gittim, dolaştım caddede, sinemaların resimlerine baktım. Seans bitti. İnsanlar uykulu uykulu çıktılar. Baktım, onlardı gelen. Erkek bir köşede ayrıldı. O, vitrindeki kazakları seyretti bir süre. Bu muydu, bu kadın mıydı? Uzaktan izledim. Bir şey yapmadı. Vitrinleri seyretti. Bir moda dergisi aldı İngilizce. Çantasına koydu. Durağa gitti. Otobüse binip gitti.

*

Döndük başka konulara. Konu mu yoktu! Önem vermiyordu ki zaten ona. Yaşamamızdan geçip gitmişti. Bir eski anıydı. Benim için epey eski, onun için daha yeni bir anı. İçkiler ne kolay içiliyor eski anılarla. «Senin mektuplarından bir tekini okudum yalnız» dedi. «Bursa'ya yolladığın bir mektuptu. Lisedeyken. Hatırlıyor musun?» Ağabeysi ile bir yıl Bursa'da kalmıştı. Onuncu sınıfdaydı. Ben son sınıfdaydım. Mektup

yazardık birbirimize. Bana oradaki hayatını anlatırdı. Arkadaşlarını. Kendisini sevmek istiyenleri. Ama beni severdi yalnız. Geleceğimizin mutluluğunu kapalı olarak duyururdu. Bir mektupta Toselli'nin serenadını dinlerken hep beni düşündüğünü yazmıştı. Çok sevmiştim o mektubu. Uzun bir karşılık yazmıştım. Neler yazdım acaba. Bir günlük gibiydi o mektubum. Günü gününe her hafta yazmıştım. Oydu okuduğu. Bir tuhaf oldum. Mektubunu biliyordu. Ne yazmıştım, biliyordu. On sekiz yaşın dünyası vardı o mektupta. Ben unutmuştum o biliyordu. Garip bir şeydi bu. Bir insanı düşünerek yazılan bir mektup yıllar sonra belge oluveriyor. Şimdi o mektup olsa okusam, o haftayı yeniden yaşasam.

«Evliliğimizin ya ikinci, ya üçüncü gecesiydi. Birden beni sevdiğini söyledi. Sonra bir çanta getirdi. İçi mektup dolu bir çanta. Teker teker yırttı hepsini. Bazılarını okudu, güldü. Bana verdi. Okumadım. Geri verdim. Bunlar onu sevenlerin mektuplarıymış. Hepsini saklamış. Seninkiler bir kordeleyle bağlıydı. Onları açtı. Bir demet yaptı. Çek birini dedi. Çektim. O uzun mektuptu. Okudu. Dinledim. Bir zamanlar beni çok sevmiştin, dedi. Yırtmadı mektubu. Başka mektuplarla birlikte o çantaya koydu. O zaman anladım, sana karşı anlaşılmaz bir duygusu vardı. Sevi mi neydi, belki daha üstün bir şey. Dostluk gibi.»

İçkileri yeniledik. Dışarda yağmur vardı. Damlalar sokağa görünmeden düşüyordu. Yağ-

murlu bir günde sinemadan çıkmıştık. Geceydi, üşüyordu. Koluma girmişti. Parmakları avucumdaydı «Isıt» diyordu. Yağmur altında yürümüştük. Eve kadar. Hiç konuşmadan. Kapıda ayrılamamıştık. Her şeyi onda buluyordum. Bir sözü beni yepyeni bir insan yapabilirdi. «Seni sevdiğimi biliyorsun» dedim. «Kapı önünde ilân-ı aşk» dedi gülerek. Elini tuttum, kendime çektim. Karşı koydu. «Yok, bu güzel dostluğa kıyamazsın. Bırak aşkı maşkı» dedi. Merdivenden çıktı hızla. Allahaısmarladık demeden.

Evliliğin üçüncü gecesinde benim mektubumu okumuş. Kocasına dinletmiş. Arkadaşım olduğunu bilerek. Belki de istiyerek. Bundan ayrı bir zevk alarak. Gözümün önüne türlü türlü sahneler geliyordu. Divanın üstüne dağıtılmış kâğıtlar, zarflar. Soyunuk iki genç vücut. Sıcak bir oda. Yepyeni bir birleşmenin havasını duyuran bir çevre. Radyoda Piaf veya Trenet. Mektubumu sonuna kadar okuyabilmişler miydi? Yoksa yarıda kesip kol kola yatak odalarına mı yürümüşlerdi? Ya da o divanda, o kâğıt zarf dağınıklığı içinde mi sevişmişlerdi? Sormalıydım bunları. Belki de o mektubumun, o 18 yaş düşlerimin üstünde uzanıp yatmışlardı. Ayak parmaklarıyle itivermişti bir an gelince o kâğıtları yere...

Ayrıntılar üzerinde durmalı. Ne varsa o ayrıntılarda. Yoksa yuvarlak sözler, her şeye uyar, yer şeyi anlatır. Ayrıntılara inmeli. İnilmez ama. İnilmek istenmez. O da inmiyor.

Kendi için saklıyor ayrıntıları. Ayıp sayıyor. Ne olur? İlk geceden sonra hayatlarını dakika dakika anlatsa! Anlatabilir mi? Kim yitip gitmiş bir yaşam parçasını dakikası dakikasına yeniden yaşayabilir, yaşatabilir? Anlatsa başka şeyler olur anlattığı. O an uydurulan bir şey. Sözcüklere sığmıyor yaşamamız.

Gene de ilk o an kuşkulanmış. Mektuplarımı yırtmadığı o gece. Tamamen kendisinin olmadığını. olamıyacağını anlamıştı. Bir süre seninim demişti sanki. Bunu söylemedi bana. Ama ilk geceden anladığı belliydi. Boyun eğmişti çaresiz. Mümkün olduğu kadar uzun süre kadına sahip olmaktı istediği. Onu kendinin yapmaktı. Zamanla onu kendinden ayrılmaz bir parça yapabileceğini düşünmüştü. Cinsel bağlardan yarar beklemişti. Bir yönünü olsun anladığını sanmıştı. Yanılmıştı, cinsel dürtülerini saklamıyan bu kız, gerçekte bir başkasıydı. Onu bir ben tanıdım. Bir ben sevdim. Karşımdaki olsa olsa bir süre onun vücuduna sahip oldu. Kendisine değil.

«Benim için bir çocukluk sevisiydi» de dim. «Sonra da bunun etkisini duydum. Kapalı büyümüştük. Çevremde o vardı yalnız. Tabiî sonuç. O kadar. Lise yıllarından sonra duygularım değişti. Üniversitedeyken.. Biliyorsun gerisini.»

*

Üniversitede aynı sınıfdaydık. Binlerce kişi vardı sınıfta. Koskoca anfi tıklım tıklımdı. İki

kız arkadaşı ile kapıdan gireceği ânı beklerdim. Bunun için giderdim Fakülteye. Roma Hukuku dersinde büyük konferans salonunun ön sırasına otururdu. Bacaklarını görürdüm yukarıdan. Büyük şehre yeni gelen taşralı öğrenciler giderler ta karşısındaki sıralara yerleşirlerdi. Bacak bacak üstüne attıkça, bacak değiştirdikçe birbirlerini dürtüklerlerdi. Anfinin en üstünde olurdum. Beni göremezdi, ya da görmezmiş gibi yapardı. Bir ara uzun boylu esmer bir delikanlıyla gezdi. Dersten sonra tramvay durağına kadar beraber giderlerdi. Delikanlının boyu çok uzundu, yanında minicik kalırdı. Uzaktan kollardım. Bir defasında ben de aynı tramvaya bindim. Öndeydiler, çocuğa dayanmıştı. Çocuk da kolunu tutmuştu. Beyoğlu'na çıktılar. Kalabalıkta kaybettim onları. Üniversitedeyken bir şirkette iş bulmuştu. Akşam 5'te çıkardı. Bazan o saatlerde oradan geçerdim. O esmer genci binanın karşısındaki muhallebicide görürdüm. Derken o uzun boylu genç kayboluverdi. Sarı bir çocuk çıktı bu defa. Annesi Almandı. Güzel Sanatlar'da öğrenciydi. Bir süre onunla gezdi. Hepsini biliyordum. Hepsini tanıyordum. Daha başkaları vardı. Sık sık değişen arkadaşlar, sevgililer. O yıllarda dargındık. Tam üç yıl sürdü bu darlığımız. Biliyordu, hep ardında olduğumu. Hoşlanıyordu bundan. Sokakta karşılaşınca başlarımızı öteye çevirirdik. Az sonra döner bakardık aynı anda. Bu yıllarda fakülte fakülte gezdi. Edebiyat'a girdi sonunda. Kantinde saatlerce otururdu. Ünlü bir şair vardı. Matinelerde, şiir gecelerinde onun için yazdığı şiirleri okurdu hep. Deniz

kıyısında şairle dolaşırdı. Danslar, çaylar, balolar, filmler, sevgililer. Yaşam denen şeyi bu kadar sanıyordu o yıllarda. Ben de o görsün diye başka kızlarla konuşurdum. Toplantılara o kızlarla giderdim. İçimde bir şeyler kırılmıştı. Yeniden düzelmiyordu o kırıklar. Daha lise son sınıftayken kırıldı bu birşeyler. Onun gerçek sevgilisinin bir başkası olduğunu ilk duyduğum gün. Esmer bir kız vardı. Çalıştığım dergiye gider gelirdi. Bazan dolaşırdık. Şiirler yazardı, bana okurdu. Ben hep ondan bahsederdim. Bir gün sıkıldı birden. «Bırak onun lafını» dedi. Bırakamadım. «Bırak» dedi. «Sevgilisi var onun». Anlattı uzun uzun. Nasıl durmuştu anlatmadan haftalardır! O güne dek onun yalnız benimle ilgilenebileceğini düşünüyordum. Yersiz bir aldanış. Yersiz şeyleri kişi daha gerçek sanıyor çoğu kez. Belli etmedim bir şeylerin parçalandığını. Bir koskoca düş dipsiz bir uçurumda uçup gitmişti. Herkes gibi bir kızdı o. Kolaylıkla elde edilir, öpülür, sevilir, bıkılır, bırakılır. İlk yıkılış öyle başladı. Yıkılışlar zamanla birbirini izledi. Yepyeni bir insandı artık. Bendeki kişiliğini tuzla buz etmiştim içimde. Başka bir gözle, başka bir sevi ile, başka açıdan onu gözlemeye, onunla konuşmaya başlamıştım. Bir gece evdeydik. Yalnızdı. Annesi, kardeşleri yoktu. Bir süre balkon da oturduk. Pişirdiği kahveyi içtim. Radyo çalıyordu. Ayaklarımızı balkonun parmaklığına dayamıştık. Yanımdaydı. Karanlık inmişti iyice. Dalmıştık. Neler geçiyordu aklından kimbilir? Belki de gerçek sevgilisini düşünüyordu. Onunla buluşacağı günü. Sevişeceği ânı. Onun-

la kuracağı hayatı. Ben, güzelliğini yansıtan bir aynaydım ancak. Güvenilir, bir köşede saklanır, arada sırada çıkarılıp dostluk edilen bir nesne. Hep böyle otururduk akşamları. Konuşurduk, şiirler okurduk. Sevimi kapalı sözlerle anlatırdım. Dinler, gülerdi. Bazan ellerini tutardım. O kadar hepsi. Ama değişmiştim artık. Anlamıyordu bunu. Bir takım şeylerin kırıldığını bilmiyordu. Radyodaki şarkıya katılmıştı. Ayağa kalktım. O da kalktı. Elini tuttum, uzaktaki denizden geçen vapurun projektörünü gösterdim. Yanıma yaklaştı. Saçları dudaklarımın yanındaydı. Birden tuttum başını çevirdim. Dudaklarını ağzımın içine aldım. Bir dakika geçti. Sonra ittim. «Çok tatlı» dedim. Anlıyamadı. Şaşırdı. Bozuntuya vermedi. Bir şeylerin değiştiğini seziyordu. Ama neydi bu değişen? «Her şeyi biliyorum. Oyuna devam et». Bensiz sürdürsün oyunu. Kendimi zorla sokağa attım. Hiç bir şey diyememişti. Hafif bir gülümsemeyle. Sonra yıllarca konuşmadık işte. Sevgililer değişti, serüvenler değişti, o değişmedi.

*

«Oyun oynar gibiydik» dedi. «Evlenmek hiç aklımda yoktu. Flörtlerini biliyordum. Ben de flört ediyordum. Birden ne yapsam ondan vazgeçemiyeceğimi duydum. Sonsuz bir bağlılıktı belki. Çünkü her şey şakaydı, vakit geçirmek içindi, ciddî, değerli bir şey yoktu onun için. Bunu bilerek evlenmek gülünç. Olsun dedim, ne kadar sürerse o kadar sürsün!»

Yalandı düpedüz. Kendini aldatıyordu. Bir ömür boyu kendine bağlamak istiyordu. Deliye dönüyordu kıskançlıktan. Seviştikleri günlerde bir gün onu benimle görmüştü. Günlerce selam vermedi. Oysa o gelmişti kendiliğinden. Çalıştığım büroya girdiğinde şaşırmıştım. Çoktandır unutmuştum onu. Evlenmek üzere olduğunu biliyordum. Bir sürü serüvenden sonra evlenecekti tabii. Evlenmek zorundaydı. Anlıyordum, hoş görüyordum. Baktım, karşımda. Şık, zarif, boyalı. Niye geldiğini sormadım. Oturduk, havadan sudan konuştuk. Birden ağlamaya başladı. Saçlarını okşadım. Hiç konuşmadık. Gülüyordu. Sanki hiç bir şey olmamıştı, sanki hiçbir şey yıkılmamıştı, kırılmamıştı! Sanki o yıllar gerisindeki ilkbahar günündeydik. Çocukluk kavgalarından sonra gözyaşları ile barışmıştık. Gözyaşlarının nedeni sorulmazdı. Gülünürdü, bir şeylerin kırıldığı bilinirdi, kırılmamış gibi yapılırdı, boş verilirdi. Bir ara elini tuttum, zaaf göstermemek için kendimi zorluyordum. Bir nehir akıp gitmişti. Geçmişin kıyıları çok uzaktaydı artık. Hep güldüm. Hep. Sonra, o da güldü. «Bakma bana» dedi. Pencereden dışarısını seyrettim. Makyajını düzeltti. Saçlarını taradı. Bir yandan da son gördüğü piyesi anlatıyordu. İlgisiz bir davranış. Dinler gibi yaptım. «Beraber çıkalım istersen» dedim. «Durağa kadar.» «Bize gelir misin?» «Biriyle buluşacağım» dedi. Çıktık, otobüsler, arabalar, tramvaylar geçiyordu. Yakında evlenecekti. Belki bu son yakınlaşmamızdı. Bir şey bitiyordu. Başka bir şey başlıyordu. Yeniden bir şeyler kırılıyordu. Kırıla kırıla

tuz-buz oluyordu bir şeyler. O gün gördü bizi. Unutmadı. Yeniden onunla ilgilendiğimi sanmıştı. Şimdi böyle diyor!.. Yalan, açıkça yalan. Ama yalan olduğunu bilmiyor. Gerçek sanıyor. Kendini kandırıyor böylece.

Öyleyse niye anlatıyor bunları? Gereği ne? Bitmiş gitmiş hepsi. Şarkı bile «C'est la vie» diyor. Yaşam bu işte. İnceden inceye yaşamın üzerinde durulmamalı. Durmamak, mutluluk demek... Arkadaşım sustu. Bir süre şarkıyı dinledik. Caddenin kalabalığı iyice artmıştı. İnce tülün gerisinde çok iyi bildiğimiz, ama seyretmekten de hiç vazgeçemediğimiz bir güldürü oynanıyordu. Yaşam güldürüsü! Kadınlar, erkekler. Serüvenler. Yanılmalar. Acımasız geçen zaman. Farkına varılmadan. Hep bir şeyleri yıkarak, kırarak. Garip, kişide kırılan yıkılan şeyler de bitmiyordu bir türlü. Kırılacak şey kalmadı sanılırken, bir de bakıyorduk, bir köşede sağlam bir şey unutulmuş, kırılıveriyordu, o da hatırlanır hatırlanmaz.

Bu akşama kadar ondan hiç söz açmamıştık. Aramızda gizli bir sözleşme gibiydi. Her şeyden bahsederdik. Ondan hiç! Bu serüvenden, bu evlilikten hiç. Kimse cesaret edemiyordu bu konuya değinmeye. Bir büyü vardı, bozulacaktı o büyü. Bu gece nasıl oldu, nasıl? Geçmişin tozlarını ayağa kaldırmak. Gerçekleri, saklıyarak, görünür anıları anlatmak. Gerçek, gizli anılarda oysa! Anlatamadığımız, açıklamadığımız. Karşılıklı yalan söyledik sadece. İçtenlikmiş gibi yaparak. İçtenlikten kaçındık. Bu-

nu ikimiz de bilerek, anlıyarak. Güldürü oynarcasına. İçimizde başka türlü, dışımızda başta türlü konuşarak. Önemli olan iç konuşmalar... Anlatmak, anlatmak mümkün olsa onları. Olmaz. Kişi, kendi iç evrenine bile gönlünce eğilemiyor. Ancak, bazan çok kısa bir süre için. O kadar, o kadar..

Bir mektubunda soruyordu. «Ben ilerde çok kötü bir insan olsam, sen gene beni bugünkü gözünle görür müsün?» Bursa'daydı o sırada. Daha lise sıralarında bir kızın bunu sorması ne demekti? O günlerde bunu epey düşünmüştüm. Türlü anlamlarla. Bugün vardığım sonuç da vardı o anlamların içinde «çok kötü olsam». Ne demekti kötü olmak? Kişiden kişiye değişirdi kötülük. Kötü müydü? Her türlü hakareti uygun bulduğum anlar oldu. Hoş görüp, onu yeniden eski sevgili olarak gördüğüm anlar da o kadar çok. Genç kızlığın ilk adımında geleceği «kötülük» üstüne kurmayı düşünmüştü. Neden? Aradığı neydi? Mutluluk mu? Değil! İstediğini, aradığını bilmemekti. Açıklanmaz bir yeryüzü sıkıntısının cılız omuzlarına çöktüğünü daha o yaşta duymaktı. Değmezdi yaşama bir değer vermek. Yoktu değer verecek bir şey. Ne insan, ne anlam.

Bunu bir gece açıkça söyleyiverdi. Bir kıyı kahvesindeydik. O gün çok uzaktaydı benden. Bir yerlerdeydi. Kopmuştu dünyadan. «Bilerek yapyorum» dedi. «İnsanları kırdığımı bilerek. Kendimi daha çok kırıyorum. Aldırmıyorum. Kırılmak daha iyi. Bir gün gelir kırı-

lacak yanım kalmaz. Seviniyorum. Sen de kır, parçala ne kaldıysa.» Hiç konuşmamıştım. Vapurda gene değişti. Koluma girdi. Elini cebime soktu. Parmaklarını parmaklarıma geçirdi. Hiç de kırılacak bir insan değilmiş gibiydi. Hayatında kırılma nedir bilmemiş. Kırılacak yeri olmıyan biri.

Aklımızdan bir an içinde neler geçer, kim bilebilir? Dostoyevski «İnsanoğlu düşünür. Düşününce de neler düşünmez ki!» demiş. Bunu söyleyivermişim birden. Arkadaşım bunu kendisi için söylediğimi sandı. İçini çekti. Ne vardı bu iç çekişte? Belki farkında bile değildi. Konu değişti kendiliğinden. Onu bir yana attık. Sanki saatlerdir ondan konuşmuyorduk. Düşüncelerimiz içinde o yoktu. Öyle sanıyorduk. Bir süre öyle sanacaktık. Onsuz konuşacaktık. Ordan burdan. İçkiler içecektik. Başka anılara atlıyacaktık. Başka sevileri hatırlayacaktık. Dilimizin ucuna gelenleri söylemeden. Soramadıklarımıza kendiliğimizden karşılıklar bularak. Kendi bulduğumuz karşılıklarla avunarak, onlarla bir evren kurarak. Her şeyi kendi istediğimiz biçimde yaratarak...

Küçük bir sinemaydı. Cumartesileri 1 matinesine giderdik. En iyi filmler burda oynardı. Kötü bir film de olsa, ben hep o sinemay giderdim. Öğrenci matinesini kaçırdığım cumartesi yoktu hiç. Arkadaşlarıyle gelirdi o sinemaya. O yıllarda yabancı gibiydik. Birkaç yıl geçmişti çocukluktan. Türlü yaşam olayları girmişti araya. Birbirimizi tanımaz olmuş-

tuk. Tanıyorduk tanımasına, ama bir garip çekingenlik engel oluyordu. Erken gelirdim. Kapıya en yakın yeri seçerdim. Karanlıkta perdenin ucundan sızan ışık gelenleri bir an gösterirdi. Kareli bir mantosu vardı o yıl. Saçları kısacıktı. Etekleri de. Karlı havalarda kapüşon giyerdi. Haftalarca sürdü bekleyişlerim. Her defasında hep aynı şeyler olurdu. Hep benden uzağa düşerdi. Ancak bir defa önümdeki sıraya oturdu. Şarkılı bir film vardı. O kadarını hatırlıyorum. Şarkılar bende yerleşti iyice. Hep o ânı yaşatıyor bana. Bir defa başını çevirmedi. Hep arkadaşlarıyle konuştu. Onlar dönü baktılar. Sokakta da hep onlar bakarlardı. Yıllar böyle geçti işte. Acayip lise yılları. Savaş yılları. Ekmek karnesi yılları. Fındığın, üzümün çikolata pasta yerini tuttuğu yıllar. Geceleri ışıkların maskelendiği yıllar...

*

«Biliyor musun» dedi. «Yeni evlenmiştim. Bir gün eve çıkageldi. İşte böyle birdenbire. Karım kapıyı açmış, içeri almış. Konuşuyorlardı. Karım, akrabam sanmış. İçeri girince ne yapacağımı şaşırdım. Durdu. Anlatamadı. Canlandırdım gerisini. Zaten çok sonraları bana anlatmıştı bunu. Daha evlenmelerinden önce. Kadının nasıl şaşırdığını falan. Arkadaşım anlattı gene: «Akrabammış gibi. Bozamadım. Halamın kızı oldu! Karım yemek hazırlamıştı. Yedik. Masanın altından eli elimi buldu. Dizi dizimi. Karım girip çıkarken oluyordu bunlar. Parmakları inceydi, etkiliydi. Dışarda yağmur vardı.»

Biliyordum gerisini. Yağmurda şemsiyesiyle onu kaldığı eve kadar götürmüştü. «Yolda sarılmıştık. Karanlıktı. Zaferi kazandığını duyuyordu. Karımdan koparmıştı beni. Kaldığı eve kadar hep arka sokaklardan gittik. Her ağacın altında öpüşerek. Eve gelince «Az gel, bir kahve iç» dedi. «Beni bekleyen var» dedim. «Evet ben, dedi.»

Bu kadarını ummamıştım. Böyle anlatmamıştı bana. Alay olsun diye evine gittiğini söylemişti. Sonra, arkadaşım karısından ayrıldı, onunla evlendi. Bu güldürünün bir seyircisi vardı. Bendim o da. Onu seven, tanıyan, kızan, iğrenen ,tapan ben. Hem yaklaşan ,hem uzaklaşan ben.

«Hep o geceyi yaşadım» dedi. «Az sonra evlendik. Hep hatırlardım. Gülerdi. Bu defa aynı şeyleri yapmaya başladı. Eve gelen arkadaşlarımla göz önünde. Şaka olsun, vakit geçsin diye. Önem vermeksizin.» Sonunda dayanamamıştı. Bir buçuk yıl içinde ayrılmışlardı.

Hepsi, hepsi gözümün önündeydi. Daha evliyken bana gelişi. Parklarda avare dolaşmamız. Evliliğini unutmamız. Evime gelmişti. Odamda yalnızdık. Annem, kardeşlerim yan odadaydı. Her an gelebilirlerdi. Kitaplığa dönmüştü. Bir hikâye kitabını arıyordu. Bulamıyordu. Üst raftaydı o kitap. Uzandı, ben de uzandım. Arkasındaydım, saçları çok tatlıydı. Dayanamadım, üzerine kapandım birden. Büküldü, döndü. Dudaklarımız birleşti. Sırtını kapıya

dayadı. «Hadi, hadi» Hep bu ses. Hep bu ses. «Hadi. hadi» olamazdı, bu kadar çabuk, bu kadar heyecanlı, olamazdı. Bu kitaplar, bu ev, bu insanlar. Evliydi, arkadaşımın karısıydı. Benim elimden alan adamındı. Ama kollarım da «Hadi, hadi» diyordu...

•

«Hadi içsene» dedi.

İrkildim. Bardağa uzandım. Elim boşlukta kaldı. Bir şangırtı duydum. «Bir şey kırıldı» dedim. Bardaktı kırılan. Yazık. «Kırılan bardak olsun» dedi. Divan'dan bir şiir okudu. Kırılan bardak olsun. Görünüyordu cam kırıkları. Garson geldi birazını topladı. Minik minik parçalar da vardı, irileri de. Niye hep aynı büyüklükte değildi kırık cam parçaları? İçimizdeki kırıklar da öyle miydi? Görünmüyordu ki. Kırılan dökülen ne varsa görünmezdi içimizde. Tuz-buz olurdu nice duygular, değerler, yaratıklar, anılar. Anılar kırıldıkça başka anılar kurulurdu. Acı verirdi anıların kırılması, parçalanması, başkalaşması. Yaşadıkça bir şeyler kırılacaktı hep. Kırılan, durmadan kırılan, kırılması bitmiyen bir şeyler. Büyük kırıklar ufalanacak, küçükler toza dönecekti. Hep kırılarak hep parçalanarak...

Karşımdakini tanıyamadım. Birbirimize garip garip baktık. O da beni tanıyamadı belki. Başka başka insanlar gördük karşımızda. Birden ayıldık, uyandık. Utandık en çok. «Kalksak ya» dedi. Bütün gece bir kadından bah-

setmiştik. Gerçekten var mıydı o kadın? Kimbilir! Bütün kırıkları masada, yerde bıraktık. Görünür kırıklardı onlar. Görünmiyenler içimizde kalacaktı. Bir şeylerdi bunlar. Değersiz önemsiz bir şeyler. Bizimle birlikte sürüp giden tuz-buz olmuş bir şeyler. Yaşam, bu bir şeyler var olduğu sürece anlamlıydı. Kırılmadık bir şeyi kalmayıştı korkunç olan!

BURSA'DA TOULOUSE - LAUTREC

Uçuşan Jane Avril'in saçları. La Goulue dayanmış Valentine'e. Dansları az önce bitti. Can Can başladı olanca hızıyle. Yapışkan bir sise batmış her yan. İnsanlar yitip gitmişler. düş kişilerine dönmüşler. O günler, o geceler, o insanlar uçup gidecek, yaşamamış gibi olacak, anısı bile kalmayacak belleklerde. Bellekler de kalmayacak. Anılar bile kalmayacak. Ama yok olmayacak herşey büsbütün. Ufacık bir adam alıp götürecek hepsini zamanların dışına, geleceğe. Bizlere, Bursa'nın karlı gecesine dek. Çizgilerde, renklerde kalan, yaşayan, yaşayacak olan bir evren. Jane Avril, La Goulue, Valentin, Can Can oyuncuları, sarhoşlar, orospular o resimlerde yaşamlarını sürdürecekler. Fırlayacaklar yerlerinden canları isteyince. Hızlı bir müziğin temposuna uyarak yüzyıl sonunun gecelerini yaşayacaklar. Yaşatacaklar.

Saatler ilerledikçe çıkardım Bursa gecesinin dışına. 1890 yılının insanları inerdi duvarlardan. Can Can hızlanırdı. Sonra şişeler dizilir, tabaklar değişirdi. Bir kedi çıkardı tezgâhın üstüne. İnsan gibi bir kedi. Yaklaşmazdı

öyle çok. Seyrederdi insanları uzaktan. Şiş kebabından bir parçayı çatala takar uzatırdım. Genç kız gibi nazlı, açardı ağzını. Çatala dokunmadan alırdı eti. Nerdeyse bir bardak da şarap ver diyecek! Bir yanda Toulouse-Lautrec'-in kişileri. Bir yanda tekir bir kedi. Başka insanlar da vardı meyhanede. Radyoda bambaşka havalar. Havada bambaşka tartışmaların uğultusu. Teneke soba yanardı durmadan, ama ortalık hiç ısınmazdı. Kimse bakmazdı yan duvara. Kimse o resimleri seyretmezdi. Herkes kendi içine inerdi kadeh kadeh. İn inebildiğin kadar. Elele inerlerdi çoğu kez, ya da tek başına. Bazan düşer gibi, bazan el yordamıyla. Tek tek, ya da başkasıyla birlikte. Çoğu kez indiklerini sanırlardı. Oysa bir yere indikleri yoktu. Öyle bilirlerdi işte. Hep uzaktan seyrederdim meyhane insanlarını. Sisli, yapışkan sigara dumanları vardı arada. Arada La Goulue vardı. Jane Avril'in şarkıları vardı. Ufacık bir ressam vardı. Kopmalar, ayrılmalar vardı.

Yağmur mu yağardı dışarda, kar mı? Setbaşı köprüsünde rüzgâr her zamankinden sert mi eserdi? Mevsim neydi, gün hangisiydi? Bilemezdim. Biri vardı karşımda. Dost yüzlü biri, «Başka arzunuz?» diyen biri. Başka arzum? Meyhaneciydi bu. Ak saçlı, aydınlık yüzlü bir adam. Elinde şarap bardağı herkesin yanına gider sorardı. Kalabalık değilse ortalık, çekilirdi sobanın yanındaki tezgâhın başına, ayak üstü birşeyler atıştırır, iki bardak şarap yuvarlardı. Ne garip şarapları vardı Bursa meyhane-

lerinin. Adını hiç duymadıklarım. Tadını hiç tadmadıklarım. Kendisi seçer gönderirdi hep. Alıştım iyice buraya. Sanki hep Bursa'daydım. Burda doğdum, burda yaşadım. Sanki hep burda kalacakmışım. Karlı gecelerde bir masal kentine dönerdi Bursa. Gündelik yaşamının dışına çıkardı. Heykel alanından Setbaşına kadar gider gelirdim. Set kahvesinde bir gazoz içerdim, bir sigara yakardım. Bursa ayaklarımın altındaydı. Evlerin bacaları ayaklarımın altından tüterdi. Çabuk çabuk koşanlar vardı. Kimse kimseyi görmezdi böyle akşamlarda. Yatak çekerdi, kadınlar çekerdi. Yitip giderlerdi gecede. Tek tanıdığım yoktu. İstemezdim de olmasını. Yalnızlık ucuz şarap gibi yakardı içimi. Geceler bitip tükenmez geceler! Günler, sonra gene geceler! Uzakta İstanbul. Sevdiklerim var mıydı? Kimlerdi? Bekleyenler, arayanlar, tanıyanlar. Uzak anılar gibi hatırlardım kendimi. Bir yerlerde yaşıyordu anılar. Bursa gecelerindeki insan bir başkaydı. Yürürdüm. Yanımda, önümde, ardımda benden başkaları olmayan kişiler de yürürdü. Hepsi bendim. Birbiriyle çekişen, itişen «ben»lerdi bunlar. Ne kadar çoktum. Ne kadar kalabalıktım! Kimseler kalmazdı Bursa yollarında. Pencerelerde bile. Çoğunlukla kenar sokaklara kaçardım. Kalabalığım gelirdi benimle. Kurtulamazdım kendi kalabalık kişiliğimden. Yüzlerce ben vardı çevremde. Çocukluktan ilk gençliğime, orta yaşlılığıma dek...

Koşardım Toulouse-Lautrec'li meyhaneye. İğri büğrü taşlara basa basa. Bir köşeden leb-

lebi alırdım sıcak. Dağıtırdım benimkilere. Sonra kaçardım hızla. O sokak, o dar, uzun meyhane kurtarırdı beni kendilerimden. Berber dükkânlarındakine benzer bir perdesi vardı. Yukardan aşağı sarkan ince ince kordonlar, kurdeleler. Yüksek tezgâhlar, ayna diplerinde yüksek masalar, tabureler, sandalyeler. Bir yanda tenekeden bir kömür sobası. Çevresinde ısınan bir kaç insan. Çok konuşulmazdı burada. Kimse bağırmazdı öyle. Başkasını merak etmezdi kimse. Gelirlerdi insanlar - nereden? - içerlerdi şaraplarını, biralarını, votkalarını, rakılarını, az sözcükler konuşurlardı, giderlerdi -nereye?-. Aynaların dibindeki masaya tünerdim. Leblebiyi getirilen tabağa boşaltırdım. Toulouse-Lautrec'in kişileri karşı duvardaydı. Jane Avril şarkısına başladı başlayacak. Offenbach'ın operetlerinden bir hava. Dost meyhaneci sobanın başında ellerini ısıtır, sonra yaklaşırdı. «Hoş geldiniz, emriniz?» Bıyıkları titrerdi hep. Kaçıncı kadehdeydi, soramazdım. «Her zamanki gibi mi?» O da başka şey sormazdı zaten. Ne adımı bilirdi, ne de Bursa'da ne aradığımı. İkinci kadehten sonra sululaşma diye birşey yoktu burda. Bütün bu düzeni o kurmuştu. Herkes kendi yalnızlığında içecek. Tek başına, yanına kimse yaklaşmadan, kimseye yaklaşmadan. Çekilirdi sobaya yakın tezgâhının başına. Mezeden bir çatal alırdı. Çırak getirirdi şarabı. Beyaz peyniri, ciğer tavasını. Şarabı o seçerdi hep. Kedisi masanın üstünde yatardı. Beyaz uslu bir kedi. Arkadaştı, dosttu. Yerdi onunla aynı şeyleri. Belki şarap da içerdi. Arada bir okşardı kediyi. Yeni bir müşteri

gelene kadar ağır ağır içerdi. Aynada kendimi seyrederdim başımı çevirip. Bir kez bile aynaya baktığını görmedim. Aynaya sırtını verir, öyle otururdu. Dalar giderdi. Duvardaki resimlere de bakmazdı pek. Toulouse-Lautrec'i falan bilmiyordu. La Goulue, Jane Avril ona yabancıydı. Kimbilir kimin, kimbilir ne zaman, kimbilir hangi filmden esinlenerek beyaz duvarlara çizdiği bir takım resimlerdi bunlar. Karşıdaki duvarda da kovboylar vardı, atlı, tabancalı kovboylar. Hepsi sahteydi onların. Aynı adam mı çizdi? Kimbilir? Ama Can Can oyuncuları canlanırlardı, kovboylar donuk donuk dururlardı hep.

Dost meyhaneci, akşam içkicileri, ben, Toulouse-Lautrec, La Goulue, Jane Avril, Valentine hepimiz kirli aynanın içindeyiz. Kırık bir cam parçası yansıtıyor geçmişteki, şimdiki gelecekteki yaşamın düşlerini. Dışarda gene kar. Demek ki kış! Zamanı hatırlamıyorum. Buraya geleli bir ay, bir yıl oldu belki. Belki hiç çıkmadım burdan. Gözlerimi duvardaki insanlardan hiç ayırmadım. O resimlerdeki evrenden kopmadım.. Tek başına biri var az ötede. Şapkasını bile çıkarmamış. Sigara üstüne sigara içiyor. Dalmış gitmiş. Bir yere de baktığı yok. Kendi içini seyrediyor, kendi seslerini dinliyor, kendi düşlerini yaşıyor. Ötede üç genç kısık gülüşlerle anlatıyorlar birşeylerini. Soba başında sakallı biri ısınıyor. Aşçı da mutfaktan geldi bir süre için. Patronla şarap tokuşturdu. Sakallının sesini duyuyorum. Almanya'yı anlatıyor. Bir yıl kalmış, madenlerde çalışmış. «Essen'-

de yaşamak...» diyor. Gerisini duymuyorum, duymak istemiyorum. Bir insanoğlunun serüveni işte. Ama o serüven ötekileri sardı. Fısıltılar kesildi, onu dinliyoruz. Biri atılıyor: «Ben on aydır bekliyorum» diyor. O da gidecek. Boyuna soruyor. Almanya, kadınları, çarşıları, sokakları, biraları. Meyhaneci susarak içiyor hep. Arada bir masaları dolaşıyor. Sonra kedisini okşuyor. Dalıyor kendi içine.

Şimdi Valantine duvardan indi Silindir şapkası bir yana devrik. İçki içecek. Nerde absenti! La Goule, Jane Avril, Yvette Guilbert. 1890 yıllarının Paris'i, Montmartre'ı. Bir film başladı beyaz duvarda. Kimse görmüyor. Kimse anlamıyor. Toulouse-Lautrec bir yerlerde oturuyordur. La Goulue tombul boynunda siyah bir kurdele, açık renk bir elbise. Molenrujda. Mulenruj şarkıları söylenir. Molenruju ölümsüzleştiren şarkılar. Kulaklarımda uğulduyor bir şarkı: «Mulenruj, Mulenruj - Neyi övütüyorsun, kimin için? - Aşk için mi - Ölüm için mi? - Durmaksızın dönüyor değirmenin.» Ölüm için mi, aşk için mi? İkisi de aynı kapıya çıkmaz mı zaten. Ne olmuş kişiler? Ne olacak bu kişiler? Ölüme, aşka meydan okurcasına bir çağı, kendi çağlarını yaşayanlar, yaşatanlar, yaşadıklarını sananlar! Danslar, şarkılar, seviler, oyunlar, yaşlanmalar ölmeler, unutulmalar, yaşamamış gibi olmalar... Hepimizi bekleyen bir sonuç. Ama 1890'da o ufak tefek adam vardı. Beyaz kâğıtları karalıyan Toulouse-Lautrec. Hepsini bugüne dek yaşattı. Ölüme aşka rağmen. Değirmen öğüttü neleri neleri,

nice nice şeyleri. La Goulue yükseldi, yükseldi, çağının BB'si oldu. Prenseslerle dostluk kurdu, ama yaşlandı, fakir düştü, kimsesiz öldü, unutulup gitti. Hepsi hepsi. Yvette Guilbert'in o şarkısındaki gibi «Yaşam denen şey iğrençtir çok - Kişi ölmeli mutluyken» Mutluyken ölünmüyor ama. Radyoda başka bir şarkı var şimdi. Sözleri anlaşılmıyor. Alaturka havayı duymuyorum, yalnız 1890'dan gelen Can Can var. Olanca hızıyle başlayan dans 1890'ın bir kış gecesinde yaşatıyor beni. Kişi ölmeli mutluyken şarkısı Touluse-Lautrec için mi? Bütün o insanlar için mi? Benim için mi yetmiş beş yıl sonra? Oturdu o ufacık adam kalemlerini kâğıtlarını çıkardı. Sigarasını yaktı, içkisini dikti. Jane Avril sahnede. Yvette, La Goule, Valentine sıralarını bekliyorlar: «Mulenruj, Mulenruj ne övütüyorsun? - Aşkı mı, Ölümü mü?» Çizgilerde, renklerde yaşayacak o ölümlüler. Yaşıyorlar işte...

Yok, Toulouse-Lautrec yok şimdi. Bursa'da yok bir Touluse-Lautrec. Duvardakiler birer cansız çizgi başkaları için. Kim ölümsüzleştirecek bunları, bizleri? Meyhaneciyi, müşterilerini, kedisini. Almanyadan dönen işçiyi, Bulgaryalı aşçıyı, beni... Bir Toulouse-Lautrec olsa kalırdı bugünden birşeyler yarına. Büsbütün ölmezdik. Günler geceler akacaktı böyle. Gecelerimin çoğu o meyhanede geçecekti hep. Dost meyhaneci her kez yeni şaraplar getirecekti. Geceler boyu 1890 yılının Mulenrujunda duyacaktım kendimi. Sonra bir gün dost meyhaneci gidecek, kedisi kalacaktı masanın altın-

da. Soba başındaki yeri boşaltacaktı. «Nerde?» diye soracaktım. Bir kalp krizi götürdü diyeceklerdi. Birkaç gün sonra da meyhane kapanacaktı. Bir daha o beyaz duvardaki resimleri göremeyecektim. La Goulue, Jane Avril. Valentine bir Bursa duvarında yaşamayacaklardı. «Kişi ölmeli mutluyken» diyordu Yvette. Dost meyhaneci mutluluğunu mutsuzluğunu bilmiş miydi? Kim bilmiş mutluluğunu? Kim tanımış, kabullenmiş mutlu olduğunu? Dost meyhaneci kafamda Toulouse-Lautrec'in kişileri arasında yer alacaktı artık. Ölmeyecekti büsbütün. Benimle yaşayacaktı. Yoktu Bursa'da bir Toulouse-Lautrec. Olsa avunurduk ölmeyeceğiz diye. Büsbütün yok olmayacağız diye. Yoktu... Kar vardı oysa. Sokakta insanlar vardı. Yabancı rüzgârlar vardı. Herşey vardı Bursa'da. Ama bir Toulouse-Lautrec yoktu. Bir avuntuydu bunlar. Bir esindi benim içimden geçen. Toulouse-Lautrec'li bir Bursa düşüydü içki kadehlerinde duyduğum, yaşattığım. Dost meyhanecinin ölümü ile o düş de yıkıldı gitti. Bir daha dirilmemek, yaşatılmamak, hatırlanmamak üzere...

GONDOL

«Bir yalımız olacak. Denize açılan bir balkon. Bir kayıkhane. Bir de gondolumuz.»

Yalıyı, balkonu, kayıkhaneyi anlıyordum. Bir yalıda oturmuştuk. Her adımda sarsılan eski bir ahşap evdi. İkinci katındaki iki odayı tutmuştuk. Balkonumsu bir yer de vardı. Bir defasında babamla balkondan balık tutmaya kalkmıştık. Olta bir yerlere takılıp kopmuştu. Babam «Balkon dediğin denize daha çok uzanmalı, böyle olmamalı» demişti. Kayıkhaneyi de bilirdim. Yoktu o evde motor ya da kayık. Ama dışardan kiraladığımız sandalla kayıkhaneye girerdik. Bir defa binerken suya düşmüştüm. İyiydi hepsi, balkon, yalı, kayıkhane, deniz, İstinye, Yeniköy düşleri. Uygundu isteklerime. Ama şu gondol denen şey de neydi? Niye kıçtan motorlu bir kayık değil de gondol? Hep dinlerdim. Birşey diyemezdim. İstinye koyunda bir yalı vardı babamın isteğine uyan. Üç katlı kâgir bir yapı, ikinci katta denize uzanan bir balkon. Evden nerdeyse koptu kopacak. Denize düşüp bir motor gibi enginlere yol alacak! Bir basımevinin sahibi oturuyordu. Üç kızı vardı benimle yaşıt. Arada bir giderdim.

Balkona çıkmaktan korkardım. Birden denize düşeceğimi sanırdım. Belki. İşte o evi alacaktı babam. Yepyeni kayıkhanesi, balkonu, «Sofrayı kurarız balkona. Gelip geçen vapurlara bakarız. Oltamızı takarız parmaklığa. Balıklar kendiliğinden yakalanır. Lüferler, mercanlar. Sonra güneş ufukta kızarırken atlarız gondola...»

Gondol sözcüğü annemi ağabeylerimi güldürürdü ne zaman geçse. Alaycı değil, mutlu bir gülüşle. Düşte kurulması bile sevinç veren bir umutla. Bilirlerdi herhalde onlar gondolun ne olduğunu. Belliydi su üstünde yüzen bir taşıt olduğu. Kayık gibi, motor gibi bir şey. Belki de bir çeşit yat. Bir ufak kotra. Niye adı başkaydı. Hiç duymadığım, hiç görmediğim bir şey bu. Kitaplarda, dergilerde bir resmini bulsaydım! Bir sorabilsem bilene! Sıkılırdım. Gondol bu. Herkes biliyor, gülüyor. Babamın düşlerine katılıyorlar. Sandaldan, motordan daha iyi bir şey. Daha pahalı, elde edilmesi çok daha zor. Gondol bu laf mı!

Tam üç ay kalmıştık İstinye'de. Babam o yıl gondol dedi kalktı gondol dedi oturdu. Yoktu ortalıkta gondolun bir benzeri. Kayık kiralardık. Kürek çekerken babam «Gondol olmalı ki derdi, dayanırsın sırığa, dimdik. Gelip geçenlere göz atarak. Sonra başlarsın bir Napoliten'e. La Donna... Nostre Arjento. Marechiare... O sole mio»

Gondollar kapkara. Çirkin hepsi de. Kalkık burunları, kıçlarıyle. Haliç mavnalarının

eşi bir bakıma. Kanallar dolusu gondol. Rıhtımda sıra sıra. Kanallarda karşı karşıya geliyorlar. Eşya taşıyorlar. Yolcu götürüp getiriyorlar. Yeni evli çiftler. Sevişenler. Öpüşenler. Gondolcular şarkı söyler. Hepsi değil. Bir gondol geçti. El radyosunda bir şarkı: İl Mondo. Dünyadan söz ediliyor. Çirkin bir kadınla bir erkek. Venedik'te gondola binilir diye binmişler bunlar da. Mutluymuşlar gibi. Büyük kanaldan gidip dönecekler. Erkek kolunu atmış kadının sırtına. Kadın incecik, üşüyor. Kolları kısa. Nemli bir soğuk var. Trençkotun bütün düğmelerini kapattım. Şarap içmeli bol bol. Karşımda Rialto köprüsü. Filmlerde, resimlerde, dergilerde Rialto köprüsü hep bir bayram yeri gibi görünür. Nerde filmler, düşler, nerde acılı Venedik'te öğle sonu? Turistler dolaşıyorlar. Kravat, eşarp satıcıları. İngilizler, Amerikalılar, Fransızlar. Buradalar şimdi. Yan masaları doldurdular. Yalnız kalamıyorum ne yapsam. Çok sürmemeli yalnızlıklar. Bir saat yeter. Ama bu bir saatte tamamıyle yalnız olmalıyım. Tek bir saat yeter. Kalabalık bir yanda, ben öte yanda.

Az önce yüzlerce güvercinin insanlara dostluk ettiği bir alandaydım. Sıra sıra gazinolarda renk renk orkestralar. En yeni havalar. Güvercinler kondu masama. Bir tanesi omuzuma çıktı. İnsancıl güvercin bunlar. Canlı dekor olmuşlar. Güvercinliklerini yitirmişler. Yan masada bir çift. Konuşmadan seyrediyorlar. Arada bir el ele geliyorlar. Sabah erkenden Doge'ların sarayını gezdik. Sessizce birbirine sarılmışlardı yü-

rürken. Sarayın hapishane bölümünde yalnızdım onlarla. Duvarlarda çeşit çeşit yazılar, imzalar. Her dilden, her ulustan. Bakmıyorum artık onlara. Çok gerilerde kalan paramparça mutluluklarımı hatırlatıyorlar. Özü kurumuş mutluluk anları acı veriyor. Mutlu olmak, bir anlığına duyulan bir şey. Sonra bir çağ geliyor, yok oluyor o duygu. Nerde olursan ol, İstanbul'da, Sivas'ta Bursa'da, Paris'te, Roma'da, Venedik'te. Kendini, kendinden koparamıyorsun artık. Mutluluk denen şeyi özlemiyorsun bile. Şu güzel kadın gülüyor işte. Erkeğine, bir saatlik bir günlük, bir gecelik mutluluk düşü veriyor...

Güvercinleri kovdum. Oyuncu bunlar. Sahici kuşlar değil. Yapma, ne varsa. Orkestralar, çaldıkları parçalar, «Portofino» lar bilmem neler, satıcılar, dükkânlar, turistler. Hepsi uydurma. Gerçek dışı hepsi. Fotoğraf çekiyorlar boyuna. Kendileri olacak resimlerde. Kuşlarla, gondollarla, satıcılarla, anıtlarla, kendileri hep. Dönecekler evlerine, odalarına. O resimlerde varlıklarını, yaşadıklarını duyacaklar. Ölseler de başkaları duyacak o erkeklerin o kadınların bir zamanlar yaşadıklarını. Venedik'te gondollara bindiklerini, güvercinlerle dostluk ettiklerini, mutluluk duyduklarını. O kapkara gondollarda, o çirkin gondolcularla...

«Una Bianco»... Ufacık şişeler. Diziliyorlar yanyana. Birer tanık bunlar da. Venedik'te bir nemli öğle sonunun tanıkları. Dilsiz, geçici, yitik tanıklar. Yıllar öncesinin tanıkları da şu

gondollar. Yanıbaşından geçen gondollar. Çocukluğumun, babamın, o düşlerimizin tanıkları. Amerikalılar, İngilizler, gondollar geçiyor. Yabancı. Benim gondolum anılarda yüzüyor. Yılları yara yara. Bu, bizim, o yitik, ele geçmez gondolumuz. Babamın alamadığı yalının, oturamadığı balkonun, binemediği gondolu. Düşlerimizdeki gondol gibisi yok gerçekte. Bomboş bir gondol. Yaşamamış bir gondol. Otuz yıl öncenin İstinye'sine doğru gidiyor. Ama yok o İstinye şimdi. Düşler de yok. İnsanlar hiç yok. Gondollar geçiyor. Kara kara. Radyolar çalıyor. O günlerde başka havalar dinlerdik cızırtılı radyolarımızda. «Suna bakışlarının esiriyim her zaman» İlkokula o güz başlıyacaktım. Üç ayı hep gondol düşleri ile geçirmiştim. Bir gün gazetede bir gondol resmi görmüştüm. Venedik'te olurdu gondollar. Anladım bunu, yakışmazdı gondol İstanbul'a, uymazdı, garipsenirdi. İstanbul'un tenteli sandalları vardı. Gerçekleşemezdi gondol düşleri. Yalı düşü gibi. Yaşama mutlu olma, birşeyler umma, bekleme düşleri gibi. Tek bir düş var. Gerçekleşecek olan, ölüm düşü. Venedik'teyim şimdi. Gondollar geçiyor önümden. Yaşıyorum. Yıllar öncesinin çocuğu muyum ben? Başkası mıyım? Geçiyor gondollar. Atlasam birine. Grande Kanale boyunca gitsem...

Şarap şişeleri. Sigaralar. San Marco'ya dönsem gene. Bir kahvede dost bekleyen yalnız bir kadın. İçkiler gene. Daracık yollarda yürümeler. Köprüler. Kasvetli evler. Bulanık sulara bakan balkonlu bir oda. Bir dağınık

otel yatağı. Unutulmuş bir kişilik. Dağınık bir saç yığını. İki, biçimli bacak. Geçmiş anıları bir daha canlandırmamasıya silebilmek...

Köprünün üstündeyim. Bomboş. Kimsesiz bir köprü. Alttan gondollar geçiyor. Anlamsız hepsi. Benim gondolum yok içlerinde. O geçmişin sularında kayıyor. Yaşanmamış yaşantıları iterek, karıştırarak. Babam, annem, kardeşlerim, arkadaşlarım, yitik bir evren, bir cennet. Hep bir yerlere doğru gidecek o gondol belleğimde. Uçsuz bucaksız sulara bata çıka. Battı derken bir de bakacağım gene yüzüyor. Bir şeyler getirip götürüyor bana benden. Yıllar sonra gene ortaya çıkmak üzere. Yaşamamış bir gondol benimle yaşayacak. Gerçektekilerden daha güzel, daha çekici, daha sahici. Daha korkunç. Süzülecek, akıp geçecek bilinçaltı sularında...

PENCERE ÖNLERİ

İnsanların ancak ayakları görülüyor. Bir çocuk arabasının tekerlekleri. Bir çember dönüyor hızlı hızlı. Kırmızı bir kordele görünüp kayboldu. Koltuğa bırakıyorum kendimi. İlk karanlık iniyor sokağa. Perdeyi iyice çekiyorum. Oda siliniyor gözden. Hiç bir şey yok. Yaşama duruyor. Öldüm belki de. Hafif bir ışık cam kapıdan yansıyor. Holün lambası titrek, sönük. Az sonra büsbütün kararıyor. Kapı gıcırdıyor. Niye hep gıcırdar bu kapı? Oysa ses çıkarmamalıydı hiç. Açılıp açılmadığını duymamalıydım. Gıcırtı sürüyor bir zaman. Bir hışırtı var karanlıkta. Bir kadın elbisesi. Koltuğa iyice dayanıyorum. O gelsin bulsun beni. Geliyor da. Önce eli değiyor alnıma. Sonra da saçlarıma. Ağır bir vücut üstüme yığılıyor. Hep alnımda gezinir elleri nedense. Hiç hoşlanmıyorum soğuk ellerin değmesinden. Elini itiyorum. Alınmıyor, başını omuzuma koyuyor. Çevre kapkara. Holün bir lambası yansaydı ya!. «Perdeyi azıcık kaldır» diyor. Koltuğu ona bırakıyorum. Perdeyi açıyorum iyice. Dışarısı aydınlık, bütün lambalar yanmış. Otomobiller kayıyor. Apartmanı caddeye bağlıyan köprüden biri geçiyor. Perdeyi indirmeliyim. «Yok,

açık kalsın, tülü çek yeter». Tül perdenin arkasından geceyi seyretmek başka. Pencere önünde dimdik bekliyorum. Gelsin arkamdan bana sarılsın. İlerdeki gazinodan sesler geliyor. Caz başladı. Taşıtlar sıklaştı. Esmeralda var bu gece. Dansedecek. Afişlerde gördüm yüzünü. Upuzun bir İspanyol kızı. O da böyle mi yapar sevdiği erkeğe? Alnını mı okşar ilkin? Kucağına mı bırakır kendini? Böyle ölmüş gibi, yaşamıyor gibi. Yaşamakla yaşamamak arasında. Sonra, ya sonra? Gene eli saçlarımda. «Gel yanıma artık» diyor. Dönüyorum. Dönüyorum. Sokağın aydınlığı gözlerindeki anlamsızlığı belirtiyor. Gözlerinde ancak bu anlarda görülen bir parlayış. «Görürler içeriyi» «Yok» diyor «tül örter». Tülün dışında sisli bir dünya. Dudaklarım yanıyor. Ellerimle ellerini tutuyorum. Niye? Niye ama? İlk defa değil ki, bu. Terlikte minicik bir çivi var. Birden duyuyorum. Terlikleri fırlattım. Ayaklarım yumuşak halıda. Onun da ayakları çıplak. Başparmaklarımız değiyor. «Ne iyi değil mi çıplak olmak?» Üstünde ince bir gecelik var. «Üşüme!» diyorum. Dudaklarımız birleşip ayrılıyor. Birleşiyor gene. Dizlerimde bir kesilme. Tutunuyorum ona. Divana doğru yürüyor. Geceliğini sıyırırken ürperiyor. «Üşüyorsun, kalsın» diyorum. Gene de çıkarıyor. Gecenin ışığı üstümüzde. Vücudundan dalga dalga aydınlıklar geçiyor. Bir farın ışığı duvarda gölgemizi çizdi. İyice yapışık iki gölgeydi. Bir gölgeydi daha doğrusu.

Sonra pencerede yağmurun sesi. Karşı arsada çocuklar oynuyor. Kanapelerde genç kızlar delikanlılarla oturuyorlar. Yağmur onlara

değmiyor sanki. Bir genç kız ayakta sevgilisiyle öpüşüyor. Salıncaklarda bereli minikler. Camda buhar var. Bir iki bildik adı yazıyorum. Ama kendi adımı hatırlamıyorum. Nerdeyim? Kaçıncı kattayım? Hasır koltuğa oturuyorum. Yağmur, yaşamımdan gelip geçen nice yağmurları hatırlatmıyor, başka çeşit bir yağmur bu. Kişiyi anılarına götürmüyor. Sıkı sıkıya yaşadığı ânın içinde tutuyor. Kopmuyorum yaşamımdan. İlk defa oluyor bu. Bir pencere önünde yağmuru seyrediyor, gene de geçmişe dönmüyorum. Zamanı duyuyorum. Hazmedilmeyen ağır bir gıda gibi. Boğazımda takılıp kalan bu nesne... Yağmur iyice azdı. Çocuklar kaçışıyor. Sevgililer ağacın dibinde, ayakta hep. Kızın saçlarından sular damlıyor. Delikanlı yanaklarını öpüyor. Suyu içiyor. Ne hoştur kimbilir o damlalar? «Gelsene!» diyor bir ses. Dönüyorum uyanmış. Yorganı bir tekmede fırlatıyor. Dağınık bir yataktan güzel, ne olabilir? Uykulu gözler, çapaklı. Bacakları kalçaya kadar açıkta. «Terledim.» diyor. Örtüyor yorganı tekrar. Yastıktan doğrulup bana bakıyor. Pencereye dönüyorum. «Ne var pencerede?» diyor. «Yanıma gelsene». Yatak iki adım ötede. Çok ufak bir oda bu. Bir yatak, bir dolap, bir ayna, bir lavabo. Yatağın kenarına ilişiyorum. Gözlerime bakıyor. İşte o zaman geçmişe gidiyorum. Ne çok baktım bu gözlere! Ne çok kendimi buldum, yitirdim! Anlamıyor. Başka şeyler düşündüm sanıyor. İçimde bir ihtiras alevi tutuştu sanıyor. Hep böyle sandı. Tersine anlamlar verdi davranışlarıma. Varsın, öyle bilsin, öyle sansın. Alnından öpüyorum, çenesini kaldırıyor. Dudaklarım de-

ğiyor dudaklarına. Ağzı açılıyor, bir uçuruma düşer gibiyim. Yatak çöküyor, yorgan düşüyor yere. Bacakları yılanlar gibi kıvranıyor. «Perde açık» diyor. Karşıki otelin penceresinden baksalar görürler. «Yağmur gizler bizi diyor. Gizlemesin isterse». Ama pencere aralık, yağmur damlaları giriyor. Çıplak ayaklarla kalkıp kapatıyorum. Pencereden dışarıya bakıyorum. Sevgililer yürüyor. Parktan çıktılar. Sanki yağmur falan yok. Kararlarını vermişler. Nereye böyle? Belki bir odaya, belki de bir pencere önüne. Sonra pencereyi örtecekler. Sonra da birlikte bir uçuruma düşecekler. Şimşekler çakıyor. Onları göremiyorum. Ne anısız yağmur bu böyle? Niye eski yağmurları düşlerimde canlandırmıyor? Yağmurlu anıları niye hatırlamıyorum? Sanki yağmuru hayatımda ilk defa görüyorum. Artık yağmur dedin mi, hep bu otel odasını, bu pencereyi, bu yatağı hatırlıyacağım. Pencere zor örtülüyor, şişmiş. Vuruyorum iyice. Tamam. Karşı otelin penceresinden şişman bir kadın bakıp bakıp gülüyor. Dikkat etse yatağı da görecek. Camı iyice hohladım ,buhardan bir perde yaptım.Görmesin, kimse görmesin. Yatak bir uçurum. Düşüyoruz elele. Gidiyoruz Kâh ışığa, kâh karanlığa çıkarak...

Kirli bir odadayım. Badanaları dökülmüş bir sarı duvar. Bir de resim var. Çok güzel bir kız gülüyor. Uzun saçlı. Sapsarı. Bembeyaz dişleriyle yıllar önceki canlılığı yaşatıyor. Pencere yukarıya doğru kaldırılır çeşitten. Camdan bir çatlak. Hafif bir rüzgâr geliyor. Keskin bir bıçak gibi yüzüme çarpıyor. Başımı geriye çe-

virmek istemiyorum. Hep böyle durmalıyım Çatlak camın ardından karşı pencereleri seyretmeliyim. Bir balkon görüyorum. Ufacık bir balkon. Belki de yıllardır kimse çıkmamış. Kapısı da yok. İşe yaramıyan bir nesnenin acısı... Balkonluğunu duymıyan bir balkon... Ne olur pencereden biri atlasa, balkonun parmaklıklarına dayanıp sokağı seyretse. Ne görecek? Hiç! Pencereden ne görülürse onu. Ama olsun, bu balkona biri çıkmalı. Soracağım, «Karşıda kim oturuyor?» diye. Kuşkulanacak. Neler neler sezecek? Gitmeliyim, o balkona ilk çıkan insan ben olmalıyım. Alt kat pencerelerinden de arada bir başlar gelip geçiyor. Saat kaç acaba? Durmuş saatler de insansız balkonlardan daha acınmıya değer... Belki de uyanmadı daha. Şu anda eli dışarı sakmıştır. Bacakları tortoptur. Sırtı da azıcık terlemiştir. Bir tutam saç gözlerine düşmüş. Uyanır uyanmaz ilkin kaşlarını çatar. Sonra güler birden. Niye önce o korku, ardından o sevinç. Hep düşünürüm. Uyanır uyanmaz öyleyiz. Bir korku duyarız. Nedendir o korku? Belki de başka bir dünyadan çıkıp geldiğimiz için. Gerçek dışından geri dönebildiğimiz için. Uykudan kalkan insan yabancı bir evrenden çıkmışa benzer. Bu yüzden birden şaşırır, ürker. Sonra anlar ki hep o bildik, eski, gene de vazgeçilmez dünyamıza ayak basmıştır. Korkusundan sıyrılır, bir acılık duyar, ardından da bir sevinç. Sevinilecek bir yanı yok bunun. Her sabah hep aynı duygularla uyanmak. Durmaksızın acıyla sevinç arasında kendini oyalamak... Bir yorgan sıyrıldı. Uyandı galiba. Bir sigara içsem. Çok mu erken? Pencereden henüz bir-

şey anlaşılmıyor. Hava ıslak, sisli birazcık da. Gece de öyleydi. Sisin içinde birbirimizi yitiriyorduk. Elele tutuşmuştuk. Her adımda bir çukura batıyorduk. Koluma girmişti sımsıkı. Uzun topuklarla yürümek! Ne olur çıplak ayakla yürüsen demiştim. «Çamur olmasa.» demişti. Vıcık vıcıktı kaldırımlar. Yağmur iki gündür dinlememişti. «Bu sis iyi havanın öncüsü.» demiştim. Konuşacak şeyler aramıştım. İlle de birşeyler konuşmalıydık. Anılardan söz açıyordum. Hiç gereği yokken bir filme atlıyordum. Kendi sözlerimin içinden çıkamıyordum. Birşey anlamıyordu. Gözlerime bakıyordu görmeden. Koluma sıkı sıkı tutunuyordu. Şubat ayındaydık. Yıllardan hangi yıldı, kimbilir? Sokaklar boştu, lambalar erkenden söndürülüyordu. Fırınların önünde halk biribirini çiğniyordu. Çevremizden kopmuştuk. Yalnız kendimiz için yaşıyorduk. İki kişilik bir evrende. Bu evreni biz kurmuştuk. Bizimle var olmuştu. Ayrı bir toplum, ayrı bir çevre, ayrı bir hava... Sabah başkaydı geceden. Geceyi hatırlamak istemiyordum. Bu pis odayı, bu yalınkat yatağı, bu kırık camı. Evrenimiz tuz buz oldu birden. O da anladı. Daha eli elime değerken. Gözlerimin ta içine bakarken. Boştu ayrı evren düşleri. Kopamıyorduk. Ayrılamıyorduk. İstesek de istemesek de. Yere çakılıydık. Bir odanın içindeydik. Bir pencerenin önündeydik... Güneş yoktu bugün. Duvarda garip bir örümcek. Dün gece duvarın bir köşesindeydi o örümcek. Anlamış mıydı odada olup biteni? Seyretmiş miydi sevisiz sevişmeleri? Kendini aldatmaları. Düşlerde bir gerçek ara-

maları. Kayıtsız kayıtsız gitti, bir köşeye gizlendi. Kişioğlu gizlenecek bir köşe de bulamıyordu. Hep orta yerdeydi. Hep çıplak. Hep başkalarının gözü önünde. Koluyla, dirseğiyle başkalarına değinme halinde... Uykulu bir odaydı bu. Ter kokan. Tek isteğim kaçmaktı. Kaçmak, odadan, kendimden, şu balkondan, örümcekten...

Yüzlerce oda, pencere birbirine karışmış. Hepsinin bir öyküsü var. Her birinde ayrı bir kişi yaşamış. Ortak anılar bırakmış. Kişiler geçiyor. Bir kişi içinde nice kişiler geçiyor. Odalar, pencereler, anılar kalıyor kişiler geçtikçe. Bir başlarına. Yalnız, boş unutulmuş. Yalanı, doğrusu karmakarışık. Bu odalarda yaşadım mı? Bu pencerelerden baktım mı? Ben miyim o odalarda geçen, soluk alan, seven, üzülen. O pencere camlarına adlar yazan. Odalarda geçen şey elle tutulmaz, gözle görülmezdi. Kişiyi azar azar yok ederdi. Kişiler gider odalar, pencereler kalırdı. Bu kadarcıktı hepsi.

ASLI ÇIKMAZI

«Ben yaşadığımı seni düşünmekle duyuyorum» demek istiyordu. «Sen varsın diye hayatın bir anlamı var» demek istiyordu. «Günlerin sürekli olarak geçip gidişi o günlerin ardından gelecek günlerin içinde sen bulunacağın için önemsiz» demek istiyordu. «Sen yokken yaşamıyorum, bomboşum, canlı olduğunu sanan bir kuklayım. Soluk alıp veren, konuşan, gezen, dolaşan, gereksiz işlerle vakit öldüren bir kukla» demek istiyordu. «Hayat senin gülümsiyen bakışını gördükten sonra başladı. Yaşadığın bir şehirde bulunmak mutluluğu bile yeter insana.» demek istiyordu. «Elini tutayım, sana dokunayım. Var oluşumun kuşkusunu ortadan kaldırabilmek için gereklisin!» demek istiyordu. «Gençsin sen, bense yaşlıyım, çirkinim.»

Evrenler var aramızda. Türlü bağlar var. Çeşitli sınırlar var. Yıllar, yıllar var» demek istiyordu. «Sen erişilmesi zor bir duygu ve düş kaynağısın» demek istiyordu. «Seninle kimsesiz bir gazinoda bir saatimi başbaşa geçirmek, iki caz plâğı dinlemek, şiir okumak, şundan bundan söz etmek. Sadece bunlar. Bu

kadarcık mutluluklar...» demek istiyordu. «Ayda bir benim için giyin, benim için süslen, benim için sokaklardan geç, benim için çevrendeki insanların bakışlarından ürk, benim için uzun merdivenler çık, benim için, yalnız benim için bana gel!» demek istiyordu...

Biliyordu, bir tekini bile söyliyemiyeceğini. İçinde başı ezilmez bir duygu yetmez diyordu, seviye yetmez bunlar, sevi olamaz, sevi yaratılamaz bu kadarcıkla. Kişi yetinemez bu kadarcık şeyle. O senin olmalı. Gece gündüz. Hep. Süresiz. Ya öyle, ya hiç. Bileceksin, her yönüyle tanıyacaksın. Sabahları nasıl kalkacaktı yataktan? Gözlerini nasıl uğuşturacaktı? Yorganın kenarından sarkan sol bacağı loş odanın içinde nasıl görünecekti? Saçları ilk güneş ışınları altında nasıl yanıp yanıp sönecekti?.. Bilmek gerek bunları. Yaşamak gerek. Tatmak gerek. Sonra, sonra geceleri bir balkonda, bir deniz kıyısında evren kurmalı. Onu çeşit çeşit elbiselerle görmeli. Çeşit çeşit elbiseleri giyip çıkardıktan sonraki hallerini tanımalı. Her bir hali için ayrı bir düş kurmalı... Bir kadınla özel bir evren yaratmak böyle olurdu ancak. Yoksa ayda bir senin için sokağa çıksın, senin için uzun merdivenleri tırmansın, küçük, tozlu, loş bir odada bir iki saat kaldıktan sonra çıkıp gitsin... Olmazdı böyle şey. Buna sevi denebilir miydi? Boşunaydı. Boşuna tutkuları, çılgınlık özlemleri.

Karşısındaydı Aslı. Gözlerini gözlerinden ayırmıyordu hiç. Eli elinde. Bir adım ötesinde-

ki sandalyede. Diyeceklerini unuttu. Hiç birini söyliyemedi. Odaya baktı. Dört beyazımsı duvar. Yer yer kireçleri dökülmüş. Küçük pencerenin dışında ağacın en yüksek dalları. Çıtırdıyan yapraklar. Bir serçe cama konup kaçtı. Aslı kahvesini içti.

«Fal bakalım.» dedi.

«İstemem.»

Hem yakındı ona, hem uzak. Bir süre sustu. İkisi de. Sanki Aslı bir gemiye, ya da bir uçağa binmişti. Boyuna uzaklaşıyordu, boyuna engine, bulutlara doğru açılıyordu. Uzatıp elini tutamıyordu. Bu güçten yoksundu. Gözü önünde yitip gidecek bir seviyi tutamıyordu, önliyemiyordu. Bırakıyordu özgürlüğüne.

«Ben erken gideceğim» dedi.

«Gene mi?»

«Gene.»

Hep böyle derdi zaten. Ne yapsa giremiyordu Aslı'nın dünyasına. Sezinliyordu bir şeyler. Birçok şeyler. Ama kesin değildi hiçbiri. Bir sevi olabilir miydi bu? Bu soru bile gülünçtü. Güldürüyordu kişiyi. Hem güldürüp, hem ağlatıyordu içten içe. Ne bulabilirdi Aslı kendinde? Yaşamanın yıprattığı adamda. Aydınlık çağını yaşıyan Aslı çevresine mutluluk saçan bir yaratıktı. Gençliği, güzelliği ele geçmez bir düşün izlenimini veriyordu. Aslı'sız bir düş, gerçekten bir düş olamaz gibiydi. Bütün düşler, bütün seviler içinde ondan bir şeyler bulunurdu, bulunmalıydı. Şarttı

bu. Seviler, düşler ancak Aslı'nın bakışıyle, gülüşiyle anlama kavuşurdu.

«Söylemiyorsun» dedi.

«Neyi?»

«İşte söylemiyorsun.»

Aslı'sızken söyliyecek o kadar çok söz vardı ki! Nice düşler, istekler. Ama şimdi dalıp dalıp gidiyordu ötelere. Bilemiyordu konuşmasını. Kelimeler, gerekli kelimeler dilinden kaçıyordu. Tutamıyordu onları. Bir utanç duygusu içini yakıyordu hep. Aslı, başını yana eğmişti azıcık. Pencereden sokağa bakıyordu. Ağacın üst dallarında kuşlar vardı. Bir o dala bir bu dala konuyorlardı. Aşağıda ise sokağın her günkü tatsız serüveni. Karşı evlerde nice değişik, ama birbirine eş yaşamalar... Pencerelerden biri açıldı, bir kadın aşağıya bir sepet sarkıttı. Aslı da sokağın yaşamasına dalmış gitmişti. Çok sürmedi birden erkeğe dönüverdi. Kulaklarındaki ince uzun yeşil küpeler sallandı. Ta gözlerinin içine baktı. Sonra güldü. Elini tuttu, sıktı.

«Ne güzel şey bu.» dedi.

Laf olsun diye konuşmuştu. Ama belki de değildi. Bir başka anlam vardı. Elini uzattı. Yakasındaki iğneyi düzeltti. Şaha kalkmış bir at bir saray arabasına koşuluydu. Küçücük bir iğneydi. Ama at da araba da öylesine canlıydı ki!.. Bir masal dünyasına götürdü bu şahlanmış at onu. Külkedisi masalına benziyen bir öykü kurdu birden. Küçücük bir kız birden büyüyüvermişti. Şehzadeleri, prensleri çılgına çevirmişti. Ama kimse, kimse ona söz geçire-

miyordu, kimse ona el süremiyordu. O külkedisi, tek bir insanı seviyordu. Onu bulmak, ona kavuşmak için şaha kalkmış atını arabasına koşuyordu. Onunla buluşmaya geliyordu. Şehrin bilinmez bir köşesinde yüksek merdivenlerle çıkılan bir odada ona kavuşuyordu. Gerçeğine, inanılması zor masallardandı bu. Kendi gerçekleri de masal gibiydi. Aslı, külkedisi gibi şu kapıdan çıktıktan, şu merdivenlerden indikten sonra yoktu. Yok olacaktı. Yok oluyordu. Onun var oluşuna, var olduğuna nasıl inanabilirdi? Hem var mıydı Aslı? Şimdi bile bu kuşkuyu silebilir miydi? Atı parmaklarıyla okşadı.

«Sana benziyor bu at» dedi.

«Nesi?»

«Hırçınlığı, düşçülüğü.»

Aslı «Niye?» diye sormadı. Belki o da kendi içinden bu benzetişi beğenmişti. Konuşmak istiyordu. Bir şeyleri açıklamak, kendine, ona inandırmak. Yapamadı ama. Tıkanıp kaldı kelimeler. Zaman akıyordu. Boşuna, anlamsızca. Hiç bir gün yoktu bu boşuna akan zamanı durduracak. Ona anlam katacak. Yön verecek. İki eli yanına düşük ona uyacaktı, bırakacaktı kendini.

«Canınız mı sıkılıyor bugün?» dedi Aslı.

Sesi değil de bakışları alaycıydı. Eğleniyordu. Niçin?

«Ben sizi sıktım.»

Erkek birden:

«Bu böyle gidemez!» dedi. «Bir sonu olacak bunun. Sonu.»

Vazgeçti. Elini uzattı. Aslı geri çekildi. Boşluk büyüdü. Evren kadar oldu boşluk. Genişledi, uzadı, yayıldı. Birer zerre oldular o boşluğun içinde. Artık hiç bir şeyin önemi kalmamıştı. Ne seviler vardı, ne de vazgeçilmez kişiler, kadınlar, erkekler, dostluklar, yakınlıklar..

«Ben sizin dostunuzum» dedi.

Dostluk muydu sadece istediği. Değildi. Dostluk değildi istenen. Elle tutulur, gözle görülür bir şeyler özlüyordu. Yalnız sözler, uçup giden davranışlar, duygular, düşler değil. Karşısında boyasız dudaklar görüyordu. İncecik dişler. Saçlar. Kalkıp inen bir göğüs... Hepsini istiyordu. Geceler gündüzler dolusu. Yıllarca süren bir zaman için.. Dostluk neydi ki!.. Bir havaydı. Hava istemiyordu. Bıkmıştı havadan. Gereksiz sözlerden. Kalkmak, bu ince vücudu kollarına almak. Öte yandan bağlılıklar, koparılmıyan, unutulmıyan, kendini unutturmıyan ödevler...

Aslı yakınlığını, dostluğunu, açıklayan bir konuşma yaptı. Hep böyle kalmalılardı. Böyle yakın, dost. Sevilerin çıkmazına kendilerini kaptırmamalılardı. Çıkmazdan kim kurtulabilirdi. Çıkmazlarda dolaşmasını sevmezdi, Aslı. Gereksiz bulurdu. Nice nice şeyler söyledi Biri bile aklında kalmadı. Sonra kendisi de konuştu. Nice nice şeyler. Onlardan da hatırında birşey kalmadı. Hepsi uçup gitti. Biliyordu Aslı'nın da, kendisinin de söyledikleri boşunaydı. Sözler gerçekleri yok edemezdi. Ger-

çekler düşlere boyun eğdirirdi daima. Eğdirecekti. Yaşamak denen çirkin oyunda yenik düşen hep düşlerdi.

«Ben gidiyorum» dedi.

Sesinde kızgınlık, darılma, acı var mıydı? Bu kadar çok konuşmaktan gelen bir yorgunluk... Çıkmazlarda kalan bir sevinin, sevi olmamak için çırpınan bir duygunun, bir tutkunun verdiği yıkıcılık... Çıkmazın dibine varana kadar her şey iyiydi, hoştu. Ama dibinden geriye dönüş. İşte dayanılmaz olanı buydu.

«Bir çıkmazdayız.» dedi. Birden gülmek geldi içinden. «Bir sevi çıkmazdı bu. Beni seviyorsun. Ben de seni diyelim.. Ama çıkmazdayız sonunda. Arada aşılmaz uzaklık, ya da yakınlık. Çıkmaz ama...»

Hoşuna gitti:

«Aslı çıkmazı bu» dedi. «Daha iyi değil mi?»

«Aslı çıkmazı..»

Bu çıkmazdan hiç çıkmasam diyordu içinden. Aslı çıkmazında ömrüm yitip gitse. O çıkmazın duvarlarına başımı vura vura yaşasam, ölsem. Yanyana, birlikte, bir kişi gibi. Ama Aslı dayanabilir miydi? Dostluk adını verdiği bir seviye bu kadar bağlı kalabilir miydi? Seviler ise bir düş değil miydiler? Uyanıncaya kadar güzel gerçek, çekici olan bir şey.

Kalktı. Pencereye kadar yürüdü. Şimdi şu yoldan gidecekti. Şu köşede kaybolacaktı. Bir köprüyü geçecekti. Bir vapura binecekti. Belki arkadaşlarına rastlıyacaktı. Semt delikanlıları

laf atacaklardı. Biri ta yanına kadar sokulacaktı, bir şeyler söyliyecekti. Belki de gülecekti ona. Sonra kıyı yolundan evine yürüyecekti. Ufacık bir oda içinde bıraktığı adamı düşünecek miydi? Düşünse ne olurdu sanki... Hep düşler içinde geçecekti bu sevi. Bu sevi serüveni. Hiç bir zaman gerçekleşemiyecekti. Öyleyse boşuna. Anlamsız.

«Aslı, çıkmazdan çıkıyor.» dedi. «Kendi çıkmazından...»

Döndü, erkeğe yaklaştı. Saçlarını okşadı. Ekledi:

«Şimdilik.»

Belki gene dönecekti. O çıkmazın havasını özliyecekti bir gün. Çıkmaz bir sevinin kısacık süresi boyunca bir serüven mutluluğu yaşamak istiyecekti. Yaşıyacaktı, yaşatacaktı. Aslı çıkmazı hep sürüp gidecekti. Düşler durdukça. Kısacası, kişi var oldukça...

HALİÇ RÜZGÂRI

Kolundan çıkmalıyım. Vücudunun bana değmesini önlemeliğim. Konuyu değiştirmeliyim. Âşklar, âşklar, aşklar. Niye hep bunları konuşuyoruz? Sözde gülerek, eğlenerek. Ama hep bu. Aşklarımı, soruyor, âşklarını anlatıyor...

«Sonra bir daha karşıma çıkmadı. Ali ile görmüş beni bir gün. Artık hep uzaktan, ama çok uzaktan baktı. Evli bir kadındım artık. Ama hani biraz gülümseyecek olsam, biraz ilgilenecek olsam...»

Bitirdi eski hikâyesini. Kaçıncıydı bu gece anlattığı? Ali ile evlenmeden önce bir hukuk öğrencisi varmış, her gün ardındaymış gölgesi gibi. En umulmadık yerde çıkarmış karşısına. «Çoktandır görmedim hiç. Merak etmeye başladım. Ne oldu diye belki gerçek bir sevgili buldu sonunda!»

Güldü. Koluma daha sıkı sarıldı.

Sıcaktı hava. İstanbul'un bir Temmuz gecesi. Gökte yarım bir ay. Beş on yıldız. Yokuşta ayağı kaydı birden, belinden tuttum. Saçları ağzıma girdi. «Ayağım incindi.» dedi. Eğildim, ayakkabısını çıkardım, ovdum bileğini. Dayandı iyice bana. «Yukarısı» dedi. Bilekten yukarı kaydı ellerim. Çıplak bacaklarının tüyleri.. «Herhalde daha yukarısı incin-

medi» dedim gülerek. Daha çok dayanıyor şimdi. «Geçer birazdan» dedi. «Köprünün parmaklıklarına dayansak biraz...»

Köprüye varmışız. Tek tük gelip geçenler. Otomobiller otobüsler. Haliç iki yanımızda kapkara. Mavnalar, motorlar, kayıklar uykuda. Suları seyrediyoruz yanyana. Ali ile ne çok geçtik burdan! Eski geceleri hatırlıyorum.

«Yok. Ali'nin adını anma!» diyor. «Bu. Ali'siz gecelerimden benim.» Ali'siz bir gece. Ama her kelimede, her davranışta Ali var. Bakmıyor bana. Yaklaşan küçük bir motoru gösteriyor. «İçinde kimse yok mu baksana?» Kendi kendine giden hayal bir motor. Belki de halatı koptu açıldı denize. Geçer köprülerin altından, açılır Marmara'ya, oradan Akdeniz'e ya da Karadeniz'e. «İstersen Okyanus'a kadar gitsin ha!»

Aşk konusunu bitirdik diye seviniyorum. Doğrusu hiçbir eski aşkımı hatırlamıyorum şimdi. Bir an önce bitsin bu gece, bu köprü, bu yol...

«Ne tatlı rüzgârı var Haliç'in.»

«Haliç'in mi?»

«Başka yerde yoktur bu çeşit rüzgâr.»

Gülüyorum. İstanbul'un rüzgârı bu.

«Hayır, hayır Haliç'in Her zaman esmez bu, başka yerlerde de esmez, ancak geceyarıları Haliç'ten kopar.»

Derin bir soluk alıyor. Göğüsleri dikleşiyor. Çıplak kollarında bir ürperiş. Sokuluyor biraz daha.

«Üşüyeceksin!»

«Sen hiç Haliç'ten sandalla geçtin mi?»

«Çok. Bilirsin ilk defa sen, ben, Ali üçümüz geçmiştik.»

Somurtuyor. Gene Ali!.. Sayfalar dönüyor gerilere doğru. Yılların ardındayım. Ali'yi görüyorum o günlerdeki haliyle. Bembeyaz dişleri, kapkara saçları. Elinde dergiler, kitaplar. Yanında genç bir kızla geliyor çalıştığım gazeteye. Esmer, ince bir kız. «Sevim» diyor. Yemeğe gidişimiz, köfteler, ayranlar. Sirkeci'den Köprü'ye kadar yürüyüşümüz. Beyoğlu'na çıkıp sinemaya gideceğiz. Sevim «Dolmuşla gidelim» diyor. Atlıyoruz eski zaman kalyonlarının küçültülmüşüne benzeyen bir dolmuş kayığına. Onar kuruş veriyoruz... Kaç yıl geçti? Belki on, belki yüz. Bu gece karıştırıyorum yılları, kişileri, olayları. Hepsini.

«Sonra siz de alıştınız dolmuş kayıklarına demek?» diyor. «Ali'siz bir gece istiyorum. Bir daha adını anma onun.»

İki gündür Ali'yi çok savundum. Ali bendim sanki. Ali oldum Ali'yi savuna savuna. Kocasıydım, bana darılmıştı, kalkmış Ankara'dan gelmişti. Ardından uçağa atlamıştım, onu Beyoğlu'nda eski arkadaşlar çevresinde bulmuştum Bütün gün grup halinde dolaşmıştık. Adaya gitmiştik, yüzmüştük, yemek yemiştik, şarap içmiştik. Çamlarda dolaşmıştık, dereden tepeden konuşmuştuk. Yavaş yavaş konuya girmiştim. Ali'siz olamıyacağını, Ali'siz bir dünyada yaşayamayacağını, Ali'nin de onsuz, onun sesi, havası, gülüşü, kızışı olmadan Ali sayılmayacağını...

Ama ben gerçekte Ali değildim ki! Savunmasını yapayım derken gereğinden çok mu Ali oldum? Bunu az önce anladım işte. Tepedeki bankta oturup Haliç'i seyrederken bir iğne gibi battı acayip bir duygu. Sonra yokuştan inerken. Kolları kollarıma değince, vücudunun ağırlığını duyunca, Ali'den önceki aşklarını anlatmaya başlayınca...

«Bilir mi Ali bu eski aşklarını?» dedim.
«Bazılarını.» «Şu sonuncuyu?»
«Bilmez.»
«Var mı başka bilmediği?»
Parmağını gözünün alt kapağına götürdü: «Pışt oğlum, gizli yönleri vardır kadınların, yaz bunu koca kafana! Hem bırak Ali'yi Veli'yi. Bir daha bahsedersen seni bırakır giderim.»

Bir süre sustuk. Arada bir acayip bir rüzgâr esiyordu bize doğru. Kaç kez bu parmaklıklara dayanıp kendimi, hayatımı düşünmüştüm. Şu gündelik yaşamanın dışına kaçış yolları olup olmadığını. Bir kadının, bir genç, kızın beni yepyeni bir kişiliğe kavuşturup kavuşturamıyacağını... Bir defasında..

«Bir defasında şurdan kendimi atmak istemiştim» dedi. Birkaç adım yürüdük. Köprünün tam ortasındaydık. «Tam şuradan...»
«Niye?»
«İşte.»
«Aşk mı?»
«Bıkkınlık belki de.»
«Haydi canım geceyarısı tutmuş saçmalıyoruz, duyan olsa deli der.»

Bir şarkı tutturdu hafiften. Anlaşılmıyordu sözleri. Bir defasında ben de şurada durmuştum, ölmek istememiştim, hiçbir zaman ölmeyi aklımdan geçirmedim. Yaşamakla ölmenin dışında bir şey. Hep o «bir şey» i aradım durdum. Şiirlerde, şarkılarda, kadınlarda. Burda durmuştum. Kendi içimde tutunacak bir dal aramıştım. «O istese herşey olabilirdi» demiştim bir gece. Gene böyle Haliç'ten esen rüzgâra kendimi kaptırmış...

«O kızı mı hatırladın?» dedi.

Tanıyordu. Görmüştü bizi «O kızdan sana hayır gelmez.» demişti. Ne çok kızmıştım. Benim için herşeydi o günlerde! Kimse onu kötüleyemezdi. «Hatırladın mı, nasıl kızmıştın bana? Yalan mıymış? Daha iyisini bulunca..»

«Of, yeter, dedim, aşksız bir dünyada yaşasak biraz da..»

«Olur mu öyle şey, insan varsa herşey var, âşk da var.»

«Ya da bizim aşk sandığımız bir şey.»

Yürümeye başladık gene. Rüzgâr dokunup dokunup geçiyordu arada. Kolumdan çıkmıştı, bir adım önümdeydi. Nedendi, şimdi de koluma girmesi için korkunç bir istek duyduğum? Teni tenime değsin, elini tutayım, parmaklarımla ezeyim parmaklarını. Arkadaşımın karısıydı. Arkadaşımdı. Kadınlığı değildi önemli olan, dostluğuydu. O güne dek, az önceye dek. Ama bu rüzgâr, bu Haliç rüzgârı birşeyleri değiştirdi! Bekliyorum gelsin koluma girsin. Gelmiyor, uzaktan Haliç'i seyrediyor.

«Hep isterim bu kıyıları adım adım dolaşmayı..»

«Geceleri... Gündüzleri görsen sevmezsin ki!»

«Niye?»

«Fakir evler sokaklar, fabrikalar, işten dönenler işe, gidenler..»

Geceydi çirkinlikleri örten. «Hem gündüz esmez bu rüzgâr. Her yerdeki rüzgâr vardır burda da.»

«Sigara versene» dedi.

Uzattım kibriti yakamadım bir türlü. Bu rüzgâr, Haliç'in bu çılgınlıklar getiren, anıları söküp atan rüzgârı...

Sigara içişini seyretmek hoşuma giderdi. İlk karşılaştığım günden bu yana. Ali ile karşılıklı içerlerdi. Bakardım ikisine. Herşeylerini bilirdim. Nikâhlarında bulundum. Ankara'ya giderlerken yolcu ettim. Başka şeylerini de bilirdim. Sevim'in Ali'nin odasına ilk geldiği akşamı meselâ... Beyoğlu'ndaydık. Tiyatrodan çıkmıştık. Ali'nin odasına geldik yağmur altında hızla koşarak. Hemen sobayı yaktık. Plâklar çaldık, şiirler okuduk, tartıştık. Geceyarısı oldu. Sevim uzanmıştı divana, eve gitmeyecek gibiydi. Ben kalktım. Sevim o geceyi Ali'de geçirmiş. Sonra, gündüzleri de geldi o eve Sevim. Nedense Sevim'in Ali'nin odasına ilk geldiği gece kafamın içinde. Yeşil bir mantosu vardı. Mavi bir kazağı. Nelerden konuştuk o gece, hepsini hatırlıyorum. Üniversitedeki derslerden, bir tiyatro eserinden, benim yazdığım romandan...

«Ali çok üzgündür.» dedim.

«Ali'nin de, senin de...» dedi.

Hızlı hızlı yürüdü. Yetişmek için koştum. Birden başkaları belirdi ardımızda. Kafayı çekmiş semt delikanlıları. Gariplerine gitti kaçan bir kadının ardından bir erkeğin koşması. Yetiştim, koluna girdim.

«Ali, yok» dedi.

«Peki, yok.»

Sarhoşlar tuhaf tuhaf baktılar geçerken Bir süre adımlarını bizimkine uydurdular.

«Sarıl belimden» dedi

Sarıldım. Nerdeyse öpüşecek gibiydik. Sarhoşlardan biri:

«Ulan ne kadınlar var be.» dedi. Yan sokağa saptılar.

«İki sevgiliye benzedik bir an.» dedim. Bir an... Ne kadar çok şeyle dolu olurdu bazan. Köprü gerimizde kaldı. Bizans kemerleri belirdi ilerde. Susuyordu. Birşey düşünüyor gibi. Bır şey arıyor gibi. Bir şey söyleyecek gibi...

«Beni sevmiştin. Değil mi?» dedi birden.

Ürperdim.

«Ali'nin odasına ilk geldiğim gece. Benden hoşlanıyordun.»

Takıldım: «Senin gibi bir kızı sevmemek mümkün mü?»

Başka konuya atladı. Ankara'dan nasıl geldiğini, annesinin nasıl şaşırdığını, kızlık odasında iki gece yattığını, bir gece de Ali'nin eski odasına gittiğini. Orada hatıralarıyla başbaşa.

«Çok içmedim oysa. Düşüncelerim dağılı-

yor gene de. Ali'nin odasında hayatımı düşündüm.»

O odanın bir anahtarı da bendeydi. Ali vermişti evlenince .«Kullanırsın.» demişti. Eşyaları, divanı, duvardaki resimleriyle, öylece duruyordu. Sevim'in ilk gece geldiği haliyle.

«Evet, bende de anahtarı var.» dedim.

«Ben de var. Eskiden beri vardı bilirsin.» dedi.

Konuşmadan konuşuyorduk artık. İkimiz de kendi içimizde.

«Bu gece orada kalacağım gene.» dedi.

«Geç oldu. Korkmaz mısın yalnız?»

«Yalnız mı?»

Bizans kemerinin altından geçtik. Rüzgârın tadı değişti. Gene içimde o tatsız duygu. Kolumdan çıkmalı, eli elime değmemeli... Ali var. Arkadaşım. Onun kocası. Uzakta. Ankara'da. Ama onun da, benim de içimde, yakınımızda. Bir yanda küçük bir oda. Tozlu eşyalar...

«O odaya birini götürdüm mü?» Soracak mı bunu? Sormasın, sormasın. Bir taksiye bindireyim tramvay yoluna çıkınca. Evine götüreyim. Yarın da alayım onu o evden. Trene bindirip Ali'nin yanına yolcu edeyim. Bitsin bu serüven. Dinsin bu Haliç rüzgârı, esmesin bir daha.

Sönük bir sokak fenerinin dibindeydik Avuçları terlemiş avuçlarımın içinde. Dudakları büyüdü gecede. Saçları süründü gene yüzüme.

«Yapmamalıyız.» dedim. Ama okşuyordum

saçlarını, omuzlarını tutuyordum. «Yapmamalıyız, yapma...»

Ali'siz bir dünyadaydık.

«İstiyordun bunu bütün gündür, istiyordun.»

Yolumuz o odaya doğruydu. Sokaklara saptık. Yıkılmış duvarlar. Burda bir okul vardı eskiden. Ali'yle birlikte kaçtığımız bir okul. Ali vardı her yanda. Sokaklarda, meydanlarda. Konuşmadan yürüyen iki insan. İki sevgili.

«Dönme geceyarısı evine.» dedi. «Kal benimle.»

Kapıdaydık.

«Gir.» dedi.

Pencereler karanlık. Uykuda bir dünya. Sessiz, rüzgârsız. Ali karşımda sanki. Sevim'in yanında. «İyi geceler.» diyor.

«Ali var ya.» dedim.

«Yok Ali.» dedi.

«Var, var.» Durdum, geceyi gösterdim elimle, yıldızları.

«Gecede var. Hem burda rüzgâr da yok bak. Orda kaldı, Haliç'te. Gelmesin ardımızdan.»

Rüzgârsız bir sokaktı burası. Uykulu, içkili bir kadın karşımdaki. Beni içeri doğru çeken. Koca apartman üstüme devriliyordu.

«Sen gir, uyu, yarın öğleyin seni meydan kahvesinde beklerim. Biletini alırız, akşam treniyle dönersin.»

Birşey diyemedi. Kapıyı hızla kapattı yü-

züme. Bir süre ne yapacağımı bilemedim. Bir sigara yaktım. İlk kibritte tutuştu. Ne iyiydi rüzgârsız sokaklar, rüzgârsız bir dünya! Bir solukta koştum caddeye kadar. Bir tramvay geçiyordu. Atladım. Bir soluk aldım. Huzurluydum, mutluydum. Tramvay birden hızlandı. Bir başka dünyaya götürmek istercesine... İnsanlar, olaylar, anılar silindi. Bütün rüzgârlar gerilerde kaldı. Ne kadar koşsa da Haliç'ten esen rüzgâr, yetişemezdi bana. Ama bekleyecekti pusuda, bir gece yarısı yolumu gözleyecek, karşıma dikilecekti. Ama şimdi yeşil tramvay rüzgârdan hızlıydı. Buydu önemli olan, anlamlı olan...

KİTAPLAR YALNIZLIĞI ÇOĞALTIR

Ne kadar çok kitabın varsa o kadar çok yalnızsın. Kim demiş en iyi dostlarım kitaplarımdır diye. Yalan yalan düpedüz. Kişinin en büyük düşmanıdır kitaplar. Yalnızlığını en iyi duyuran, hem de acı bir alayla...

Yatağımın yanında üç kitap yarı açık duruyor. Birini aldım. Ne diyor bakalım bay Romains. Bir karı kocayı anlatıyor. İlk gecelerini. Kadın kocasının vücudunu tanımak istiyor. Şöyle diyor. Vücutlarımızın birleşmesi ya çok güzel birşey olacak, ya da bundan müthiş bir iğrenme duyacağım. Böyle bir şeyi umursamıyan bir kadın değilim ben. Vermiyordu o gece kendini. İlkin vücudunu kocasına tanıtıyor, sonra da kocasının vücudunu tanımak istiyor. Az bu «tanımak» sözü. Keşfe çıkıyor demek daha doğru. Elleriyle, gözleriyle birbirlerinin vücudunda bir ülkeyi keşfeder gibi geziyorlardı. Bütün bir gece sürüyordu bu gezi. Bir gece sonra ne mi olacaktı? Orası daha sonraki sayfalarda olmalıydı. Ama okumadım. Kitabı attım bir yana. Bay Romains'e fena kızmıştım. Sırası mıydı böyle şeyler yazmanın. Yalnızlığımı daha çok duyurmanın.

Pencereye koştum. Sabah oluyordu hafif hafif. Sisler üflesen dağılacak gibiydi. Bir süre odada dolaştım. Ne yapacağımı bilmek istiyordum. Pazardı günlerden. Öyle hatırlıyordum. Pazar olmalıydı. Öyle istiyordum. Pazardı evet. Öyle karar vermiştim. Dünyanın her yerinde pazardı. Sabahtı. Ortalık sis içindeydi. Uzakta çok uzakta küçük bir evin ikinci katını düşünüyordum. O evi hiç görmemiştim. Nasıl bir evdi? Belki de tek katlıydı, belki de üç. Belki de bir apartman. Pencereleri yukarı doğru mu kalkıyordu, yana itilerek mi? Sis sık sık çöker miydi oraya da? Kar mı yağıyordu yoksa? Yok kar yağmamalıydı. Kar çok gerçek bir nesneydi. Sis gibi değildi. Kar yoktu orada... Penceredeydi, sise dalmıştı. Gecelikle, ayakları yumuşak halıda çıplak. O yumuşaklığı kendi parmak uçlarında duydum birden. Baş parmağım gıdıklandı. O odada da kitaplar var mıydı? Ne çeşit kitaplardı kimbilir? Sokak görülür mü acaba? Belki de yalnız karlı tepeler... İşte bir insan geçti. İlk sabah yolcusu. Ona yabancı...

Romains'i düştüğü yerden kaldırdım. Sayfaları çevirdim, çevirdim. Yeni evlilerin ilk gecelerini aradım. Ne çok edebiyat yapıyordu bu yazarlar. Kestirmeden gitmek diye birşey bilmiyorlardı. Nerdeydi o sayfalar, tamam. Gece değildi, öğleden sonraydı. Otelde odalarına çekilmişlerdi. Gene o vücut keşfi. Tepeden tırnağa kadar. Elbiseler öpüşlerle birlikte atılıyordu. «Ben mi biraz telâşlanıyordum, diye anlatıyordu serüvenin kişisi, yoksa Lucienne'e

mi uyuyordum? Çıplaklığı yayıldıkça yayıldı, rüzgâr önündeki saman âlevleri gibi. Şimdi en kadınca yerine varmıştım. İlk defa bu kokuyu içten içe titriyerek duyuyordum. Lucienne başımı elleriyle sıktı. Ona uydum. Ayaklarından memelerine kadar vücudunu son defa okşadıktan sonra dudaklarını buldum.»

Yazar elbiseleri attırdıkça attırıyordu kahramanlarına. Ama elbiselerin havada nasıl uçuştuklarını anlatmıyordu hiç. Oysa anlatmamalıydı. İlginç yön o vücutların içiçe olması değildi elbiselerin havada uçuşmasıydı. Kadının çorabı sandalyeye yapışıyordu. Erkeğin gömleği o çorabın üstüne gelip yerleşiyordu. Kadının iç çamaşırları erkeğinkinin altındaydı. Sütyenin ucu yastığa sıkışmıştı. Erkeğin ayak parmakları titriyordu arada. Aralık pencereden giren esin perdeleri kıpırdatıyordu. Romains bunları anlatmıyordu... Ben onları yatakta bıraktm. Odanın penceresine gittim. İçeriyi değil dışarıyı seyrettim. Küçük bir Fransız şehriydi. Gezecek yeri az bir taşra kasabası. Arada bir balayı için çiftler gelirdi. Ufacık bir otel. Otelcinin karısı kapının önünde güneşleniyordu. Sesleniyordu mutfaktaki kocasına: «Eylül güneşinden yararlanmalı Jerome!» Eski bir şezlonga uzanmıştı. Bir yandan da bonbon yiyordu. Bir kat yukarda olup bitenleri düşünüyor muydu? Belki de.. Bir kuş pencereye kondu. Bir an baktı perdenin kıpırdaşan aralığından. Romains'in romanına tanık oldu. Kadın o sırada şöyle diyordu: «Ben de eski zaman kadınları gibi erkeğime hayran-

lık duyuyordum.» Sonra eğilip erkeğini öpüyor, sırt üstü kendini bırakıyordu.

Hayır, hayır Romains'in romanı yalnızlığı geçirmiyor. Tekrar attım bir yana, gittim sobanın ardına. Divana uzandım. Tavanı, dört duvarı inceliyorum. Hiç seyretmemiştim daha önce. Hele kapı ne ilginç. Üstüne de bir çivi çakılmış. Ne diye, elbise asmak için mi? Hele soba ne gülünç! Bir insana benziyor. Sessiz bir vurdumduymaza. Perde, kitaplık, masa, koltuk da birer canlı yaratık. Deminden beri bana bakıp içten içe eğleniyorlar. Eşyasız bir odada oturmalı İnsanlardan beter bunlar. Konuşmadan, kıpırdamadan, düşünmeden neler neler anlatıyorlar. İnsan olur olmaz konuşur, korkulmaz konuşan canlıdan. Ama nesneler daha korkunç. Şu koltuk, şu divan beni sımsıkı sarabilir. Soba üzerime yürüyebilir. Duvardaki çiviler oklar gibi saldırabilir. Kitaplar sayfalarını tepemden aşağı boşaltabilir.

En iyisi plâk dinlemek. Pikapta Gershwin'in Rapsodyin Blues'u. Canavar düdükleri gibi. Eşyaları korkutuyor neyse. Beni alıyor götürüyor. Gershwin'e ait bir film görmüştüm eskiden. Bu rapsodiyi nasıl bestelediğini gösteriyordu. Bir kızı seviyordu, oysa kız onu sevmiyordu. Başka bir kız vardı onu seven, ama o da kızı sevmiyordu. Ne diye o kızı sevmez de sosyete dilberinin ardından koşar, ne diye? Hep böyledir. Mutluluk aranmak içindir sadece. Aranmak için, yakalamak için değil. Ele geçirilen şey mutluluk olmuyor, hayatın ken-

disi oluyor. Mutluluk diye birşey yok. Yaşayamadığımız bir hayatın anlamına veriyoruz bu adı. Yalan bir sözcük bu gerçekte. Yakıştırmışlar, uydurmuşlar. Yazarların işi gene. Mutluluk diye bir sözcük yaratmışlar. Gerçekte olmıyan bir anlamın karşılığı... Gershwin öyküsü piyano tuşlarında. Filmdeki öykü belki de uydurmaydı. Umutsuz bir sevisi falan yoktu. Film bu, öyle olmasa kim gidip seyreder. Plâk çala dursun kitaplığa gidiyorum. Gözlerimi kapatıp bir kitap çekmeli. İşte «Aşk Şiirleri Antolojisi» Çelemi simsiyah saçları olan bir Kunala'yı anlatıyor. Bu etler bir gün dökülecekmiş! «Bu etlerin arkasında güzelliklerin var -Benden başka kimse bilmiyecek.» Bu sevi şiiri değil, ölüm şiiri, hayat şiiri. Yok, sevi de yok yeryüzünde. Boş konular bunlar. Mutluluk, sevi hep uydurulmuş şeyler. Var olan ancak yaşam. Cinsel itilişlerle. Boşa giden günlerle, dökülecek etlerle sönecek gözlerle. Yazarın yazdığı da boş, şairin mırıldandığı da...

«Kitaplar insanların dostlarıdır» demişler. «Kitaplar yalnızlığı azaltır» demişler. Boşuna olmamalı bu sözler, bu eski sözler. Bir deneyden geçiyor, birçok deneylerden geçiyor hatta.. Gerswhin'in parçası bitiyor. Mutluluğu bulamamış bir kişi bu Gerswhin.. Gene bir kitap aldım. Ataç uçurtmalardan söz açmış. Hiç uçurtma uçurtmamış çocukluğunda. Annesi bırakmazmış. Günah dermiş. Beştaş da, oynatmazmış. Annesi öldüğünde üzülmüş ama uçurtma uçurabileceğini düşünerek bir bakıma se-

vinmiş. Bir gün kocaman bir uçurtma yapmışlar. «Bugün de gözümün önüne geliyor ne güzel şeydi. Havalandı, havalandı, sallandı göklerde.» Sonra babası duymuş. «Annen uçurtma uçurmanı istemezdi, uçuramazsın.» demiş. Yazar, bir gün diyor karışan kalmadı, ama ben de uçurtma uçuracak yaşı geçtim...

Nerde o yalnızlığı azaltan kitap! Yalnızlığımı büsbütün duydum yeniden. Hem de koskoca bir evrende bir başıma kalmışım gibi. Bilinmedik bir gezegende. Attım Ataç'ı da bir yana. Hepsi hepsi düşman. Gerswhin de, kitaplarda... Plâklar da, bir çeşit kitap zaten. Yazarlar, ha besteciler. Kişiye yalnızlığını unutturacak bir şey yok bu dünyada. Kişi hep yalnız olacak. Yanında kim olursa olsun. Sevgilisi de, karısı da, metresi de, dostu da, arkadaşı da... Onlar yalnızlığı duyururlar ancak. Kimse kurtulamaz boşluktan, yalnızlıktan. Ama kişiler yalnızlığı artırmazlar hiç değilse. Kitaplar onlardan beter. Hepsi insanlara yalnızlığı daha çok duyurmak için yazılmış. Daha da batırmak için. İnsanları seven kitap yazmaz, yaşamaya bakar, gezer, dolaşır, soluk alır, eğlenir...

Bahçeye çıkıyorum. Güneş sırtımı yakıyor. Sokaktan bir kız geçiyor. Uzun boylu, saçlarını tepesine toplamış. Nereye mi gidiyor? Yaşamaya. Kitaplardan, kitaplıklardan uzakta. Bir kuş tepemden geçti. Bir uçak boşlukta bir şeyler arıyor. Romains'in kişileri ne oldular acaba? Birbirlerinden hoşnut kaldılar mı? Mutlu-

luk denen uydurma duyguyu bir an için duydular mı?.. Girmeli eve, Romains'in kitabını bitirmeli. Sonra gene şiirler. Sonra başka kitaplar. Nasıl olsa bitip tükenmiyecek yalnızlığı daha da çoğaltmalı, daha da yoğunlaştırmalı... Evet. Bay Romains, sonra...

BOŞ SEVİ

Küçük bir penceresi vardı denizi gören. Vapurlar, sandallar, dalgalar hep onundu. Hep onundu mavili karalı gökyüzleri, yağmurlar, güneş ışınları. Onun için işlerdi tramvaylar, otomobiller. Çan sesleri, kornalar, esinler, dalga sesleri. Yeryüzünde kıpraşan, çırpınan ne varsa hep Aslı'nın dünyasına girsin, içinde yer etsin diyeydi. Kişiler, olaylar, görünüşler onda kazanırlardı gerçek anlamlarını. Onda kaybederlerdi çirkin yönlerini. Doğa o baktığı için renk renk değişirdi. Gözlerini kapatsa dıştan gelen bütün izlemleri bir kat daha güzelleşmiş olarak içinde seyrederdi. Olanca duyusuyla yaşardı Aslı. Yeryüzüne yakışmaz bir düş yaratığıydı. Nereye gitse, nereye baksa kişiliğiyle orasını başkalaştırırdı. Hayatın, yaşamanın tek bir anlamı, bir değeri varsa o da Aslı'nın içinde yaşamasıydı. Sanki bir rıhtım caddesi boyunca akşam üstleri yürümese, kalabalık vapurların güvertelerinde oturmasa, küçük penceresinden başını uzatıp denize bakmasa, bulutları bir bir seyretmese bu şehri bir acılık, bir boşluk örterdi. Şehrin aydınlığı ondan geliyordu. Kişinin mutluluğu, sevinci ondan. Aslı'ydı yaşamayı yaşama yapan. Nefes aldırıp

verdiren. Güldüren, konuşturan, şiirler yazdıran, romanlar doldurtan, Aslı'ydı İstanbulun güzelliği dedikleri. Sürüp gelen sürüp giden eşsizlikler, yücelikler. O var olduğu için yaşanırdı ancak. Ancak onunla yaşanır, onunla ölünürdü. Aşkın kendisiydi bir bakıma Aslı. Aşkın bir yönüydü. Kişileşmiş aşk anlamının kendisiydi...

Aslı'yı böyle düşünürdü hep. Genç bir İstanbul kızı olarak değil. Çeşitli anlamlar yüklü bir yaratık gibi. Onun yanındayken yalnız gözlerine, ellerine bakardı. Saçma sözler söylerdi. Ne diyeceğini şaşırırdı. Utanır sıkılırdı hiç yoktan. Yanı başında bulunması yeterdi. Aslı demesi yeterdi mutluluğuna. Elini tutması, yanında yürümesi, onu bir yerde beklemesi, geleceği dakikaların önü sıra onu yaşaması. Yüksek merdivenlerle çıkılan bir odada, basık tavanlara, dört yanı dolduran kitaplara bakarak beklerdi. Bazan bulutlu olurdu hava. Tam karşıdaki çınarın yapraklarına iri damlalar düşerdi. Lambayı yakardı. Sokak görünmezdi penceresinden. Hep yan yapının kara duvarı. Kargaların konup uçuştukları çınar. Bir kitap alır okumaya çalışırdı. Bir kâğıt çeker yazmak isterdi. Boştu tüm çabalar, boştu avuntu arayış. Odanın içinde ne ilişse gözüne, «Aslı» derdi. Aslı yolda, Aslı geliyor, Aslı tramvaydan indi, Aslı yazlık pabuçlarını giymiş, Aslı'nın sırtında sarı bir rop var, Aslı bir Paris şarkısı mırıldanıyor, Aslı alt kat merdivenlerinde, Aslı basamakları çıkıyor.. Beklerdi. Dünyadan kopmuş, uzaklaşmış. Adını sorsalar bilmezdi artık. Kim

olduğunu, ne aradığını, ne beklediğini. Beyaz bir kâğıda çizgiler çizerdi. Bu çizgilerde iç dünyanın karışık, dolaşık anlamsızlığı vardı. Ne yapacağını, ne edeceğini bilemiyen bir insanın boşluğunu dile getirişi. Camda kirli bir yüz görürdü. Eski tanıdık bir hayal. Utanırdı o yüzden. Yarı yaşında bir genç kızı bekleyen adamın acı gülünçlüğünü görürdü. Çektiği heyecan, telâş ne kadar gereksiz geliverirdi. Çok uzak yılların ötesinde unuttuğu duygular, izlemlerdi bunlar. Niye geri dönmüşlerdi? Niye gene onu sarmıştı, gecikmiş bir seviye onu itelemişti. Geçmişte sevileri, sevi sanılarını sevdiği kadınları hatırlamak isterdi. Onları yüzleriyle canlandıramazdı. Hepsi de Aslı'nın görünüşüne bürünürlerdi. Onun esmer yüzü, incecik, boyasız dudakları, yıldızlı gözleri, genç vücudu. Rüzgârlı sıcak havası. Ilıksı dudakları. Aslı sanki şu son üç dört yıl içinde gene kızlığa erişivermiş dünkü çocuk, dünkü ilkokul öğrencisi değildi. Aslı'yı ilkokula giderken, evinin önünde ip atlarken, top oynarken görürdü. Düşündeki bütün küçük kızların tümü Aslı'nın kişiliğini alırdı. Onun daha ilkokula gitmediği günlerde kendisinin gene böyle aşk tutkuları, aşk mutluluklarının üzüntüsü içinde yaşadığını düşünürdü. Bu düşüncelerle sıkıntısı artardı. Nasıl, olurdu bu? Nasıl sevebilirdi bu kız kendisini? Nasıl seviyor görünebilirdi? Ya kendisi, bu 18 yaşın güzelliğini, eşsizliğini nasıl kendisine mal etmeye kalkışabilirdi? Hayat ona karşıydı. Nesi varsa. Nesi yoksa. Geçmişi, kişiliği, eski anıları, bağları, zorunluklar, görenekler, gelenekler yasalar, alışkanlıklar. Hepsi,

hepsi, hepsi ona karşıydı. Aslı'yı ondan uzaklara iterdi. Kapı tıkırdardı birden. Aslı geliverirdi. Daracık oda genişlerdi. Sıcak elleri, dudakları. Kelimeleri, havası, gençliği. İstanbul'un, aşkın yıpranmıyan tazeliğini duyardı onda. Hazırladığı uzun sözleri unuturdu. Karşılıklı birer sandalye çekerlerdi. Aslı ona kendinden bahsederdi. Küçük günlerinden. Lise hayatından, evinden, annesinden, babasından, kendisine gelen mektuplardan. Sevi sözü etmemeye çalışırlardı. Sonuçsuzdu sevi sözleri. Sevinin kendisi. Çıkmazdı. Çıkmaza girmekti. En iyisi dostluktu. Dostluk havasını sürüp götürmek. Yapamazdı ama. Uzunca bir susuş uzardı. Aslı masanın çekmecelerini karıştırdı. Kitaplardan cümleler okur, beyaz kâğıtlara imzasını atardı. Sonra birden başını kaldırıp bakardı ona. Gülümseyiverirdi. Kulaklarındaki uzun küpeler titreşirdi. Kolundaki altın bileziği gün ışığını yansıtırdı. Onun mahzun gözlerindeki acıyı sezerdi. Elini tutardı, sıkardı. Erkek bazan çıkalım, bir vapura binelim, bir yerlere gidelim demek isterdi. Hep bu kapalı oda. Hep bu karanlık merdiven. Bu duvar. Bu masa. Kitaplar. Resimler. Hep bu odada oturmaya, bu gizli buluşmalarla yetinmeye, mahkûmdular. Açık hava sanki sevilerini, dostluklarını yok edecekti. Aslı burada yokken de onu hep şu masa başında otururken görüyordu. Ayak ayak üstüne atmış. Kalemle kâğıtlara bir şeyler çizerken. Nasıl olduysa bir defasında bomboş bir gazinoya gitmişlerdi. Denizi gören bir köşeye. Küçük cep defterini almış, yüzlerce defa ikisinin adını yanyana yazmıştı sayfalarına. Daha başka

aklına ne geldiyse o anda içinden ne geçtiyse. Günlerce o sayfalardaki yazıları, işaretleri gizli bir şifre çözer gibi okudu, inceledi. Aslı'nın içindeki duyguların gerçekliğini anlamaya çalıştı. Kendisini aldatıp aldatmadığını. Sevip sevmediğini. Sevebilip sevemeyeceğini. İkisinin yaşları arasındaki uçurumlu ayırımı. Bir defasında, «Kendinizi niye bu kadar yaşlı sayıyorsunuz?» demişti. Bir defasında «Ne yapıp ne edip sizden ayrılmaya kendimi zorlayacağım.» demişti. Bir defasında «Benim serüvenlerim bir haftalıktır.» demişti. Bir defasında «Sizin bağlarınız var.» demişti. Bir defasında elimi tutmuş dudaklarına götürmüştü. Bir şey dememişti. On beş yıl ötede bir duraktaydı. On beş yıl ilerden onu seyrediyordu. Hep bu açıdan görecekti onu. Çaresiz bir şeydi. Hayatın oyunu. Oyunbozanlığı. «Aslı'nın yaşı yok.» dedi içinden. Aslı'nın kişiliği var, kendisi var. Anlamı var. Onunla birlikte iken gençleşmek, tazeleşmek, var. Onsuz bahtsızlıklar, kararsızlıklar, acılar, yalnızlıklar. Tümüyle, erkek, dar odanın ufacık penceresinden çınar ağacına baktı. Yapraksızdı. O buraya geldiği günlerde yemyeşildi. Dallara kuşlar konar, konar kalkarlardı. Şimdi kupkuru. Yalnız. Gövdesiyle kış ortasında bir başına. Kendine benzetti adam ağacı. Kurumuş, boşalmış. Şimdi Aslı gene yemyeşildi, gene sıcaktı. Işıklı bir ülkeydi. Değişmez bir bahardı. Geçtiği yolları güzelleştiriyordu. Kaldırımlar, insanlar, bulutlar onun bakışlarıyle anlam kazanıyordu. Gözlerini gökyüzüne çevirmesi yeterdi bulutları itmeye, güneşi çıkarmaya. Vapurlara baktıkça bayrakları uçuşur,

dalgaları kabarırdı. Onun içinde bulunduğu çevrede mutluluktu egemen olan. Burada ise lamba ışığının loş, buruk, anlam dışı tadsızlığı. Kupkuru ağaç. Tozlu kitaplar. Aslı'sız bir odanın içinde Aslı'yı yaşayan kişi. Aylardır yaşamaktan uzaktı. Aslı'sızdı. Aslı'sız demek yaşamamaktı. Bayatlamış sıkıntıları içine gömülmekti. Azar azar yitip gitmekti. Oysaki orada bir penceresi vardı Aslı'nın. Bir odası denizi gören. Belki başka birini kuran hayalleri. Yaşamayı mutlu bir serüven sayan mizacı. Dünyaya sadece kendisi için yaratılmış bir nesne diyebilen gençliği. 18 yaşın umursamazlığı. Bir gün önce değer verdiği şeyleri bir gün sonra değersiz bulan taze izlenimleri. İki oda vardı şu anda şehirde. Biri bir duvara, bir ağaca, bir avluya bakıyordu. Biri denize, göğe. Bir ufak penceresi vardı Aslı'nın denizi gören. Vapurlar, sandallar hep onundu. Mutluluk, yaşama sevinci, aşklar, özlemler, umutlar Aslı'nındı. Aslı demekti. Aslı hayatın yaşamaya değer nesi varsa hepsini topluyordu özünde. Aslı gelip geçici bir rüzgârdı. Değdiği yerlerden anısı geçmezdi ama. Düşlere düş katardı. Anılar bırakır, geçerdi. Bir şubat gecesi o yüksekteki odasında soluk bir ışık altında kendinde yeni bir dayanma gücü arayan adam da, Aslı'nın gerçekten var olup olmadığını, onun halâ şehrin bir köşesinde yaşayıp yaşamadığını düşünüyordu. Aslı onun için hem var hem de yok gibiydi. Sadece anısında yaşamıyordu Aslı. Kendisi vardı, kendisiyle beraber mutluluklar, yaşama güçleri. «Aslı gelecek.» dedi içinden. Aslı bir kış, bir bahar, bir yaz, bir güz günü çıkıverecekti yeryü-

züne. Yüksek merdivenlere tırmanıp odasına gelecek. Bir bakışı, bir gülüşü, bir kelimesi ile onu hayata çekecek. Aslı bu dünyada var olduğu için o da, yaşayacaktı. Bir gün gelir, aşkını, düşlerini, serüvenini getirir diye. Bu umutla. Bu umudun en küçük kırıntısıyla. Tükenene dek.

1935'TE BİR AKŞAM

Buz tutmuştu yokuş. Adım başında düşer gibi oluyorduk. Sokak köşelerinde şubat rüzgârı tokadını yapıştırıyordu. Tipi göz açtırmıyordu bir yandan. Gözlerimi kapatmıştım. Bir elimle çantama, öteki elimle arkadaşıma sıkı sıkı yapışmıştım. Arasıra birşeyler söylediğini duyuyordum, anlamıyordum. Çok yavaş ilerliyorduk. Okuldan çıkalı yarım saat geçmişti. Ne uzun yoldu bu! Her zaman güle konuşa tırmandığımız yokuş on dakika sürmezdi bile. Çantalarımız omuzlarımızda, itişerek, gülüşerek, sefertaslarımızı tokuşturarak, pencerede bizi seyredenlere, yokuşun ta altında yeni yola koyulanlara bağırarak.

Sınıf ne kadar sıcaktı! Bir düşte gibiydim. Mösyö Prim'in asık suratı nasıl aydınlanıvermişti! Çekmecesinden birkaç Başarı Kâğıdı çıkarıp gözlerimizin önüne sermişti. Bütün sınıfın dikkati o kâğıtlardaydı şimdi. Ağır ağır: «147, 251, 67» diye seslenmişti Fransızca. «Venez icimes enfants» Biri bendim, ötekiler Sedat'la Mişel. Nasıl gittik o değerli kâğıtları aldık, nasıl teşekkür ettik! Sonra zil, pencereden yağan karı seyretmek, o değerli yaldızlı

kâğıtları çantalarımıza yerleştirmek. ok gibi sokağa fırlamak!

İçim ısınmıştı birden. Ilık bir heyecan. Gözlerimi açtım. Tipi kalın bir perdeyi önümde. Yokuşun tepesine ulaşmak üzereydik. Paltomun yakasını düzelttim, atkımı yerleştirdim. Sedatın yüzü pembe pembeydi. Ufacık gözlerini açmıştı açabildiğine. Daha önce geçenlerin izlerine basarak yürüyordu. Başını birden çevirdi. «İşte Mişel de geldi» dedi «Bekleyelim azıcık.» baktım. Noel Baba gibi bembeyaz Mişel'i gördüm. Gülmem tuttu. Elini sallıyordu. Demindenberi sesleniyormuş, duymamışız. Yokuşun, kahvenin buharlı pencerelerini seyrettim. İçerisi sımsıcacıktı şimdi.

Sedat bana «Aritmetik meselesini nasıl halledeceğiz?» dedi. «Kolay dedim, ağabeyime veririm, yapar.» Mişel gülüyordu. «Bugünkü başarımızdan sonra sıfır almak istemem.» dedi. «Nasıl oldu, anlayamadım.» dedim. Çalışkan değildim hiç. Tembel sayılırdım nerdeyse. Mişel de, Sedat da her ay benden ileri derece alırlardı. Biri üçüncüsü, öteki beşincisi idi sınıfın. Sedat «Kompozisyonun iyiydi ya.» dedi. Bakıştık. Sevinçliydik üçümüz de, kara, soğuğa rağmen, «Aleksi nasıl kızdı, gördün ya.» dedi Sedat «Ya Halûk?». Mişel «Şişko hazretlerine oh olsun.» dedi. Aleksi birincisiydi sınıfın. «Ama Halûk'a acıdım. O Bonpoint bile alsa nasıl sevinir. Keşke ona da verselerdi.»

Söz okula, Halûk'a, Aleksi'ye döküldü. Halûk'a acırdım çok. Aleksi'den ise tiksinirdim. Kıskanç mı kıskançtı!. Önümde yürüyorlardı

olar. Ben izlerine basıyordum. Adımlarının biçimini bozuyordum. Evi düşünüyordum. Nasıl sıcaktı kimbilir! Çini soba çıtır çıtır yanar, Pamuk minderde uyur. Ağabeylerim okuldan dönmek üzeredir. Babam kimbilir hangi davanın ardında. Ya annem? Köşe penceresine beyaz alnını dayamış eliyle buharı silip sokağı seyretmektedir. Şimdi evin kapısı önünde olmak, zili çalmak!

Bir kartopu sırtıma indi birden. Biri ayaklarımın dibinde dağıldı. İlkokulun duvarı üstünde on tane çocuk vardı. Küfür ediyorlar, ayıp sözlerle bağırıyorlardı. Niye bize kızıyorlardı bu kadar. Her geçişimizde bağırır, taş atarlardı. Bizler onlara birşey yapmazdık ki! Sedat kocaman bir kartopu yaptı onlara fırlattı. Top havada dağıldı. Çocuklar «Yuu!» diye güldüler. «Yürü, boş ver» dedim.

Tramvay yoluna çıkınca rüzgâr koca koca yapıların, mağazaların ardında kayboldu. Soluk soluğa idik. Biraz durup caddeyi seyrettik. Kahvelerin buharlı camlarının ardında değişik bir dünya vardı. Tavla, domino oynayanlar. Bazıları bizim ürkek halimize bakıp güldüler. Sedat orada bizden ayrıldı, evi yakındaydı. Mişel «Sen de az sonra evinde olacaksın, ama ben kimbilir Beyazıt'ta kaç dakika tramvay bekleyeceğim.» diyordu. Ta Nişantaşı'ndaydı evi.

Vitrinleri seyretmek hoştu. Ellerimizi birbirine sürterek kızıştırıyorduk. Kasketini bir daha hiç çıkarmayacakmış gibi kafasına iyice geçirmişti. Yakında doğum yıl dönümünü kutlayacakmış. Annesi kocaman bir pasta alacak-

mış. Bir sürü armağan... «Hepinizi çağıracağım. Ne kadar eğleniriz kimbilir?» diyordu. Hep Fransızca konuşuyorduk. Türkçesi kıttı. Bir «Merhaba!» bir «Allahaısmarladık!» deyişi vardı, insan gülmeden duramazdı. Çabuk çabuk konuştu, durdu. Özlediği ne varsa hepsini. Hızlı hızlı bütün düşlerini anlattı. Kaldırım bitene kadar. Geçen yıldönümünde neler yaptıklarını, nasıl eğlendiklerini!..

Bir sokak dönemecinde önümüze dikilen şubat rüzgârı sıcak düşlerini dağıtıvermişti. «Ah, diyordu Nice'i bir görsen.» Beyazıt meydanında tek tramvay yoktu. Koskoca meydan şubat rüzgârının tutsağıydı. Uçuyordu ortalıkta ne varsa. Kimsecik görünmüyordu. Bir fırının kapı aralığına sıkıştık. Yanımızda bir fotoğrafhane vardı. Oraya geçtik az sonra. Resimler boy boy asılıydı vitrinin içine. Kadın, erkek, çocuk, hepsi bize bakıyorlardı. Yeni doğmuş bebekler, başı taçlı gelinler de vardı. Hepsi tanıdık gibiydiler bize. Ne çok insan vardı bu dünyada! Hepsi başkaydı, Burnuyle, gözleriyle, duruşuyla Kimse kimseye benzemiyordu.

Baktım arkadaşım değişivermişti birden. Sessizdi. Üzgündü daha çok. En sevinçli anlarında beliriveren bu üzüntülü durgunluğa, kendi içine gömülüşe bir anlam vermek zordu. Daldı gitti bir noktaya. Baktık, Maçka tramvayıydı gelen. Elimi sıkıp, o ünlü «Allahaısmarladık!» ını söyleyemeden koştu, basamağa atladı. Tramvayın tipi ortasında bir kayışı vardı! Camın ardından Mişel gülümsüyordu bana.

Çantamı sırtıma taktım. Ellerimi cebime

soktum. Kara, rüzgâra meydan okuyarak ileri atıldım. Kahvelere girip çıkanlardan başka kim seyi görmüyordum önümde ardımda. Arada bir benim gibi koşuşan öğrencilerle gazete satıcıları. Meydanı aşabilmekteydi zorluk. Sonrası kolay. Köşedeki kırtasiyeciden Yeni bir defter almalı. Bir de kalemtraş. Donmuş ayak parmaklarımı, ellerimi hatırladım. Sultanahmet'e varmak üzereydi şimdi. Neydi Mişel'in o arada bir bastıran iç sıkıntısı. Sessiz bir çocuktu. Türkiye'ye yeni gelmişlerdi. Anlattığına göre babası büyük bir mühendismiş, Türkiye'ye iş yapmaya gelmiş, bir kaç yıl sonra da Güney Amerika'ya gideceklermiş. Bir gün okula gelen annesiyle karşılaştım. Beni «Mon meilleure camarade» diye tanıtmıştı. Uzun boylu, sarı saçlı genç bir kadındı annesi. Tüllü siyah şapkası hiç görmediğim bir biçimdeydi. Açık mavi gözleriyle biraz oğluna benziyordu. Yanağımı okşamıştı. Titremiştim. İçimden ürpermeler geçmişti. O yabancı, alışılmadık kadına hem yaklaşmak, hem de kaçmak istemiştim. Annesi sonra öğretmenimiz Mösyö Prim'le de konuşmuştu. O hep çatık kaşlı İtalyan, gözlüklerinin ardında nasıl gülmüş, bütün yüz çizgilerini değiştirerek nasıl bambaşka bir adam olmuştu.

Tipi durmuş, karanlık da çöküvermiş Semt caddesine varmıştım. İşte kahveci, bizim Sadık'ın amcası. Bugün Sadık yoktu okulda. Kara sakallı amcası var, gözleri miyop, beni göremedi, müşteri sandı. Acem kırtasiyeci yaz kış giydiği beyaz pantalonu, uzun ceketiyle mangalının başına çökmüş. Uzun konuşmasının sırası değil-

di. İçeri girdim. Hemen kalktı: «Maşallah bey babasına nasıl benziyor!» dedi. Hep böyle söylerdi zaten. Babama da çocukken defter kalem satarmış. Yaşını hiç de göstermiyordu. «Baban bu ayın hesabını ödedi, ne istersen alabilirsin.» dedi. Neler yoktu ki! Boy boy kalemler, defterler, romanlar! Ah şu romanları alabilsem! Hele şu üzerinde mayolu kız resmi bulunanı. Sıcak bir sedire uzanıp okusam, annemden babamdan uzak. Bakamazdım ama onlara çekinirdim. Sanırdım ki Acem Ali efendi hemen o akşam gidip babama bunu yetiştirecek! «Bir defter, kalın, kenarı kırmızı çizgililerden» Bir tanesini seçtim. Dolma kalemime cam uç da aldım. Bir de kalemtraş.

Hava iyice kararmıştı. Evde merak etmeye başlarlardı nerdeyse. Muhallebicinin saati beşi geçiyordu. Kunduracı, berber esniyorlardı, yalnız terzi çalışıyordu. Hepsi lambalarını yakmışlardı. Sinemaların önleri apaydınlıktı. Resimleri seyredenler vardı. Yolun köşesindeki tütüncü ufacık dükkânından başını çıkarmıştı. Rüzgâr yırtmıştı asılı gazeteleri. Onları düzeltiyordu. Afacan'ın son sayısında Pire Nuri'nin resmi bulunan sayfa kopmuştu. Durup, beş kuruş uzattım. Yepyeni bir Afacan verdi. Hemen çantama soktum. İki adam durmuş yırtık gazetelerin başlıklarını okuyordu. Biri yanındakine «Grip çoğalmış.» dedi «Okullar tatil edilecekmiş.» Kosaman harflerle bir başlık gözüme çarptı «Habeşistana karşı İtalyan hazırlığı.» Sinemalarda kimbilir neler vardı? Milli bugün yeni filmlere başlamıştı. Çardaş Fürstin'i geçen haf-

ta ağabeyimle seyretmiştik. Girip şu resimlere bakmalı. Ama rüzgâr, kar, donan ellerim, buz kesen ayaklarım, pencereden bekleyen annem, evim, kedim.

Uzun bir yoldaydım. Onu geçince, sur dibindeki sokağa sapardık. Orası Cüce Çeşme sokağıydı. Ufacık, kuru bir çeşmesi vardı. Öte yandan Vefa'ya çıkılırdı. Cami avlusu, bozacı o yandaydı. Futbol maçları, cambazlar da o yanda. Ama burası daha kestirme gelirdi bana. Geç vakitlerde geçmezdim pek. Köpekler, yalınayak serseriler dolaşırdı. Ama, o uzun saçlı kızın evi de bu sokaktaydı. Penceresinde beni bekler görmek, bu hayalle geceyi geçirmek hoşuma giderdi. Bir yanı boş, bir yanı konak yavrularıyle dolu. Arnavut kaldırımı bir yoldu. Geceleri tek bir fener yanardı, o da caddeye çıkan ucunda. Her taraf kapkara olurdu. Ama kar bir aydınlık veriyordu. Ta surlara kadar yol görünüyordu iyice. Bir iki sokak öteden «tahan pekmez» cinin sesi geliyordu. Bildik bir sesti bu. Belki bizim evin önündeydi şimdi Ağabeylerim kaplara dolduruyorlardı. Sokakta kimsecikler yoktu. Evlerin lambaları ışıl ışıldı. Yer yer sokağın karanlığını deliyordu bu ışıklar. İşte Süheylâ'nın evi. Talât bey eve gelmistir. Babam gibi değildi o, binbaşılıktan emekliye ayrılmıştı. Gene de bir takım işler yapardı. Üst pencere Süheylâ'nındır. Okulu yakında olduğu için, erkenden döner, kitabını alır, pencereye geçer. Her akşam bana öyle gelir ki, tüllü pencerenin önünde beni beklemek için oturur. Bana gülümsemek, elini sallamak için.

Pazarları bize gelir, bahçede oyunlar oynardık... Penceresine bakıyordum. Karanlık içinde hafif bir ışık var. Perdeler inik. Süheylâ yok bu akşam. Bir daha geri dönsem, yeniden evin önünden geçsem... Hayır, bakma ardına bir defa daha!

Gene tipi başladı. Kış gecesine yakışır çeşitten bir tipi. Her ev ışıklarıyle bilinmedik bir ülkeydi. Pencerelere bakamıyordum. Kar gözlerime doldu. Koşmaya çalıştım. Soluk soluğa. Atiye hanımların evi göründü. Bütün lambaları yakmışlar. Yüzbaşıların bölümünde radyo çalıyorlar. Kızlar sobanın çevresindedir. Lazların evi karanlık...

Çıngırağı çekiyorum. Taşlıklarda sesin yankısını duyuyorum. Şimdi merdivenlerde bir terlik şakırtısı... Bir daha çaldım, bir daha... Taşlığın ara kapısı açılıyor. Rüzgâr kapıya yapıştırıyor beni. Kapı gıcırdadı, annemi gördüm. Tek kelime söyledi, o kadar: «Gir». Girdim. Çocukluğumun bir akşamı kapının dışında kalmıştı. Sıcak odaya doğru koşarken belli belirsiz şeyler duydum. Sonra hepsini unuttum.

BAYRAKLI KAPI

Kişi, gerçekte bir başkası, herkesin gördüğünden başka biri. Bir başkası şimdi benim yerimde duran da. Hem yabancı, hem bildik. Hem ben, hem değil. Deniz var karşıda. Gemiler çakılmışlar suyun üstüne. Ayakkaplarım boyasız. Yuvarlak bir çakıl taşına vuruyorum. Taş uçuyor. Yolun sonunda bir eski zaman sarayı. Yokuşun altında bayraklı kapı. Taşı buluyorum. İte ite sarayın önüne kadar götürüyorum. Gelip geçenler bakıyor. Aldırmıyorum. Tek işim taşı koşturmak. Uzun yol bitiyor. Kapı yaklaşıyor, büyüyor. İnsanlar var önünde. Sarayı gezecekler. Sessiz sessiz duruyorlar. Taş, bir çukura girdi. Başka taşlar arasında şimdi. Arıyorum. Elimden kaçmaz. Yok. Bu, o taş değil, bir başkası. Deminki taş yok şimdi. Bu taş gerçekten başka taş. İnsan hem kendisi, hem bir başkası nasıl olur, taş da öyle işte. Aman bu taş sahiden başka. Çarpık koşuyor. Sağa sola sıçrıyor. Bir kadının gülüşü. Bakmadım bile. Hızlı bir tekme vurdum taşa. Otların arasına saklandı. Dalların gölgelerine basmıyacağım. Zor oluyor. Her yer gölge. İnsan gölgesi. Ağaç gölgesi. Ses gölgesi. Gölge gölgesi. Güneşe basmalıyım. Yokuşun üstüne geldim yeniden. Bay-

raklı kapı ta aşağıda. Ne ufak bayrağı var. Denizin üstünde dalgalanıyor. Kapı hep kapalı. Kimse yok ortalıkta. Ne hoş insansız bir çevre. Sesleri de, gölgeleri de yok. Bir yan hep yeşillik. Dikenler, otlar, ufak ağaçlar. Bir kedi kıvrılmış uyuyor. Bayraklı kapıyı gözlerken kendinden geçmiş. Şimdi o kapıyı ben gözlüyorum. Ya da benim yerimde bir başkası gözlüyor. Ben değilim o. Nerdeyim ben, bilmiyorum. Bir insan. Beni tanıyan, ya da tanıdığını sanan. Ben diye başka birini tanıyan. Gözlerim bayraklı kapıda. Biri çıktı. Bana doğru yürüyor. Beyaz bir trençkotu var. Galiba bıyıklı. Çok ağır geliyor. Beklediğim bu olamaz. Duruyor yokuşu çıkınca. Sırtımı yıkık duvara dayıyorum. Bakalım konuşacak mı? Yaklaşıyor. Dalgın biri. Genç hem de. Elinde bir çanta. Çantayı merak ediyorum. Ne taşıyor acaba? Önümde bir an duruyor. Gülüyorum. Gülmüyor. Hızla geçiyor. Koşacak nerdeyse. Bu mu? Bu mu benim beklediğim? Niye tanımadı beni? Konuşsaydı ya, beni kendimden kurtarsaydı ya. Beni, bana tanıtsaydı ya. Geçti, uzaktan başını çevirip baktı. Yok, bu değil. Bu onlardan bir teki. İnsan ormanından bir ağaç, ağaç da değil, bir dal. Hepimiz birer dalız. Koskoca bir ormanın dalları. Gene saraya doğru insanlar gidiyor. Gölgeleri büyüyor artlarında. Arkalarından yürüyorum. Kapı gittikçe büyüyor. Hiç geçmedim o saray kapısının ardına. Bunlar geçecekler. Sarayın her odasını gezecekler. Kapıya yaklaştık. Bir adam elini uzatıyor. Bilet vermeli. Bilet almalı. Geriye dönüyorum. Uzun yoldan geçiyorum. Bir kanape var. Otursam.

Oturdum, ama gözüm yokuşta. Kaç saat geçti? Bayraklı kapı ne zaman açılacak bir daha. Sarayın kapısında bayrak yok, öteki kapı niye bayraklı? Dalmamalıyım. Her an çıkabilir? Sigaram da yok. Bir kuş zıplıyor önümde. Ayaklarımın yanına kadar geldi. Cebimi karıştırıyorum. Leblebiler kalmış kimbilir hangi günden. Bir kuşa, bir bana. Sekiz leblebi. Dörder dörder bölüştük. Cep astarını çıkardım. Tozlar uçuştu. Arkamda bir kanepe daha var. Bir ağacın altında. Bir kadınla bir erkek oturmuş. Öyle duruyorlar. Konuşmadan, gülmeden, öpüşmeden. Adamın elinde bir kitap. Bir süre seyrettim onları. Sonra gene yokuşun başına. Bomboş. Kapalıydı bayraklı kapı. Deniz kararmış. Vapurlar minicik. Karşı kıyılar sanki erimiş. Karanlık yürüdü sanki. Dayandım bir duvara. Kendimi dinledim. Bir başkası bir başkasıyle konuşuyordu içimde. Öne fırlıyamıyan bir başkası. Hep önde yaşamış bir başkası. Bugün o kapatılmış bir başkasını susturmak istiyordum Konuştukları şeyler bana yabancıydı. Ne bekliyordum burda? Bunun gibi şeyleri soruyordu. Dizginlerimi eline geçirmek istiyordu. Ne aradığımı, ne umduğumu. Çekip giderdi o bir başkası. Sinemaya, bir kahvede tavla oynamaya. Bir kadının ardına takılırdı. Politika tartışmaları yapardı. Sesini yükseltiyordu içimde. Gören yok, duyan yok. Bir andı hepsi. Yitip gitti o bir başkası. Bir taş aradım ayağımla vura vura oyalanmak için bulamadım. Yürüdüm, yokuşun başına geldim. Yokuştan yukarıya doğru bir rüzgâr esiyordu. Titretti beni. Bayrak görünmüyor artık. Gelemedi, çıkamadı. Gitmeli.

Yarın sabah gene gelmeli. Erkenden. Yakalarımı kaldırdım. Ellerim cebimde. Caddeye doğru yürüyeceğim. Işıklı caddelerde vitrinleri seyretmeli. Ta o bir başkasını içimde susturana dek. Kendimi bulunca, bulduğumu sanınca eve giderim. Bir yemek masası başına. Bir yatağa. Bir kadına.

«Geciktim.» dedi. Yanımdaydı. «Çok hemde.» Beklediğimdi. İşlerimi düzeltecekti. Sıkıntılardan kurtaracaktı. Birtakım adamlarla görüşecekti. Olanca ağırlığı ile yaşam çöktü üstüme. Anladım kim olduğumu. O, bir başkasından yakasını kurtaran bambaşka biri çıktı öne. Dizginleri tuttu sıkıca. «Çok beklettim, seni.» dedi «Ama çaresiz. Adam bir traşçı ki.» Caddeye çıktık. Bir meyhaneye girdik. Bir şişe şarap söyledim. O maden suyu istedi. İçmezdi hiç. Anlatsın diye bekledim. Meyhane kalabalıktı. Garip bir şey oldu birden. Herkes bizimle ilgilenir gibiydi. Anlatacaklarını herkes merakla bekliyordu. Hep bize bakıyorlardı. Garson bile şişe elinde tepemizde duruyordu. Bayraklı kapının ardındakileri öğrenmek istiyorlar. İki bardak su içti üst üste. Şarap acıydı. «Anlatma!» dedim. «Dinliyorlar». Güldü. «Neyi? Kimi?». «Seni.» Bir saat oturduk. Başka şeyler konuştuk. Birden kalkmadık. Anlarlar diye. Eski bir anısını anlattı. Bir sevi öyküsü. Yalandı baştan başa. Ya da ben yalan olsun istiyordum. Sonra ben bir sevi anısı anlattım. O da yalandı. Ama benim anımdı, inanıyordum. Her parçasını ben kurmuştum. Öyle inanılacak gibiydi ki. Gerçek olsa kimse inanmazdı. Sonra sonra onun ger-

çekliğine ben de inanacaktım. Yaşanmış anılalarımdan daha benimdi o. Daha önce de böyle anılar anlatırdım. Uydurma anılar. Ezberlediklediklerim de vardı. Dinledi, çok çok güldü. Bu defa o komik bir anısını anlattı. Çok güldüm. Yan masadakiler de duydular bir bölümünü, gülmemize katıldılar. Duymadıkları bölümü yeniden anlattı. Aynı sözcüklerle, aynı ses tonuyla, aynı duraklamalarla aynı el kol oynatmalarıyle. Şaşırttı bu beni. Ben de bazan hep aynı anıyı anlatırdım. Ama hep başka sözcüklerle. Başka biçimlerde. Su aynı suydu, ama hep ayrı kaplardaydı. Ayrı renkte başka başka kaplarda. Meyhanedekiler bayıldı öyküye. Sandalyelerini belli belirsiz yanımıza çektiler. İçkiler sundular. Hepsiyle dosttu. Hepsini tanır gibiydi. Bile bile buraya getirmişti beni. Şarap başımı döndürdü. Şişman biriyle öpüştü. «Kim o?» diye fısıldadım. «Tanımıyorum.» dedi. Başkabiri geldi, bir öykü de o anlattı. Hep sevi konusundaydı. Daha doğrusu onların sevi sandığı bir şey üzerinde. Dumanlar arasında çevremize biriktiler. Yitip gittim içlerinde. Bir orman büyüdü. İnsanlar balta kesmez bir orman oluverdiler. Kımıldıyan, gülen, küfreden, tükrükler saçan birer ağaç. Hep bu izlenimi duyardım. Kalabalıkta hele. Boğulurdum insan ormanında. İterdim, tekmelerdim, çıkmak kurtulmak isterdim bu inceli kalınlı dallar arasından. «Çıkalım, çıkalım.» dedim. Duymadı. «Haydi, haydi.» diye bağırdım. Duydu o zaman. «Hava soğuk dışarda.» dedi. Oysa eylüldü. Sıcaktı. Terliyordum. Yoksa kışta mıydık? Soba yanıyordu. Paltolar çivilere takılmıştı. «Burası iyi.

Dışarda donacağız.» dedi. Olsun olsun, çıkalım. Kalktım, dalları iteledim. Sokağa fırladım. Soğuktu, üstelik de yağmur. Herkes paltolu. Yakalarımı kaldırdım gene. Bekledim. Ardımdan geldi, sağa sola baktı. Sessizce yürüdük. «Bu soğuk da nerden çıktı be?» dedi. Soğuklardan söz etti. Dolmuşa bindik. Bir adres söyledi. Çamurları sıçratarak araba ilerledi. Baktım, şoförle tanış çıktı. İhtiyar yolcuyla tanış çıktı. Hayat pahalılığı, particilik, din, kadın. Düşünemiyordum. Gözüm neyi görüyorsa, onu biliyordum. Her şey bu kadardı. Geçmiş de gelecek de bu kadar. İkide bir bayraklı kapıyı hatırlıyordum. Anlatacak artık. Yalnız kalınca. Olup bitenleri öğreneceğim. Sinemaların ışıkları yanıyordu. Kalabalıkta bulduk kendimizi. Kaldırıma sığmıyordu insanlar. Birbirimizi yitiriyorduk. Bir buluşup, bir uzaklaşıyorduk. Yağmur hızlandı. Bir sinemanın girişinde durduk. İnsanlar kuyruk olmuştu. Resimlere baktık. Bir kızılderili filmi. Atlılar, askerler, oklar, ırmaklar, kızlar. «Mohikanların Sonu'nu bilir misiniz?» dedim. Mohikanlar. Çocukluğumdan tanırdım onları. Tükenmiş bir kızılderili kabilesinin sonuncularıydı. Ölmek bilmiyorlardı baba-oğul. Kitaplarda, filmlerde yaşıyorlardı yıllardır. Hep yaşayacaklardı. Hiç tükenmiyeceklerdi. Tanımadı Mohikanları. Hiç duymamış. Adlarını bile yanlış tekrarladı. Hiç sevmezmiş kızılderilileri. Acınmıyacak yaratıklarmış. Beyazları öldürürlermiş. Karşılık vermedim. Acıdım kendini beğenmişliğine. Baktım hemen biriyle dost oluverdi resimlerin önünde. Anılar anlatmaya başladı. İğrendim. Kaçsam yanından, gişeden

bir bilet alsam. Sinemanın balkonuna çıksam. Boş bir köşeye. İnsan ormanından kopsam. Mohikanları seyretsem. Dostlarımla buluşsam. Serüvenlerini yaşasam...

Olmazdı. Onu kaçırmamalıydın. İğrenme boşuna. Ayrılamazdım ondan. Bayraklı kapının ardında yaptıklarını anlatmadı daha. İşlerim ne olmuştu bilmiyordum. Hem ne biçim şeylerdi bu işler? Hatırlamıyordum. Hatırlamak istemiyordum. Çirkin şeylerdi belki. Unutkanlıklar yarım kalan ödevler, insan ormanının çıkmaz yolları. Bunları yok edecekti işte. Etmişti, ediyordu, edecekti. Kaçmak. Boş bir eve girmek. Kimseyle konuşmamak. Hiç bir şey düşünmemek. Ama ya yarın? Yarın ne olacak? Onsuz kalamam. Yaklaştım. Anlattıklarını dinledim. Sultanahmet Camiinde cuma namazında duyduklarını, gördüklerini anlatıyordu. Bilmem hangi politikacı gelmiş camiye. Onu övüyordu. Göklere çıkarıyordu: «O adam mahkûm oldu.» dedim. Baktı şöyle «Olsun, ne çıkar.» dedi. «Hırsızlıktan». «Yalan.» dedi. Yabancı tartışmamızdan korktu, sıvıştı. Fırsat fırsattı kaçmaya. Kolumdan tuttu. O eski politikacının hırsızlık konusunu anlattı, anlattı. Tanırmış yakından, evine gitmiş. Işıklı bir vitrinin önünde durduk. Cebinden defterler çıkardı. Resimler, kartlar, pusulalar. Soluk bir resimde gördüm onu. Birkaç kişi önde, o arkada. Parmağını bastırdı. «İşte bu o». Sonra hepsini cebine attı. Yürüdü hızlı hızlı. Başını çevirmeden. Kaçıracaktım. Sinemalar boşaldı. Kaldırımlarda gülen insan yüzleri. Koşmaya başladım. Onu aradım. Yoktu. Kork-

tum. Sanki kıyamet günüydü. Herkes canını kurtarmıya bakıyordu. Yalnızdım. Bir gemi batıyordu, kayıklara atlıyamıyordum. Beni kurtaracak bir kişi vardı, o. Yoktu, yoktu ortalıkta. Çılgın gibiydim. Terlediğimi duydum. İnsanları iteledim. Bir alana çıktım. Otomobiller çamur sıçratıyorlardı. Neon ışıklar insan ormanına bir şeyler bağırıyordu. Her gece aynı şeyleri. Yeşilli morlu. Alanı bir kere döndüm. Kadınlara çarptım. Küfürler duydum. Aldırmadım. Bir daha döndüm. Bir yana çekilip insanların önüm sıra geçmelerini seyrettim. Teker teker hepsini inceledim. Ne giymişti? Palto mu, trençkot mu? Yoksa ceketten başka birşey yok muydu? Hatırlıyamıyorum. Nasıl bir adamdı hem? Görsem tanıyacak mıyım? Sarışın mıydı, esmer mi? Bıyıkları, var mıydı bıyıkları? Nasıl tanıyacağım onu? Baktım ortalıkta yok. Bir saat aktı geçti. Karanlık kopkoyuydu. Yapışıyordu yüze, ele, gözlere. Derimden içeri geçiyordu bu karanlık. İçimde bir şeyler söndü. Bir daha döndüm alanı. Merdivenli bir kapının önündeyim. Bir kahveye çıkılırdı. Çıktım. Alan tepeden görülüyordu. Bir zamanlar burda otururdum. Şu masada. Ayaklarımı dayardım masaya. İnsanları seyrederdim. Tramvay durağı tam karşıdaydı. Saat dörde doğru öğrenciler liseden çıkardı. Bir kız vardı, bordo renkli mantolu. Ufak tefek bir şey. O da arkadaşlarıyla durağa gelirdi. Ben dört buçukta sinemadan çıkar bu kahvedeki yerimi alırdım. Az sonra kızlar görünürlerdi. Onu görürdüm. İnerdim, durağa koşardım. Karşı tarafta durur, ona bakardım. Bazan bir tramvay onu götürürdü. Bazan tramvaylar geçer o bin-

mezdi. Arkadaşları giderlerdi. Yalnız kalırdı. Bir şey beklerdi. Beklerdi, sonra vazgeçerdi, gelen herhangi bir tramvaya atlardı. Hoşuma giderdi bir insanı umutlandırmak, düşlere daldırmak. Bir defa bile konuşmadım. Sonra bu insan ormanında yitirdim onu. Ben de yitip gittim.

Şimdi durak yok. Bir koca saat var yerinde. Kahveci çay getirdi. Karşıki sinemada bir Türk filmi. Eli bıçaklı bir adam sevgilisine saldırıyor. Baktım bir ses «Biterim bu adama.» dedi. Oydu. Yüreğim oynadı. «Yahu nerdesin?» dedi. «Bekleye bekleye... İnsan kaybolur mu kalabalıkta?» Başladı o eli bıçaklı adamı övmeye. «Bir Yusuf Vehbi vardı, bilirsin, bir de bu» dedi. Bir filmini görmüş, o kadarı yetmiş. Bir mutluluk duydum birden, insanlar pek çoktu çevrede. Masada başbaşaydık. Şimdi anlatırdı işin iç yüzünü. «Karın ne diyor?» dedi. Karım. Karım vardı demek? Birden karımı bulamadım içimde. Sonra dağınık çizgiler birleşti. Renkler yerli yerine oturdu. Bir anlam, bir görünüş kazandı karım. Bir evde beni bekliyordu. «Ne diyecek? Bir şey bilmiyor». Güldü bir her şeyi kendilerinin bildiğini sanırlar». Başladı kendi karısını anlatmaya. Evlenme günlerini. Gülünç olayları, dinlemiyordum. Bayraklı kapı karşımdaydı. Kuşkular sardı çevremi. Biliyordu dinlemediğimi, neyi düşündüğümü. «Şimdi karım gelecek. Sinemaya gideceğiz.» dedi. «Şuna.» «Ya ben?» diye sordum. «Sen burda bekle. İstersen sen de başka bir sinemaya git. Sonra birden «Yok.» dedi. «Olmaz, olmaz. Gelince seni bul-

sun.» Kim gelecekti? İlkin sormadım. Belki tanıdığım biriydi. «Ne zaman gelecek?» dedim. «Gelir, öyle.» dedi. Gelirmiş. «Ne yapacağız onunla?» «O, herşeyin başı.» dedi. «İşimiz onunla». Sustu, omuzuma vurdu. Bir kahkaha attı. «Tereyağından kıl çeker gibi. Merak etme.» dedi. Gözü kahvenin önünden geçenlerdeydi. «Hah, karım geliyor. Ben iniyorum. Sen bekle. Gelince, konuşma. Havadan sudan bahsedin. o kadar.» Fırladı. Yalnızdım. Uğultular vardı havada. Araba sesleri. Zar sesleri. İnsan sesleri. Anlaşılmaz sesler de çoktu. Bir sigara yaktım. Dumanları izledim. Bayraklı kapıdan biri gelecekti. Ben nasıl tanıyacaktım? O mu beni tanıyacaktı? Herhalde o. Nasıl bir adamdı? Belki de çoktan geldi. Buralarda, beni seyrediyor şimdi. Yan masalara baktım. Kişiliği olmıyan kimselerdi hep. Tavla oynayanlar. Gazete okuyanlar. Durmaksızın konuşanlar. Tartışmalar. Sokağı seyredenler. Pencere camları buğulanıyordu. Birisi öksürdü arkamdan. Döndüm, göz göze geldik. O mu? Neciydi, kimin nesiydi? Kapkara bir palto vardı sırtında. Tek başına kahvesini içiyordu. Elinde tespih vardı. Yeşil taşlı. Uzun uzun bakıştık. Aramızda iki boş masa vardı. Kalkıp yanına gitmeyi düşündüm. Vazgeçtim. Kendisi tanısın beni. Sokağı seyrettim. Yağmur dan bir şey görünmüyordu. Bayraklı kapının yağmur altındaki halini düşündüm. Yokuş nasıl kaygan olurdu kimbilir. Yıllarca önce bir defa içeri girdim o kapıdan. Hep odalar, masalar hatırlıyorum. Masadan masaya gitmiştim. Birtakım çatık kaşlı insanlara elimdeki kâğıtları göstermiştim. Sonunda kâğıtlar orada kaldı. Bir

daha gidemedim. Sonra yıllar geçti. Bir daha girmedim o kapıdan. Bitirmemişim işi o zaman. Başka odalara girecekmişim. Daha başka imzalar attıracakmışım. Aradılar buldular, hesap sordular. Niye niye o odalara girmedin, masalar önünde dolaşmadın? dediler. Karşılık vermedim. Ne diyeceğimi bilemedim. Suçum ağırmış. Öyle dediler. O sırada biri çıktı karşıma. Oydu. Nasıl, nerden? Belki de beni gözlüyordu hep. Bir gün işimin ona düşeceğini biliyordu. Ben düzeltirim, dedi. Bayraklı kapının ardındaki odalara hep girer çıkarmış. Eskiden orara çalışmış. Günlerce gittik geldik. Ben ortaya çıkmadım hiç. O girdi, çıktı. Ne oldu ne bitti, anlayamadım. Anlamak da istemedim. Şimdi de bir başkası çıktı. Şu kara paltolu adam. Kalktım yerimden. İki adım attım. «Affedersiniz, siz beni mi arıyorsunuz?» dedim. Adam şaşırdı «Hayır.» dedi. «Hayır hayır.» Üç defa dedi adam, üç defa. Döndüm yerime. Bir daha bakamadım o yana. O değilmiş. Kimbilir belki de yalan söylüyor. Üç defa niye hayır desin. Bir hayır yeterdi. Üç hayır evet sayılmaz mı? Kalktım, dışarı çıktım. Soğuk. Yağmur. Filmin bitmesine bir saat daha var. Bir çocuk gazete satıyor. İri iri harflerin süslediği bir gazete verdi bana. Baktım tarihi yeni, ama gerçekte eski bir gazete. Hep eski haberler, bildiğim resimler, yazılar. Kaç yıl önce okudum bunları. Gazeteyi arka masaya attım. Saate baktım. Film bitecekti az sonra. Gelmesine bir şey kalmadı. Bayraklı kapıyı anlatacaktı. Rahatlıyacaktım. Eve gidip, huzur içinde bir aile babası gibi konuşacaktım, yemek yiyecektim, çocuklarımı ok-

şayacaktım, ödev defterlerine bakacaktım. Yatacaktım, geceyarısı uyanıp karımı sevecektim. Aççasına, susuzcasına. İlk gecedeki gibi. Herkes gibi olacaktım. Sabaha kadar. Sonra gene o bayraklı kapıya dönecektim. Umulmadık bir köşeden o karşıma çıkacaktı. Havadan sudan konuşacaktık. Beni bırakıp gidecekti. Bayraklı kapıdan içeri girdiğini görecektim. Ben de ardından yürüyecektim. Şu kapıya bir varsam. Bir içeri girsem. Onun içerde ne yaptığını öğrensem. Sonra geri dönecektim. Kendimce bir neden bulacaktım geri dönmeye. Kendimi kandıracaktım. İçim içimi yiyecekti. İçimi içimden koparacaktım. Kuşları, otları, ağaçları inceleyecektim. Belleğimdeki en tatlı anıları birer birer canlandıracaktım. Onları, eksiklerini tamamlıyarak, çirkin yönlerini güzelleştirerek yeniden yaşıyacaktım. Bir defasında bir kızı öpememiş miydim? Çekingenlikten ya da anlayışsızlıktan. Bakacaktım ki, anımdaki o genç kız öpülmek istiyor, öpecektim. Öpmekle de kalmıyacaktım. Bir divana itecektim. Küçük bir çakıl taşını Sarayın kapısına kadar ite ite götürürken bunları hatırlayacaktım. Sarayı gezmeye gidenlerin ardına takılacaktım. Onu unutacaktım. İki kapı arasındaki uzun yolda özgürlüğümü duyacaktım. Sonra o bayraklı kapıdan çıkacaktı. Bayraklı kapının ardındakileri anlatacaktı. Sevinecektim. Bir gün daha böyle geçecekti.

«Niye girmiyorsun içeri?» diye bağırdı «Niye?»

«İstemiyorum. Zorla mı?»

Baktım, tavla oynuyorlardı. Biri kapı yapmıştı. Öteki içeri girmiyordu, giremiyordu. Alay ediyordu kapıyı yapan, yolu kesen. «Niye girmiyorsun?» Niye girmiyordum o kapıdan? Açıktı benim kapım. Her istiyen girebilirdi. Girsem, ne vardı içerde? Eskiden gördüğüm masalar, tozlu raflar, kırık iskemleler, yıpranmış dosyalar, asık suratlı şefler, yorgun memurlar, sarsak odacılar. Herkesin bir dosyası vardı. Benimki hangi odadaydı? Neler yazılıydı? Bunu bilen bir oydu. Bir de şimdi beklediğim. Başka bilenler de vardı. Ama bilmez görünüyorlardı. Bilmek işlerine gelmiyordu. Bilmelerini, bildiklerini açıklamalarını önliyen biri vardı, o. Ne biliyorlardı? Ne bilebilirlerdi? Bilmiyordum, ben bunları bilemiyordum. «Söylenmez bu bilinenler.» diyordu arkadaşım. Dosyaya neler yazılmışsa doğruydu. Doğru sayılırdı. Yapılacak iş doğruları ya da doğru sanılan yalanları tartışmak değildi. Dosyayı, dosya yığınının en altına itmekti. Yıllar geçerdi alttaki dosyanın üste çıkabilmesi için. Bir kere alta indirdik. Gene üste çıktı. Bazan çok çabuk olurdu dosyanın alttan üste çıkması. «Gideyim şu dosya odasının şefini bulayım.» dedim bir gün. «Boşuna.» dedi o. «Yeni bir dosya odası açarlar, öteki odada.» Başka odalar, başka dosya dolapları vardı demek. «Bana bırak sen, sen hiç korkma.» dedi.

Sinemalar dağıldı. Yok daha. Ötekisi ise hiç görünmedi. Geldi belki baktı beni seyretti, gitti. Hiç sinemadan geri dönmese. Bugün de yarın da onu görmesem. Onsuz bir yaşamı düşündüm. Bomboş olurdu birden. Anlamını yiti-

rirdi. Bir ev, kadın, çocuk, iş, arkadaşlar, tramvay, dolmuş. Hepsi bu kadarcık. Bir umut yok. Bir bekleyiş yok. Bir korku, bir kuşku yok. Dümdüz. Tatsız-tuzsuz. Onsuz yaşam buydu. O. günleri bir çeşit heyecanla geçirmek demekti. Bayraklı kapı ile savaş, dosyalar, memurlar, bekleyişler bir anlamdı bunların tümü. Değişmiyen, hep aynı çizgide kalan bir anlam. Anlamsız bir anlam. Olsun. Gene de bir anlam ya! «Ooo, beyefendi, keyif yerinde.» Baktım, o. «Bir çay oğlum.» diye seslendi. Üşümüş, filme bayılmış. «Bizimkiler Yusuf Vehbi gibi değil, ama gene de iyi oynuyorlar. Mısır, bizi geçti. Düşün, şu Fellahlar...» Sonra yıllar önce gördüğü bir Arap filmini anlattı. Caddelerden tramvay geçemez olmuş. Öylesine kalabalıkmış sinemanın önü. Aylarca oynanmış. «Karın nerde?» dedim. «Pastanede bekliyor.» Sonra çayı bir solukta içti. «Gelmedi değil mi namussuz?» «Gelmedi.» dedim. «Biliyordum rezil herif.» Hep soracağım, sormuyorum. Kim bu gelecek olan? Ne oldu bayraklı kapının ötesinde? «Geleceğine yemin etti bir de. Dosya memuru ile görüşüp gelecekti. Memur ne diyecek bakalım. Ağız yapıyor. Konuşmuştur konuşmasına. İçtikleri su ayrı gitmez.» Kalktı, kahveyi dolaştı. Döndü. Yok. Gelmez de artık. Yarın görürüm ben onu. Anlaşılıyordu bugünkü işimizin bittiği. Sıkıntılı sıkıntılı bakıştık. Acaba onun dosyası var mıydı? Niye olmasın? Herkes gibi onun da kapalı kapılar ardında bir dosyası vardı. Herhalde bir yolunu bulup dosyasını gizlice ortadan kaldırmıştı. Rahattı, huzurluydu. Şimdi başkalarının dosyalarını geçiktirmeye, saklamaya uğ-

raşıyordu. Şu dosyayı bir görebilsem. Bir gün ne demişti? «Yasaktır, girilmez o odaya. Ben bile bir kere kapıdan baktım ancak.» Kim hazırladı o dosyaları? Neler yazarlardı? Yağmur dinmiş. «Yarın cuma» dedi. «Sabah kayınvaldenin kömürü alınacak. Öğleden sonra Cuma namazına Eyüb'e gideceğim. Hem orada biriyle buluşacağım. Yani yani...» Birden bir mutluluk doldu içime. Yarın serbesttim. Bayraklı kapıdan uzak yaşayacaktım koca bir gün. Onu hayatımdan çıkmış sayacaktım. Hiç düşünmiyecektim. Anlamsız bir gün geçirecektim. Başkalarının günleri gibi. Düşündü düşündü. «Ben onu cumartesi sabahı erkenden yakalarım. İşe giderken yolunu beklerim. Sen bir saat sonra o köşeye gel kanapede oturursun. Ben giderim. Bu defa şefe çıkacağım.» Göz kırptı. «Yarın camide göreceğim adamdan ona selâm götüreceğim. İş bilenin kılıç..» Kalktık. Parayı verdirmedi. Merdivenlerden indik. «Bugün yorulduk çok.» dedi. «Feda olsun. Dostluk her şey demek.» Yürüdük. «Korkma hiç» dedi. «Tereyağından kıl çekercesine. Cumartesi her şey tamam.» Sonra yavaşça benden yüz lira istedi. Acele gerekliydi. Sormadım neden gerekli olduğunu. «Elli liram. bir de beş liram var.» dedim. «Ver.» dedi. Verdim. Koluma girdi. «Tereyağından kıl çeker gibi.» dedi. İğrenç bir duygu doldu içime. Kıllarla dolu bir tereyağı yığını düşündüm. «Sen de burdan otobüse bin.» dedi. «Hanım merak edecek.» Elimi sıktı. Cumartesi oradı. İşimiz biter sanırım. Olmazsa, pazartesi var, değil mi? Pazartesi vardı. Çarşamba vardı. Gün-

leri pek çoktu yaşamın. Hızla karşı kaldırıma koştu. Kalabalıkta bir daha göremedim.

Yalnızdım. Garip bir boşluk duydum. Boşluk, mutluluk değildi. Yok olmak duygusuydu bu. Bazan yok olmak da mutluluk verirdi. Çevremde koşanlar vardı. Bir kadınla göz göze geldim. Biri koluma çarptı. Otobüs geçiktikçe gecikti. Yağmur başladı gene. Vazgeçtim, durakta beklemekten. Meydana doğru yürüdüm. Çok kalabalık. Kimseyi görmüyordum. Uzakta büyük bir bayrak dalgalanıyordu. Bir yokuşun dibinde bir kapı görüyordum. Bana yasak olan bir yer. Ona doğru yürüyordum. Hep yürüyordum. Yürüdükçe bayrak geriliyordu. Kapı daha da uzaklaşıyor, küçülüyordu. Bir türlü ulaşamıyordum. Ulaşamıyacaktım. Yarın özgürdüm ya! Bir gün için iplerimi serbest bırakmışlardı. Kafesimin içinde üç adım öteye, beş adım geriye gidip gelebilirdim. Kendimi özgür, mutlu sayardım. Bayraklı kapıydı benim mutluluğumun engelleyicisi. O kapı olmasa gerçek mutluluğu tadacak mıydım? Bu defa başka kapılar, başka bayraklar karşıma dikilecekti. Boş verdim. Hepsi bir yerde beni beklesinler. Beni arasınlar. Dosyalar yapsınlar. Tertipler hazırlasınlar. Bir gün vardı ya önümde. Özgür, mutlu, rahat bir gün. Yeterdi bu bana. Varsın bayraklı kapı yerli yerinde dursun. Ben gözlerimi kapıyacaktım. Kısa süreciklerle mutlu olacaktım. Yaşam böyle geçecekti. Ama er geç bayraklı kapıyla savaşacaktım. Beni yenecekti, yok edecekti. Olsun, bugün özgürüm, mutluyum ya. Yarın. Yarın çok uzak. Öbür gün erişilmiyecek kadar ilerde.

Önemli olan kişinin var olduğu andı. Hem çoğu defa bir başkası değil miydik? Bayraklı kapı düşü benim değildi, bir başkasınındı. Bir başka kişinin gerçeğiydi. O başkası yok şimdi. Otobüsü gördüm birden. Yetişmem gerek. Niye yetişmem gerek? Düşünemedim. Koştum. Kalabalığı iterek otobüse bindim. Ya da bir başkası bindi benim yerime. Bir başkası da otobüsün ardından gülerek baktı. İki gün sonra onu bayraklı kapının önünde bulacağını bilerek...

FEHMİYE HANIMLA OĞLU

Caddenin ışıkları yanmıştı. Tramvaylar bir gelip bir geçiyordu. Ağaçlı yolda piyasaya çıkan semt delikanlıları da artık dönüyorlardı. Evimiz yüz metre ötedeydi. Annem balkonda mindere oturmuştu. Şimdi eve girsem yemek ateştedir. Sofra kurulmuştur. Annem özlemiştir beni. Geçmişten konuşacaktık gene. Babam bir yıl önce ölmüştü. Yaşamımızın düzeni yıkılmıştı. Yeni bir düzeni kuramamıştık daha. Arıyorduk, bocalıyorduk, üç odalı bir kira evinin yanlızlığında ana - oğul birbirimize dayanarak bir yeni düzen yaratmaya çabalıyorduk. Bir süre ağaçların altında saklanarak balkondaki annemi seyrettim. Onun şu anda neler düşündüğünü anlayabilmek mümkün müydü? Belki de yan balkonun açık kapısından sızan sesleri dinliyordu. Komiser gelmiş olabilirdi. Fehmiye hanımla kavgaya tutuşmuştu yeniden. Cuma günleri gelirdi komiser. Fehmiye hanım balkonda ona bir rakı masası düzenlerdi. Komiser Ali bey iri yapılı bir adamdı. Haftada iki gün gelir, geceyi orada geçirirdi. Fehmiye hanımın geçimini o sağlardı. Bir de boşandığı tüccar kocasından

aldığı nafaka vardı. Oğlu bir Fransız lisesinde okuyordu. Fehmiye hanımın. Yatılıydı, ancak cumartesileri gelir akşama kadar kalırdı. İncecik, bembeyaz bir çocuktu. Yaşıtım gibiydi. Az konuşurdu. Hep Fransızca dergiler taşırdı çantasında. Bir kısmını bana verirdi. Fehmiye hanım çok severdi oğlunu. Gelecekte Cumhurbaşkanı olacağına inanmıştı iyice. «Reisicumhur geldi» diye anlatır dururdu. Bugün cumartesiydi birden hatırladım. Reisicumhur gelmişti, belki de çoktan dönmüştü. Geceyi babasının evinde geçirirdi hep. Şişli'deydi babasının evi. Akşam yemeğini annesinde yer, sonra tramvaya atlar Şişli'ye çıkardı. Durak, evin karşısında olduğu için tramvay gelene kadar ana - oğul karanlıkta birbirlerini seyrederlerdi. Sonra yeşil bir tramvay gelir, Reisicumhuru alır götürürdü.

Eve girmeyi canım çekmiyordu hiç. Durağa gittim. Bir tramvay önümsıra gelip geçti. Üç - beş kişi ancak içinde. Sıcaktan bütün pencereleri açmışlardı. Sessiz bir tramvaydı, bu Zaten durgun bir gecedeydik. Birşeyler olacakmış gibi. Birşeyler bekleniyormuş gibi.

«Merhaba» dedi bir ses.
Reisicumhurdu.
«Tramvaya binmedin mi?» dedim.
«Hayır.»
Önüm sıra geçen tramvay şimdi uzaktaydı
«Kaçırdın ha.»
«Yo... Mahsus binmedim.»

«Niye?»

«Bilmem... Öyle işte.»

Karşı evin balkonunda şişman bir kadın gölgesi vardı. Fehmiye hanım bizi seyrediyordu. Oğlu ona baktı baktı.

«Yürüyelim mi biraz.» dedi. «Öteki duraktan binerim.»

Çantası elindeydi. Canı sıkılıyor gibi. Bir arkadaş gerekliydi ona şu anda. Herkesin başına gelirdi bu. Birden dünyanın tadı, çekiciliği yitip giderdi. Sıkıcı, boş oluverirdi. İnsan ne yapacağını bilmezdi. Tutunacak bir tek dal bulamazdı.

«Bir kahvede oturalım istersen.»

Biliyordum, o ömründe bir kahveye girmemişti. Karşılık vermedi. Yürümek daha iyiydi herhalde. Neydi üzüntüsü?

«Dersler nasıl? Karnen...»

«İyi, iyi.» dedi çabuk çabuk.

«Peki ne bu hal sendeki?»

«Ne var halimde?»

«Ne olsun, hiç de geleceğin Reisicumhuruna yakışmıyan bir hal. Karadenizde gemilerin mi vardı.»

«Bırak alayı.» dedi.

«Olmayacak mısın Reisicumhur?»

Bilse küfür edecekti. Öyle kötü baktı işte. Bir elektrik fenerinin altına varmıştık.

«Dün geldi mi?» dedi.

«Kim?»

«O... O işte.»

Anlamadım birden. Kimdi o?

«Canım sizin evden duyulmaz mı hiç?»

Neydi duyulan?

«O adam hergün geliyor mu? Hani... O adam var ya?»

Anasının dostundan söz açmak kolay mıydı? Ne diyeceğini bilmiyordu. Açıkça soramıyordu. Hep merak ederdim zaten. Bilmiyor mu diye. İmkânsızdı bilmemesi. Ali beyi hiç tanımamış mıydı? Hiç karşılaşmamışlar mıydı? Anasının dostu ile karşılaşmaması olacak şey değildi. İri yarı üniformalı Ali beyle incecik, bembeyaz kibar Selim'in el sıkışmalarını, oturup konuşmalarını düşlüyordum. Olmuyordu. İkisi düşte bile yanyana getirilemiyordu. Kendi de bu gerçeği kabul edemiyordu. Edemiyor olmalıydı.

«O adam dün gece evde miydi?» diye tekrarladı.

Karşılık bulamadım. Gürültüleri hatırladım birden. Ön odanın penceresi açıktı. Komşuların balkon kapısı da aralık kalmış olmalıydı. Annem uyumuştu. Mahallede ses kesilmişti. Tramvaylar bile geçmiyordu. Bekçi düdükleri çınlıyordu arada. Önce hafif, sonra hızlı konuşmalar duymuştum. Yataktan fırlamış, pencereye koşmuştum. Fehmiye hanımla dostu kavga ediyorlardı. Her zaman böyle olurdu. Hafif sesle başlarlardı tartışmaya, gittikçe kızışırdı. Geceyarısına doğru başlayan bu kavgalar bambaşka çeşittendi. Gecenin durgunluğu içinde serüvenlerin tek ortağı ben olurdum. Sesler yükselirdi çok geçmeden. Bir iki tokat şakırtısı gelirdi. Sonra da hıçkırıklar, beddualar. Ali bey en ağır küfürleri sıralardı. Sonra ne olurdu ar-

lamak zordu. Sesler büsbütün kesilirdi. ışık sönerdi. O şiddetli tartışmalardan, tokatlardan, beddualardan sonra ne yaparlardı? Çok merak ederdim bunu. Kaç defa balkona atlamayı, aralık perdelere gözümü uydurarak odanın içini seyretmeyi kurdum. Neler görülürdü acaba? Fehmiye hanım sapsarı upuzun saçlarını çözmüştü, çırılçıplak yer yatağına uzanmıştı. Ali bey de yanında. Az önceki kavgayı, döğüşü bu defa kavgaya dövüşe hem pek benzemeyen hem de hiç benzemeyen bir biçimde tamamlamaktaydılar. Gözümün önünde türlü sahneler oynanırdı. İkisini o yer yatağında görürdüm. Gözyaşları ile mutluluk iniltileri karışmış... Bir iğrenme duyardım bu hayallere. Reisicumhur'un annesini hep bu geceyarısı dayaklarının, sevişmelerinin hayalleri içinde seyrederdim. Kendisiyle konuşurken de hep o anları düşünürdüm.

«Bilmiyorum» dedim. «Dün gece evde olup olmadığının farkında değilim.»

Konuşmadan ilerledi. Sınavların yaklaşmasından söz açtık. Konuyu değiştirmek istiyorduk ikimiz de. Başka şeylerden bahsetmekle Fehmiye hanım - Ali bey ilişkisini unutmak istiyorduk. Okuldan, derslerden, sınavdan bahsettiği halde dudaklarını ısırması endişesini açıklıyordu.

«Yazın bize gelir misin?» dedi. «Bostancı'da olacağız. Babamın yaptırdığı ev bitecek yaza kadar.»

«Biz de Caddebostandayız. Gelir misin sen de?»

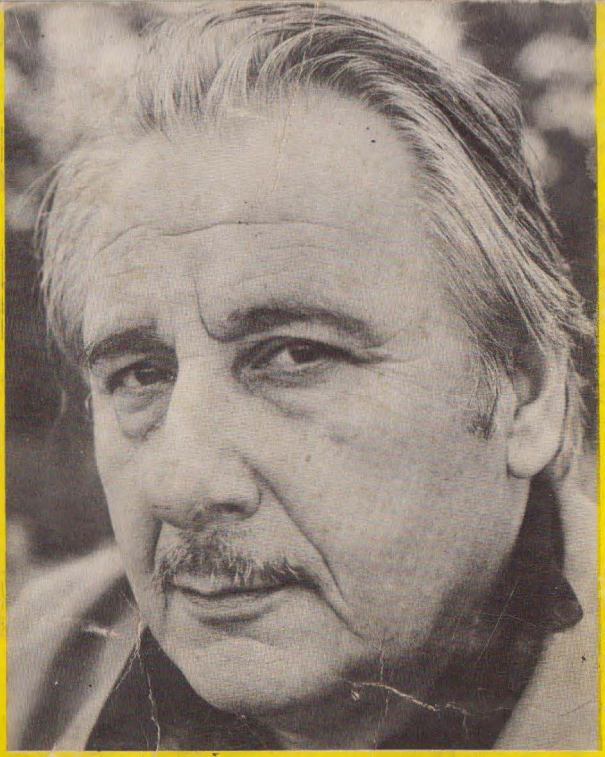
«Tabii.»

Cadde boştu iyice. Evden epey uzaklaşmış-

tık. Bir tramvay gelip durdu önümüzde. Atladı, elini salladı uzaklaştı.

Akşamın bu saatlerini severdim. Yaşamanın bir anlamı olabileceğini, olması gerektiğini bu saatlerde duyardım. Apartmanların zemin katında sofralar hazırlanıyordu. Bir bodrum katının sokağa açılan penceresi önünde durdum. Genç bir kız tabakları masaya diziyordu. Az sonra bir aile bu masanın başında toplanacaktı. Semt sinemasının ışıkları yandı birden. Program değişmişti. Clark Gable, Franchot Tone ve Charles Laughton'un resimleri vardı. Bir korsan filmiydi. Renkli afişlerde «Bounty'de İsyan» başlığını okudum. Başıboş dolaşmak da sonunda insanı sıkıyordu. Bir amacı olmalıydı kişinin. Genç ya da yaşlı. Benim de bir amacım, bir ülküm olmalıydı. Yoktu ama. İnandığım, sevdiğim bir şey yoktu. Ne istediğimi, ne aradığımı bile bilmiyordum. Bir sıkıntı, bir huzursuzluk vardı içimde. Nedenini bulup çıkaramıyordum. Yaşın gereğiydi belki de. Ama yaşıtlarım böyle değildiler. Futbol oynuyor, sinemaya gidiyor, kızlarla buluşuyorlardı. Gerçek dünyanın elle tutulur nesi varsa hepsini arzuluyordu. Onlara ulaşmak için çırpınıyorlardı. Bir bendim gerçekle ilgisiz düşler kuran. Düşler içinde gerçekten kopan, kopmaya çalışan. Nedendi kimbilir? Belki de gerçek, korkunçluğu ile bir kere ürkütmüştü beni. İnsanlardan koparmıştı. Giremiyordum onların acununa. Hep bir yanda, tek başıma kalakalıyordum. Hep böyle kalacaktım. Yalnız, kendi düşleri ortasında. Bu geceki gibi.

Dalmıştım kendi kendime. İçimde bir boşluğa eğilmiştim. Öylesine ki ayaklarım yerden kesilmişti. Birden eve vardığımı anladım. Annem şimdi yemek odasındaydı. Sokaktan iki basamak merdivenden inilirdi bu odaya. Pencereden gidip gelişini görüyordum. Ateşte kızaran birşeyler vardı. Köfte olmalıydı.

«Fotoğraf : Lütfi Özkök»

«Yalnızlığı severdim. Acılırdım. Bir yol tutardım, bir saat iki saat giderdim. Çoğu zaman hiç bir şey düşünmezdim. İnsanlara yaklaşmak istemezdim. Onları hep uzaktan severdim. Seyretmesi daha hoştu insanları. Konuşunca bir şeyler yitiririerdi. Elle dokununca bozulan oyuncaklara benzerlerdi.»

«Yalnızlığım içinde zamanı yitirdim. Yıllar geçti, farkında olmadan. Aynalarda biri vardı, arada bir bana bakan. Her zaman çıkmazdı karşıma. Arada bir garip garip beni süzerdi.»

«Yalnızlık bana yasak. Hep insanların arasında olmalıyım. Kalabalıkta bile tek başıma kalmamalıyım. Büyük kentlerde yalnızlık derinden duyulur. Ben küçük kentlerde hiç yaşamadım. Milyonluk kentlerin bulvarlarında tadılan bir yalnızlık var ki, onu önlemek zor.»

BİLGİ BASIMEVİ - ANKARA

15 LİRA